

114. Tiistaina 17 päivänä joulukuuta 1991

kello 14

S.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1992 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista 3850

Hallituksen esitys n:o 61

Lakialoite n:o 76

Toivomusaloite n:o 145

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

2) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta 3852

Hallituksen esitys n:o 62

Lakialoitteet n:ot 52, 54, 56, 59, 72, 77 ja 84

Toivomusaloitteet n:ot 68, 82, 84, 86, 94, 100, 105, 106, 110, 111, 113, 114, 117—123, 126, 131—133, 147 ja 152

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

3) Ehdotukset vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskeviksi laeiksi ... 3856

Hallituksen esitys n:o 199

Lakialoite n:o 91

Toivomusaloitteet n:ot 66, 79, 80, 89, 108, 124, 127, 154 ja 157

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

4) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta 3858

Hallituksen esitys n:o 160

S. Lakialoite n:o 92

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

5) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 3859

Hallituksen esitys n:o 145

Lakialoitteet n:ot 30 ja 89

Toivomusaloitteet n:ot 1060, 1173, 1174, 1233, 1253, 1255, 1264, 1323 ja 1370

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 21

6) Ehdotus laiksi kansanterveyslain voimaansaattamisesta 3862

Hallituksen esitys n:o 142

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 22

7) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain 7 §:n ja valtion perhe-eläkelain voimaansaattamisesta 3863

Hallituksen esitys n:o 136

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 23

8) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain 23 §:n ja työttömyyskassalain 25 §:n

	S.		S.
muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	3863	15) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta	3883
Hallituksen esitys n:o 143 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8		Hallituksen esitys n:o 118 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60	
9) Ehdotus laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta	3864	16) Ehdotukset laeiksi lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta ja fosforilan- noiteverosta annetun lain kumoamisesta .	3886
Hallituksen esitys n:o 147 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9		Hallituksen esitys n:o 82 Lakialoite n:o 60 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53	
10) Ehdotukset laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n väli- aikaisesta muuttamisesta	3865	17) Ehdotukset laeiksi maidon väliai- kaisesta kiintiömaksusta annetun lain 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiin- tiöistä annetun lain 34 §:n sekä meijerikoh- taisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 110 Lakialoitteet n:ot 37, 64, 65, 75 ja 87 Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10		Hallituksen esitys n:o 95 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54	
Kolmas käsittely:		18) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käy- töstä vuosia 1992 ja 1993 koskeissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa	3887
11) Ehdotus valtioneuvoston lainanot- tovaltuuksista vuonna 1992	„	Hallituksen esitys n:o 206 Lakialoite n:o 107 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57	
Hallituksen esitys n:o 58 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58		19) Ehdotus laiksi vaatteiden tullitto- masta maahantuonnista eräissä tapauksis- sa	„
12) Ehdotus asunto-olojen kehittämis- rahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1992	„	Hallituksen esitys n:o 194 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55	
Hallituksen esitys n:o 60 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59		20) Ehdotus laiksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain muutta- misesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ...	3888
13) Ehdotus laiksi maatilatalouden tu- loverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ...	3867	Hallituksen esitys n:o 159 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18	
Hallituksen esitys n:o 207 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61		21) Ehdotus laiksi hukkakauran torjun- nasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta .	„
14) Ehdotus laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992	„	Hallituksen esitys n:o 84 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16	
Hallituksen esitys n:o 124 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17			

- 22) Ehdotus laiksi kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 7 §:n muuttamisesta 3891
- Hallituksen esitys n:o 126
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19
- 23) Ehdotukset laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja eräiksi muiksi perhehoitoa koskeviksi laeiksi 3892
- Hallituksen esitys n:o 144
Toivomusaloitteet n:ot 1035, 1100, 1121, 1163, 1228, 1272, 1287, 1314, 1322, 1339, 1340 ja 1398
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 17
- 24) Ehdotukset laiksi korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta ja eräiksi muiksi opintotukea koskeviksi laeiksi 3895
- Hallituksen esitys n:o 167
Lakialoitteet n:ot 66 ja 83
Toivomusaloitteet n:ot 688, 719, 730, 738, 745, 748, 749, 772, 793, 795, 870-872, 889, 903, 907, 911, 975 ja 999
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12
- 25) Ehdotukset rahoitustoimintalaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3912
- Hallituksen esitys n:o 69
Lakialoite n:o 44
Talousvaliokunnan mietintö n:o 18
- 26) Ehdotus laiksi työllisyyslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta
- Hallituksen esitys n:o 148
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7
- 27) Ehdotukset laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ja laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain muuttamisesta 3913
- Hallituksen esitys n:o 166
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9
- Esitellään:
- 28) Hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1990 (K 12)
- S. Pöydällepanoa varten esitellään:
- 29) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta 3921
- 30) Lakivaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laeiksi asianajajista annetun lain ja yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE 152)
- Puhetta johtaa puhemies Suominen.
- Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat von Bell, Biaudet, Donner, Juhantalo, Lamminen, Puhakka ja Takala.
- Ilmoitusasiat:**
- Lomanpyyntö**
- Vapautusta eduskuntatyöstä saa tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Takala.
- Uusia hallituksen esityksiä**
- „ Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva joulukuun 13 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 214 ja 217—219, jotka nyt on edustajille jaettu.
- Kirjalliset kysymykset**
- „ Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 318 ja 321. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1992 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista**

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 61

Lakialoite n:o 76

Toivomusaloite n:o 145

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65. Istunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 76 sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Backman on ed. Hämäläisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. U. Anttila on ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut käsittelyn pohjaksi yleiskeskustelussa esittämänsä lakiehdotusta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. U. Anttilan ehdotuksesta ed. Backmanin ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Aittoniemen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Backmanin ja ed. U. Anttilan ehdotusten välillä.

Ed. Backmanin ehdotus ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 166 jaa- ja 17 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 9. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Backmanin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Backmanin ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 80 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 3)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ehdotan, että 2 § saisi sen muodon kuin on II vastalauseessa, joka tarkoittaa kahden korkeimman marginaaliveron nostamista väliaikaisesti vuoden 90 tasolle. Eli tämä on se vaatimus, jonka keskusta esitti ennen vaaleja, ja nyt mitataan tämä vaihtoehto.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Herra puhemies! Kannatan ed. Backmanin tekemää ehdotusta.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ehdotan, että 2 §, toisin sanoen tuloveroasteikko, hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on lakialoitteessa n:o 76.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi yleiskeskustelussa käsitteilyn pohjaksi esittämäni lakiehdotuksen mukaisen muodon.

Ed. P u l l i a i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdotanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Aittoniemi on ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 76 mukaisena.

Ed. U. Anttila on ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin ed. U. Anttilan yleiskeskustelussa käsitteilyn pohjaksi esittämän lakiehdotuksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. U. Anttilan ehdotuksesta ed. Aittoniemen ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Backmanin ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. U. Anttilan ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 60 ei-ääntä, 39 tyhjää; poissa 9. (Koneään. 4)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Backmanin ja ed. Aittoniemen ehdotusten välillä.

Ed. Backmanin ehdotus ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 170 jaa- ja 7 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 9. (Koneään. 5)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Backmanin ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Backmanin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 80 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. L e h t i n e n : Arvoisa herra puhemies! Ilmoitan, että äänestin väärin. Minun piti painaa jaa-nappia tässä äänestyksessä.

3 §.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § saa sen muodon, joka on II vastalauseessa, eli varallisuusveron alaraja lasketaan 800 000 markkaan.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdotanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 § saisi I vastalauseen mukaisen muodon, joka tarkoittaa sitä, että yhteisön tuloveroprosenttia ei lasketa 19:ään, vaan se säilyy nykyisellään eli 23:na.

Ed. Laaksosen: Herra puhemies! Kantanan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 168 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 ja 6 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 62

Lakialoitteet n:ot 52, 54, 56, 59, 72, 77 ja 84

Toivomusaloitteet n:ot 68, 82, 84, 86, 94, 100, 105, 106, 110, 111, 113, 114, 117—123, 126, 131—133, 147 ja 152

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66. Istunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Backman ed. Härmäläisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Apukka on ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut käsittelyn pohjaksi yleiskeskustelussa esittämänsä lakiehdotusta.

Ed. Aittoniemi on ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 77 sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Luukkainen on ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus siten muutettuna, että 99 § kumottaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ed. Luukkaisen ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Käsittelyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Aittoniemen ehdotuksesta ed. Apukan ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Backmanin ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Apukan ja ed. Aittoniemen ehdotusten välillä.

Ed. Apukan ehdotus ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 12 ei-ääntä, 35 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 9)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Apukan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Backmanin ja ed. Apukan ehdotusten välillä.

Ed. Backmanin ehdotus ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 22 ei-ääntä, 28 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 10)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Backmanin ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Backmanin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Backmanin ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 81 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 8. (Koneään. 11)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

10 ja 27 § hyväksytään keskustelutta.

46 §.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ehdotan, että 46 § saisi sen muodon kuin on II vastalauseessa, mikä tarkoittaa, että ansiotuloksi ei lasketa opintotukea tai siihen verrattavaa etuutta.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Herra puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ehdotan, että 46 § hyväksytään yleiskeskustelussa käsitte-lyyn pohjasta tekemäni ehdotuksen mukaisena. Tämä tarkoittaa sitä, että ansiotuloksi ei lueta opintotukea ja muuta siihen verrattavaa etuutta eikä myöskään työtaistelun johdosta saatua avustusta.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Apukka on ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin ed. Apukan yleiskeskustelussa käsittelyn pohjaksi esittämän lakiehdotuksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Pykälästä äänestetään kohdittain.

Äänestykset ja päätökset:

46 §:n 3 kohta.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 170 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

46 §:n 5 kohta.

P u h e m i e s : Sekä ed. Backmanin ehdotus että ed. Apukan ehdotus tarkoittavat tämän kohdan poistamista, joten niistä on äänestettävä yhdessä mietintöä vastaan.

Äänestys ed. Backmanin ja ed. Apukan ehdotuksista mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Backmanin ja ed. Apukan ehdotukset ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 82 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

46 §:n 10 ja 11 kohta hyväksytään.

57 §.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ehdotan, että 57 § hyväksytään yleiskeskustelussa käsitte-
lyn pohjasta tekemäni ehdotuksen mukaisena.
Tämä tarkoittaa sitä, että lakkoavustusten osal-
ta jää voimaan nyt voimassa oleva menettely, siis
ne eivät tule verollisiksi.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Kan-
natan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka
ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että
pykälä hyväksyttäisiin ed. Apukan yleiskeskus-
telussa käsitteilyn pohjaksi esittämän lakiehd-
otuksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 171
jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

64 §.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ehdotan,
että 64 § poistetaan, mikä tarkoittaa sitä, että
opintotuen verotuskohtelun osalta jää nykyinen
lainsäädännös voimaan eli opintotuki on veroton-
ta.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Sosialide-
mokraatit eivät myöskään ole valmiit pistämään
näin pientä uutta opintotukea vielä verolle, joten
kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka
ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että
pykälä poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105
jaa- ja 83 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10. (Koneään.
15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

71, 73 ja 77 § hyväksytään keskustelutta.

88 §.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ehdotan,
että 88 § poistetaan, mikä tarkoittaa sitä, että
korkovähennyksen omavastuuta ei korotettaisi.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Kan-
natan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka
ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että
pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 163
jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

89 §.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Ehdotan,
että pykälän 1 momentti poistetaan, mikä tar-
koittaa sitä, että korkovähennyksen leikkuria ei
kiristettäisi.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Kan-
natan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että 1 momentti poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

91 § hyväksytään keskustelutta.

98 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ehdotan, että 98 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on II vastalauseessa eli vapaaehtoisen eläkevaikutusmaksun vähennys olisi 12:sta alennettu 10 prosenttiin.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että 98 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 98 §:ää, ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

100 §.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ehdotan, että 100 §:n 2 momentti poistetaan. Ehdotukseni

poikkeaa siltä osin valiokunnan mietinnöstä, että emme hyväksy sitä, että rajoitetaan mahdollisuutta käyttää veronmaksukyvyyn alentumisvähennystä sellaisessa tapauksessa, jolloin sairausmenot ovat poikkeuksellisen suuret.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että 2 momentti poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

146 a, 149, 167 a ja 169 § sekä voimaantulosäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ehdotan, että johtolause hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena, mikä tarkoittaa sitä, että emme kumo 99 §:ää eli emme esitettyssä muodossa ole vielä poistamassa sairauskuluvähennystä.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Kannatan ed. Backmanin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskeviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 199

Lakialoite n:o 91

Toivomusaloitteet n:ot 66, 79, 80, 89, 108, 124, 127, 154 ja 157

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68. Täysistunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 91 sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Backman on ed. Hämäläisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskeissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksesta ed. Backmanin ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Backmanin ja ed. Stenius-Kaukonen ehdotusten välillä.

Ed. Backmanin ehdotus ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 25 ei-ääntä, 21 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 21)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Backmanin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Backmanin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Backmanin ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 80 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 22)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

3 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena. Se tarkoittaa sitä, että käyttöön ei oteta raippaveroa, vaan vakuutusmaksu säilyy 1,55 penninä.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Backmanin ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 6 § hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 91 sisältyvän lakiehdotuksen mukaisena. Se merkitsee sitä, että eläkeläisille ei määrätä kansaneläkemaksua.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 91 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

59 ja 62 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Backman: Herra puhemies! Ehdotan pykälää hyväksyttäväksi II vastalauseen mukaisena, eli että pennimäärät ovat 1,70 ja 3,20. Tässäkään ei otettaisi käyttöön raippaveroa.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Sosialidemokraatit ehdottavat raippaveron käyttöönottoa yli 80 000 äyrin osalta. Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 91 mukaisena.

Ed. Ojala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Backman ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Stenius-Kaukonen on ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 91 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Backmanin ja ed. Stenius-Kaukonen ehdotusten välillä.

Ed. Backmanin ehdotus ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 30 ei-ääntä, 29 tyhjää; poissa 9. (Koneään. 25)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Backmanin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Backmanin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Backman ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 84 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2—4 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 160
Lakialoite n:o 92

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63. Täysistunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 92 sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Apukka on ed. Laaksoasen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskeissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Aittoniemen ehdotuksesta ed. Apukan ehdotusta vastaan ja sitten voittaen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Apukan ja ed. Aittoniemen ehdotusten välillä.

Ed. Apukan ehdotus ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 145 jaa- ja 16 ei-ääntä, 29 tyhjää; poissa 9. (Koneään. 27)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Apukan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Apukan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 9. (Koneään. 28)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

1, 2, 5 ja 6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. **A p u k k a :** Herra puhemies! Ehdotan, että 7 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena. Tämä tarkoittaa sitä, että kesannointiprosentteja määriteltäessä 15 prosentin alueella tulo nousee 120 000 markkaan, 20 prosentin alueella on 120 000—250 000 ja kolmannessa luokassa kesannointiprosentti valiokunnan mietinnöstä poiketen nousee 35:een. Sen lisäksi kesannoinnista vapauttava nurmiviljelyraja ehdotuksessa poikkeaa hallituksen esityksestä niin, että se Etelä-Suomessa voi asetuksella määritellyillä alueilla olla 90 prosenttia.

Ed. **B a c k m a n :** Herra puhemies! Kannatan tätä yhteiseen vastalauseeseen perustuvaa ehdotusta.

Ed. **L u u k k a i n e n :** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 § käsitellään momenteittain.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Pykälästä äänestetään momenteittain.

Äänestykset ja päätökset:

7 §:n 1 momentti hyväksytään.

7 §:n 2 momentti.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 §:n 3 momentti.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 §:n 4 momentti.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 a § hyväksytään keskustelutta.

7 b §.

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ehdotan, että 7 b § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena, mikä tarkoittaa sitä, että olemme laajan tulokäsityksen kannalla, emme niin kuin valiokunnan mietintö, joka lähtee siitä, että tuloiksi hyväksytään vain palkka- ja eläketulot, vaan ehdottamamme pykälä pitää sisällään kaikki tulot.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta, joka on sen sisältöinen kuin vastalauseessa ja myös sen sisältöinen kuin hallituspuolueidenkin edustajat olisivat halunneet sen olevan, mutta he eivät halunneet sitä kirjattavan pykälään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 c, 7 d, 8, 10, 14, 16, 17, 17 a, 21 a, 23 ja 24 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 145

Lakialoitteet n:ot 30 ja 89

Toivomusaloitteet n:ot 1060, 1173, 1174, 1233, 1253, 1255, 1264, 1323 ja 1370

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21. Täysistunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin ensimmäisen lakiehdotuksen osalta III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Skinnari on ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin ensimmäisen lakiehdotuksen osalta II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Aittoniemi on ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin ensimmäisen lakiehdotuksen osalta lakialoitteeseen n:o 89 sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta ed. Skinnarin ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Aittoniemen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Skinnarin ja ed. Stenius-Kaukosen ehdotusten välillä.

Ed. Skinnarin ehdotus "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 30 ei-ääntä, 29 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 33)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Skinnarin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Skinnarin ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus "jaa", ed. Skinnarin ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 79 ei-ääntä, 20 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 34)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön, äänestää "jaa";

jos "ei" voittaa, on ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 35)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohdalliseen käsittelyyn.

5 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Vastoin hallituksen esittämää laajaa, satoja miljoonia markkoja maksavaa hammashoitouudistusta ehdotan tämän tilalle II vastalauseen mukaista 5 §:ää, jossa mm. laillistetun hierojan suorittama kohdehieronta, puheterapia ja toimintaterapia tulisivat korvauksen piiriin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Skinnarin ehdotusta 5 §:n osalta, jossa myös yli 65 vuotta täyttäneet nyt ensi vaiheessa tulevat hammashuollon piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että 5 § hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 5 §:ää, "jaa", ed. Skinnarin ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 78 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 b §.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o

89 mukaisena. Se tarkoittaa sitä, että laillistetun hammasteknikon suorittamat proteettiset toimenpiteet tulevat suoran korvauksen piiriin.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 5 b § hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena, joka on tältä osin saman sisältöinen kuin II vastalause.

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 89 mukaisena.

Ed. Stenius-Kaukonen on ed. Skinnarin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Aittoniemen ehdotuksesta ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ja ed. Aittoniemen ehdotusten välillä.

Ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 12 ei-ääntä, 23 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 37)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 ja 8 § hyväksytään keskustelutta.

9 §.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 9 § hyväksyttäisiin III ja II vastalauseen mukaisena, jotka ovat saman sisältöiset.

Ed. P u i s t o : Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Puiston kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

10 § hyväksytään keskustelutta.

16 §.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 16 § hyväksytään III vastalauseen mukaisessa muodossa.

Ed. P u i s t o : Herra puhemies! Ehdotan, että 16 § saa II vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. O. O j a l a : Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Kannatan ed. Puiston tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. O. Ojalan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Ed. Puisto ed. Skinnarin kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin äänestetään ed. Stenius-Kaukonen ehdotuksesta ed. Puiston ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Puiston ja ed. Stenius-Kaukonen ehdotusten välillä.

Ed. Puiston ehdotus "jaa", ed. Stenius-Kaukonen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 39 ei-ääntä, 33 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 40)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Puiston ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Puiston ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Puiston ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 80 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 41)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

29 a ja 76 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi kansanterveyslain voimaantulon annettun lain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 142

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 22

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 22. Istunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Jotta tämä olisi linjassa kapea-alaisemman hammashuoltouudistuksen kanssa, ehdotan, että 3 § kuu- luu kuten vastalauseessa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Skinnarin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Skinnarin ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 79 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 42)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi valtion eläkelain 7 §:n ja valtion perhe-eläkelain voimaannanolain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 136
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23. Istunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Vehkaoja ed. Muttilaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin I vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Vehkaojan ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 43)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain 23 §:n ja työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 143
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8. Istunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Rimmin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy työasiainvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. P. Leppäsen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 44)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt työasiainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

23 §.

Keskustelu:

Ed. P. L e p p ä n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että tämä pykälä saisi sen muodon, joka on II vastalauseessa.

Ed. N i k u l a : Herra puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. P. Leppänen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 45)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Uusi 21 a §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että otetaan käsittelyyn II vastalauseeseen perustuen 21 a §, ja ehdotan, että se saisi sen muodon kuin on hallituksen esityksessä.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. P. Leppäsen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. P. Leppäsen ed. Nikulan kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi 21 a § hallituksen esityksen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 21 a §:ää, ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 46)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

25 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta kolmannen lakiehdotuksen 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 147

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9. Täysistunnossa n:o 111 julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

18 §.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Koska vastalauseen allekirjoittajat heräsivät, annan heille mahdollisuuden tehdä ehdotuksen.

Ed. K o s k i n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin niin kuin II vastalauseessa on ehdotettu, eli toistuvaistyöttömyyden tarkastelujakso pidennettäisiin valiokunnan esittämästä 13 kuukaudesta 15 kuukauteen. Tämän tarkastelujakson tulisi olla niin pitkä, että yleisten kausiluontoisten töiden kuten vuosilomasijaisuuksien, kesätöiden ja vastaavien hoitaminen olisi mahdollista, ilman että työtekomahdollisuuden saaminen velvoitetyönä lykääntyisi.

P u h e m i e s : Vain ehdotus lyhyine perusteluineen!

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Koskisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Koskinen Nikulan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Koskisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 47)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 110

Lakialoitteet n:ot 37, 64, 65, 75 ja 87

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10. Täysistunnossa n:o 111 julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Kaarilahti ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Laine on ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset siten muutettuna, että ensimmäisen lakiehdotuksen 1 §:ään lisätään näin kuuluva 3 momentti: "Valtioneuvoston jäsenelle ei suoriteta lomarahaa." ja että ensimmäisen lakiehdotuksen voimaantulosäännös kuuluu: "Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Laineen ehdotuksesta ed. Kaarilahden ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kaarilahden ja ed. Laineen ehdotusten välillä.

Ed. Kaarilahden ehdotus "jaa", ed. Laineen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 49 ei-ääntä, 61 tyhjää; poissa 14. (Koneään. 48)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kaarilahden ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kaarilahden ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka yhtyy perustuslakivaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Kaarilahden ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 21 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 49)

Eduskunta on yhtynyt perustuslakivaliokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Eduskunta yhtyy perustuslakivaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1992

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 58

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 58

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1992

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 60

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 59

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Vihreät ovat esittäneet, että asuntorakentamisen painopistettä tulisi siirtää asumisoikeusasuntoihin ja vuokra-asuntoihin omistusasuntojen sijasta. Tänä vuonna aravarakentamisessa jouduttiin tekemään niin, että aravaomistusasuntoja lunastettiin vuokra-asuntokäyttöön, ja olisi järkevää, että tämä toimenpide voitaisiin tehdä jo ennalta.

Vihreät katsovat, että on myös tarpeen selvittää, miten valtio voisi rahoittaa vanhojen asuntojen ostamista vuokra-asunnoiksi, siis jo olemassa olevasta asuntokannasta. Tämä olisi omiaan lieventämään vuokrien nousua, mikäli vuokrasäännöstelystä luovutaan.

Edellä olevan perusteella ehdotankin seuraavaa perustelulausumaa: "Hyväksyessään asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuudet eduskunta edellyttää, että uusien asuntojen rakentaminen painottuu asumisoikeus- ja arava-vuokra-asuntoihin. Lisäksi eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, millä edellytyksillä valtio voi viivytyksellä merkittävästi lisätä rahoitusta vuokra- ja asumisoikeusasuntojen hankkimiseksi jo olemassa olevasta asuntokannasta sekä asuntojen peruskorjaamiseksi."

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Tänä vuonna juuri näinä päivinä olemme saaneet kuulla hyviä uutisia siitä, että asuntojonoja on kunnissa pitkästä aikaa voitu todella lyhentää. Kiitos siitä lankeaa kahtena, tänä ja edellisenä, vuotena toteutetulle aikaisempaa suuremmalle arava-asuntojen rakentamiselle. Tämä noin 4 000—5 000 arava-asunnon lisäys on näkynyt niin, että selvästi eri kuntien asuntotoimistoissa on voitu huomata tilanteen parantuneen. Nyt kuitenkin ensi vuodelle tilanne on muuttumassa takaisin sille samalle pienelle tasolle, jolla se on ollut ennen tätä.

Vaikka sosialidemokraattien ja hallituksen välisellä sopimuksella tuota 10 300 asunnon määrää hieman saatiin nostettua siitä erittäin alhaisesta tasosta, missä se oli, edelleen tilanne on se, mitä ed. U. Anttila kuvasi puheenvuorossaan ja johon hänen pontensa etsii ratkaisua, jota siis kannatan, eli kysymykseen siitä, että kun hallitus kuitenkin budjettiesityksessään esittää suhteellisen korkeata aravatuotannon tasoa, niin sen sisällä pitäisi päästä siihen, että omistusasavatuotannosta siirretään vuokra-asuntotuotantoon selvästi painopistettä sen vuoksi, että omistusasunnot eivät lähde liikkeelle. Sen si-

jaan asumisoikeus- ja vuokra-asuntoja olisi jo lähdössä näillä näkymin 35 000 liikkeelle ensi vuoden aikana, jos lupa rakentamiseen vain saataisiin.

Ed. Bäckman: Herra puhemies! Sosialidemokraatit esittivät jo tämän lain toisessa käsittelyssä, että lainanottovaltuuksia olisi lisätty 500 miljoonalla markalla. Se perustui siihen, että aivan samoin kuin ed. U. Anttila esittää, meidän tulisi lisätä nimenomaan aravavuokra-asuntotuotantoa. Tämä lisäys on mahdollista ainoastaan siten, että lainanottovaltuuksia olisi samassa yhteydessä pystytty lisäämään ainakin 500 miljoonalla markalla.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan tekemää ehdotusta perustelulausumaksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Voin minäkin kannattaa tätä, vaikka sillä ei ole mitään merkitystä. Ponsi on ihan hyvä, mutta pieni harhakuva ed. Myllerillä on siitä, mikä on vaikuttanut siihen, että asuntojonot ovat vähentyneet. Kysymys on yksinkertaisesti siitä, että ihmiset, joilla on myymättä toinen asunto, siis ovat kahden asunnon loukossa, ovat hädän edessä alkaneet vuokrata asuntojaan aivan selvästi usealla paikkakunnalla. Asuntopulaan on vaikuttanut tämä asia eikä yksinomaan mikään aravatuotanto. Helposti hämää tämä asia nyt ed. Myllerin näkemyksiä.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Totean ed. Aittoniemelle, että ei ole suinkaan niin, että se, että ns. kahden asunnon loukussa olevat ihmiset olisivat antaneet toisen asunnon vuokralle, olisi ratkaissut tätä kysymystä. Päinvastoin ongelma jatkuu yhä näiden kahden asunnon loukussa olevien ihmisten osalta, ja nämä asunnot seisovat tyhjinä ja myymättöminä. Nimenomaan sillä, että on pystytty ratkaisevasti nostamaan viime ja tämän vuoden aikana vuokra-asuntotuotantoa, on ollut erittäin tärkeä merkitys.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Perustan tietoni siitä, että kuntien vuokrajonot ovat lyhentyneet, eilisiin ja toissapäiväisiin uutisiin näistä asioista. Asuntohallitus mm. eilen piti tiedotustilaisuuden.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Myllerin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuudet eduskunta edellyttää, että uusien asuntojen rakentaminen painottuu asumisoikeus- ja arava-vuokra-asuntoihin. Lisäksi eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, millä edellytyksillä valtio voi viivytyksettä merkittävästi lisätä rahoitusta vuokra- ja asumisoikeusasuntojen hankkimiseksi jo olemassa olevasta asuntokannasta sekä asuntojen peruskorjaamiseksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 50)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 207
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 61

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 124
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S-L. A n t t i l a : Herra puhemies! Hallituksen maataloustulolain muutosesitys on kolmannessa käsittelyssä. Laki koskee vuoden 1992 maataloustuloa. Tarve lain muuttamiseen lähti siitä, että valtio sälytti pääosan lisääntyvästä vientikustannusvastuusta maatalouden itsensä kannettavaksi. Näin vastuu nousee 13 prosentista ensi vuonna 20 prosenttiin. Nopeasti kasvaneet maatalouden vientivastuut ovat aivan ymmärrettävästi aiheuttaneet tyytymättömyyttä viljelijäväestön keskuudessa.

Maataloustulon kokonaismäärä vuositasolla on 8,5 miljardia markkaa. Tästä ensi vuonna leikataan vientikustannuksien kautta 1,5 miljardia markkaa, kesannoinnin kautta 900 miljoonaa markkaa, josta osa on sitä, että kesannointikorvauksia ei makseta, ja loppu on sitten tulon menetystä. Maaseutuelinkeinolain mukaisten lainojen korkojen korotus ja erikoiskasvien markkinointimaksut tietävät yli 220 miljoonan markan yhteistä leikkausta, jonka jälkeen kokonaisleikkaus on 2,6 miljardia markkaa eli lähes 40 prosenttia. Epäilenpä vain, että monikaan tässä istuntosalissa vihreätä nappia painaneista tuskin tarkkaan tiedosti sitä tehdessään, mitä nämä tulonleikkaukset viljelijäväestölle todellisuudessa merkitsevät.

Maatalousvaliokunta teki maataloustulolain muutoksesta SMP:n vastalauseita lukuun ottamatta yksimielisen mietinnön. Tämä antaa hyvää pohjaa maatalouden asioiden jatkokäsittelylle valiokunnassa. Valiokunnassa vallitsi erittäin laaja konsensus aina ponsiesityksiin asti siitä, että me tarvitsemme maataloustulolain kestävämmälle pohjalle, ja siksi edellytämme, että ”lain uudistamiseen tähtäävä valmistelutyö käynnistyy välittömästi”, koska muuten aika loppuu kesken. Samoin valiokunta edellyttää, että ”ensi vuoden budjettiin liittyvien tuotannon tasapainottamistoimien täytäntöönpanoon ryhdytään heti budjetin tultua hyväksytyksi”. Kolmantena pontena todetaan, että viljelijöille koi-

tuvista vientivastuista, niistä lisärasitteista, on kerrottava etukäteen eikä kuten nyt jo toistamiseen takautuvasti.

Millä eväillä valmistelemme tämän uuden maataloustulolain, jonka valmistelutarpeesta kaikki olemme yhtä mieltä? Olemme yhdentymässä Eurooppaan ns. Eta-sopimustietä. Eta-sopimus jättää Suomen perusmaatalouden yhdentymisen ulkopuolelle, mutta Eta-sopimus kuitenkin lisää kilpailua ja luo painetta elintarviketeollisuutemme tuotteille kilpailtaessa yhden-tyvillä markkinoilla. Siksi meillä ei ole varaa ummistaa silmiämme todellisuudelta ja tuudit-tautua siihen, että elämme jatkuvasti suojatussa ympäristössä. Pääinvastoin on löydettävä keinot, joilla alennamme maatalouden tuotantokustan-nuksia ja teemme sen kestäväällä tavalla.

Suomessa pitkät kuljetusmatkat harvaan asu-tussa maassa ja tilakoko ovat sellaisia pysyviä ongelmia, joihin on vaikeampi vaikuttaa. Tila-koko toki kasvaa luonnollisen poistuman kaut-ta. Sitä voidaan myös porkkanoilla jouduttaa, ja niin pitäisi tehdäkin.

Tuotantokustannuksissa kotieläintuotteissa rehu ja vilja ovat peruskustannustekijät. Siksi kannatankin ennakkoluulotonta selvitystä rehu-viljan hinnan muodostuksesta. On päästävä jär-jestelmään, jota Euroopan yhteisö nyt suunnitte-lee, ja leikataan esimerkiksi 30 prosenttia rehu-viljan hinnasta pois.

Mitä tapahtuu viljan viljelijöille? Korvataan heille se suoralla tulotuella. Viljan hinnan alenta-misen ehtona on, että tämä alennus kyetään varmasti ohjaamaan lihan ja maidon hintoihin niin, että se näkyy myös kuluttajan kukkarossa kaupan kassalla.

Maatalouden markkinointivastuu, yli 3 mil-jardia markkaa, kerätään tänä päivänä tavalla, joka on kuluttajan ruokalaskussa mukana. Siitä vain puhutaan aivan liian vähän. Se yli 3 miljar-dia markkaa on lisäämässä ruokalaskua, jonka suomalainen kuluttaja kaupan kassalla päivit-täin maksaa. Sitä lisää myös se 7 miljardin liikevaihtoverorasitus, joka on meillä elintarvi-keketjussa kokonaisuudessaan.

Siksi pitääkin ennakkoluulottomasti selvittää mahdollisuutta perustaa markkinointirahasto, johon kerätään varat viljelijöiltä ja valtiolta, ja näin voidaan poistaa se, että tämä vientikustan-nus, yli 3 miljardia, rasittaa kuluttajan ruokalas-kuu. Tällä rahastojärjestelmällä voitaisiin myös varautua siihen, että viljelijöiden vientikustan-nusvastuu tasoittuu. Ei käy niin, että yhtenä vuonna leikataan näin suuria markkamääriä,

kuin nyt on käynyt, koska siihen voitaisiin vähi-tellen vuosittain varautua. Jos tulee parempi vuosi ja suurempi vientitarve, niin silloin rahas-tossa olisi, mistä ottaa.

Suomen maatalouspolitiikkaa on hallinnut viimeisen kuuden vuoden aikana, jonka olen itse eduskunnassakin ollut, ylituotannon rajoittami-nen. Erityisesti on leikattu tuotannolta kasvu. Maatalouden rakennekehitys ja tuotantoraken-teen parantaminen on kokonaan olleet kiellettyä viimeisen kuuden vuoden aikana. Tämä on ollut virhe, ja laskun tästä maksaa suomalainen maa-talous itse Euroopan yhdentymisen tuoman kil-pailun kiristytessä. Nyt onkin yhdestoista hetki ryhtyä toimiin rakennekehityksen vauhdittami-seksi. Nimittäin jos me emme sitä itse tee, mark-kinavoimat tulevat sen tekemään puolestamme ja tekevät sen omilla ehdoillaan. Tällöin jäljelle jäävät Etelä-Suomeen vain muutamat suuret maidontuotantotilat ja niiden viljantarpeen ja rehutarpeen tuottajat.

Kotieläintuotantomme taso on tiukasti sää-detty lainsäädännöllä, eikä siinä ole liikkumava-raa tuotannon lisäämiseen. Vain tietylle tasolle säädellyllä tuotannolla on ollut pakko elää, ja mahdollista on ollut ainoastaan tuotannosta luopuminen bonussopimuksilla. Tämä tilanne on maataloustuotannon tulevaisuutta ajatellen kestävätkin.

Investoinnit tuotantorakennuksiin ovat lähes totaalisesti jäissä, koska ei ole taloudellisia edel-lytyksiä niitä tehdä. Tämä tilannehan johtaa katastrofiin, jos emme nopeasti pysty saamaan rakenteellista joustavuutta ja investointeja liik-keelle. Investoinneillahan me vastaamme tule-vaisuuden haasteisiin myös maataloudessa. Hal-lituksen omaksuma pelkkä maatalouden rajoi-tus- ja kuristuspolitiikka tuokin ennen pitkää pään vetävän käteen. Tehtyjen tutkimusten mu-kaan Suomessa on Portugalin ja Espanjan jäl-keen heikoin tila- ja tuotantorakenne Euroopas-sa. Koulutetut nuoret maatilojen mahdolliset jatkajat eivät nykyistä tilannetta ymmärrä.

Tänä päivänä, jos koskaan, meidän tulee olla erityisen kiinnostuneita siitä, mitä huomispäivä tuo tullessaan. Muutokset kansainvälisessä kehi-tyksessä: Eta- ja Gatt-neuvottelut ja Itä-Euroo-pan murros, ovat suuria epävarmuustekijöitä, jotka vaikuttavat myöskin Suomen maatalous-tuotantoon jatkossa enemmän kuin ehkä nyt osaamme aavistaakaan. Ainakin ne tuovat kove-nevan kilpailun markkinaosuuksista. Siksi Suo-men maatalous tarvitsee oman kehittämisohjel-man tavoitteena turvata omaan kulutukseen tar-

vittavan maatalouden ja kotieläintuotannon toimintaedellytykset yhdentyvissä Euroopassa. Tämä työ juuri tulee tehdä maataloustulolain jatkovalmistelun yhteydessä. Se antaa kehittämispohjan, ja tavoitteena tulee olla mielellään 5—7 vuoden lainsäädäntö, ei missään tapauksessa lyhyempi.

Maataloutemme kehittäminen edellyttää tehokkuuden ja tuottavuuden parantamista. Silloin suositellen keinoksi sitä työnjakoa, josta me maatalousvaliokunnassa olemme varsin yksimielisesti keskustelleet. Viljan viljely on keskitettävä sille luontaisesti parhaiten soveltuville alueille maassamme. Nämä nykyiset viljelijäämme nimittäin eivät muuten poistu. Parhaiten tuottavien Etelä-Suomen peltojen kesannointi ei ole taloudellisesti järkevää. Tällä viljan ns. interventiohintajärjestelmällä, jota puheenvuoroni alussa ehdotin, eli alennetaan rehuviljan hintaa noin 30 prosenttia ja korvataan se suorana tulotukena viljelijöille, me saamme kotieläintuotannolle halvemman rehun. Karjatilat saavat siis rehun halvemmalla, mitä sen tuottaminen esimerkiksi ilmastollisesti ja maaperällisesti epäedullisemmillä alueilla maassamme maksaisi. Tämä sisäinen työnjako on meidän kaikkien yhteinen etu.

Maatalouteen on saatava pitkäjänteinen lainsäädäntö, joka mahdollistaa myöskin investoinnit ja uudet innovaatiot maaseudulle. Nykyinen pelkkä kieltojen ja rajoitusten järjestelmä jatkuessaan tuhoaa Suomen maatalouden. Minusta tulee jatkossa olla mahdollisuus, jos joku haluaa, ilman tukijärjestelmiä yrittää, tehdä ja viedä täältä maataloustuotteita, jos siihen vaan rahkeet ja innovaatiot riittävät. Nykyinen lainsäädäntö ei anna siihen mahdollisuutta.

Elintarviketeollisuus tarvitsee myöskin pitkän tähtäyksen, vähintään 10 vuoden, kehittämissuhteen. Tämähän on maatalouden itsensä etu. Jos meillä ei ole omaa elintarviketeollisuutta, ei meillä ole tuotteillemme jalostajaa. Elintarviketeollisuushan parhaillaan käy läpi suurta rakennemuutosta ja lisää tehokkuuttaan. Tehtävämme onkin turvata elintarviketeollisuudelle hinnallisesti ja laadullisesti kilpailukykyiset raaka-aineet jatkossa. Hinnanerokorvausjärjestelmällä raaka-aineiden hinnat pidetään eurooppalaisella tasolla, ja näin tulee tehdä jatkossakin. Me emme voi missään olosuhteissa luopua hinnanerokorvausjärjestelmästä, niin suuret erot tuotanto-olosuhteissa Suomen ja keskisen Euroopan välillä on. Liikevaihtoverorasitus on poistettava myöskin elintarviketeollisuuden tuotannosta.

Tarvitsemme yhteistyötä kuluttajan, teollisuuden ja tuottajan välillä nykyistä enemmän. Jos kuluttaja esimerkiksi haluaa viljapossua, me tuotamme hänelle sitä. Siksi onkin selvitettävä mahdollisuudet erilaisin sopimustuotanto- ym. järjestelyin vaikuttaa alkutuotannon toimintaan niin, että mahdollisimman moninaisista kuluttajien tarpeista voidaan huolehtia kotimaisen maataloustuotannon toimesta Euroopan yhdentymisen jälkeenkin.

Herra puhemies! Lopuksi haluaisin muistuttaa siitä, että suomalaisella maataloudella on myöskin toki paljon vahvuuksia. Niistä me vain liian usein vaikenemme. Hiljattain tehtyjen laajojen kansainvälisten tutkimusten mukaan suomalainen maaperä on Euroopan puhtaimpia mitattuna esimerkiksi lyijy- ja kadmiumpitoisuuksilla. Kunhan nämä kansainväliset viralliset tutkimustulokset saadaan julkistetuksi, tuo se meille mahdollisuuden kilpailla yhdyntävän Euroopan markkinoilla Euroopan puhtaimman maaperän tuotteilla. Tähän sivumainittakoon, että Ruotsi käsittääkseni on tässä asiassa ihan samalla kalkkiviivalla. Siksi katsonkin välttämättömäksi uuden rohkean otteen maataloustuotteiden vientiin. Meillähän ei ole kasvanut sellaista ammattikuntaa, joka olisi erikoistunut maataloustuotteiden vientiin. Maataloustuotteiden vienti on ollut bulkkituotteiden vientiä suurina erinä, ja vientikustannusmaksusta johtuen viejälle on aina korvattu maailmanmarkkinahinnan ja kotimaassa maksetun hinnan välinen ero. Näin ei ole tarvinnut kerta kaikkiaan hakea parasta mahdollista hintaa maailmalta. On riittänyt, kun on löydetty osoite, mihin viedään. Tämä järjestelmä ei ole pakottanut oppimaan niitä hienouksia ja keinoja, joilla maailmalta löydetään jalansijaa markkinoille.

Tätä taustaa vasten pidänkin tärkeänä, että valtiovalta omalta osaltaan antaa impulsiivisia signaaleja elintarviketalouden vientiponnisteluille, jotta me saisimme jalansijaa Euroopan yhdyntävillä markkinoilla ja nimenomaan näillä Euroopan puhtaimman maaperän tuotteilla. Olisin valmis käynnistämään kokeilut viedäksemme puhtaamman maaperän viljatuotteita Eurooppaan imeväisikäisille lapsille ja odottaville äideille. Kukaan muu ei nimittäin valvo etujamme, jollemme me itse sitä tee.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Nyt kun hallituksen piirissä tehdään Euroopan yhdyntymistä koskevia ratkaisuja, niin siinä jos missä maatalouden tulevaisuus on erityisesti uhattuna. Itse ainakin lähdän siitä, että meillä tulee kaikis-

sa tilanteissa olla mahdollisuus omaan elintarviketuotantoon elintarvikeomavaraisuuteen saakka, ja yhdentymisratkaisut ovat toissijaisia tässä valossa.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttila piti merkittävän linjapuheen uudesta tulevasta maataloudesta. Hän on muuttanut mielipiteitään siitä, mitä hän on aikaisemmin kertonut, ja olen siitä iloinen, koska nuo muutokset väistämättä tulevat.

Jo silloin kun maataloustulolaki säädettiin viisivuotiseksi, sosialidemokraatit olivat vahvasti toista mieltä ja esitimme, että viisivuotista maataloustulolakia ei pitäisi tehdä, koska nähtiin, että maatalouden rakennemuutos on tulossa jo kansainvälistymisenkin myötä. No, silloin olimme hallituksessa ja taivuiimme silloisen maatalousministerin esitykseen, mutta näimme, että tällainen rakennemuutos on tulossa. Myös silloin kirjattiin maataloustulolakiin lausuma, että maataloustulolakia voitaisiin tarkistaa, jos niin tarvitaan.

Ongelma nähdäkseni maataloustulolain uudistamisessa ja yleensä maatalouspolitiikassa on ollut se, että MTK on varsin vanhakantaisesti pitäytynyt tiukasti vanhoissa ajattelutavoissaan ja rakenteissaan. Olen huomannut, että monet ainakin nuoret viljelijät ovat ajatuksillaan ja uudistusmielisyysdellään ajaneet hyvin paljon ohi MTK:n.

Ed. S-L. Anttila sanoi aivan oikein maatalouden rakennemuutoksesta, että jos me emme itse sitä tee, niin markkinavoimat sen tekevät. Sen takia olen itsekin monissa puheenvuoroissa peräänkuuluttanut viljelijöiden oma-aloitteisuutta, koska he tietävät, millä tavalla tätä uudistusta pitäisi tehdä. Yhdyn myös siihen käsitykseen, minkä ed. S-L. Anttila sanoi, että esimerkiksi kaikki ne asiat on tutkittava, mistä maatalouden korkeat tuotantopanokset johtuvat.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila kauhisteli, että maatalouden kustannukset ovat hinnassa mukana. Missä muualla ne voisivat olla mukana? Toinen paikka, jossa ne voivat olla mukana, on veroissa. Siihen nähden ed. Anttilan puheenvuorossa olikin merkittävä lista: liikevaihtovero pois elintarvikkeilta: hinnanerokorvausjärjestelmä säilytettävä ja sitä kehitettävä, ilmeisestikin tukea lisättävä: kehitysrahasto oleellisesti valtion tuen varaan: markkinointituki säilytettävä jnp.

Lopuksi ed. Anttila peräänkuulutti rohkeata otetta vientiin. Mikä se rohkea ote on? Ilmeisestikin lisää valtion tukea, jotta maatalouden oma osuus olisi pienempi. Se tämä viesti näytti olevan. Ei tästä puheenvuorosta kyllä kovin rohkeata kuvaa syntynyt siitä, mikä maatalouden tuen muoto myöhemmin ed. Anttilalle sopisi.

Minusta tilanne on jo kaiken kaikkiaan niin pitkällä maatalouden tuessa, että perusremontti on tarpeen. Me voisimme lähteä siitä, että nykyinen maataloustulolaki tosiaankin kirjoitettaisiin uusiksi ja siinä pyritäisiin pitempiaikaiseen järjestelmään, joka tehokkaalla tavalla leikkaisi ylituotannon pois. Se on avainkysymys, ed. Anttila, eivät mitkään erityiset kiertojärjestelmät nykyisen menon ylläpitämiseksi.

Ed. Laune (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Todella kansanedustaja S-L. Anttila käsittelee monipuolisesti maamme maatalouspoliittista tilannetta ja käytäntöä. Mutta te, ed. Anttila, unohditte yhden varsin olennaisen puolen, ja se on se harhautuspeli, jota te näytätte, ed. S-L. Anttila, edelleen jatkavan. Te aloittitte puheenvuoronne arvostelemalla niitä, jotka näiden lakien toisessa käsittelyssä ja hallituksen muiden esitysten käsittelyssä ovat puolustaneet hallituksen esitystä. Mutta te, ed. S-L. Anttila, itse juuri olette menetellyt niin, te olette äänestänyt hallituksen esitysten puolesta, juuri niiden puolesta, joihin te äsken viittasitte ja annoitte ymmärtää, että te olette ollut toista mieltä. Milloin rehellisyys ja moraali tulevat mieleenne käyttäessänne puheenvuoroa?

Mitä tulee niihin tavoitteisiin, joita te esitte, niin mielestäni siinä oli joukko hyviä tavoitteita. Niiden suhteen on tässä tämän pidemmälle mielipiteitäni sano.

Ed. M. Laukkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten ed. Törnqvist sanoi, ed. S-L. Anttilan puheen paras osa oli juuri siinä, että siinä katsottiin varsin avoimin ja realistisin silmin tulevaisuuteen. Näyttää siltä, että ed. Louekoski kuuli tämän puheen aivan päinvastoin kuin puoluetoverinsa ed. Törnqvist. Haluaisin ed. Louekoskeakin muistuttaa, miksi te ette aloittaneet uutta maatalouspolitiikkaa sinipunahallituksen aikana. Te olitte keskeisellä tavalla siellä vaikuttamassa, ja tämä hallitus joutuu korjaamaan myös niitä virheitä, joita tuolloin tehtiin. Näyttää siltä, että sen historiallisen muutoksen aloittaa tämä sinivihreä koalition, joka tällä hetkellä on vallassa.

Ed. S-L. Anttilan keskeisin havainto oli mielestäni se, että liian vähälle keskustelulle on jäänyt suomalaisen elintarviketeollisuuden rooli ja asema. Sehän on hakenut iskuvoimaa ja kilpailukykyä keskittymisen, tehostamisen ja suuruuden kautta, enkä ole laisinkaan vakuuttunut, että tämä olisi se oikea linja. Olen varma siitä, että vaikka meillä olisi Suomessa vain yksi meijeri tai yksi teurastamo ja lihanjalostuslaitos, se ei sittenkään olisi riittävän suuri pärjätäksemme kansainvälisessä kilpailussa.

Siksi kehottaisinkin elintarviketeollisuutta etsimään sitä iskukykyä ja kilpailukykyä pienuudesta: kapeiden sektoreiden laatutietoisesta osaamisesta. Nimittäin täytyy muistaa, että elintarviketeollisuus parhaimmillaan ei voi olla mitään sellunkeittoa. Siinä mielessä on tavallaan kehitysmään piirteisiin sopiva linja valita pelkästään raaka-aineen tuottamista ja sen hyvin alhaisen asteen jalostamista. Saksassa on 18 000 makkarantekijää ja kymmeniä bratwursteja. Meillä on yksi bratwurst ja muutamia makkarantekijöitä. Tässä se on se perusongelma, ja sen takia tarvitaan innovaatioita ja myönteistä muutospoliittikkaa, joiden keskeinen osa on myös elintarviketeollisuuden uudistuminen.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila piti äsken varsin mielenkiintoisen puheenvuoron. Mielenkiintoista siinä oli se, että hän puheessansa arvosteli voimakkaasti hallitusta sanomalla, että hallituksen johtama maatalouden kurituspolitiikka tuo pään vetävän käteen. Ihmettelen tällaista kannanottoa, sillä ed. S-L. Anttila on juuri suurimman hallituspuolueen edustaja, ja etenkin, kun hänen omasta puolueestaan on myös maatalousministeri.

SMP:n eduskuntaryhmä on toistuvasti varoitannut täällä salissa käydyssä keskustelussa hallitusta viljelijöiden taloudellisesta kurjistamisesta. Me olemme kuitenkin jääneet aika lailla yksin, ja ei sitä tukea kovin paljon tuolta keskustan rivistä ole tullut, vaikka ed. Anttila nyt arvosteli hallitusta.

Me olemme kyllä olleet SMP:n riveissä yhteinäisenä esittämässä vaatimuksia siitä, että on pidettävä kiinni voimassa olevasta maataloustulolaista ja muista tehdyistä sopimuksista sekä kaikissa oloissa turvattava maatalouden riittävät toimintaedellytykset myös laman aikana, ettei tehtäisi niin kuin nyt, että vedotaan lamaan, että tällä vivulla voitaisiin kuristaa maaseutua.

SMP näkee, että Suomi tarvitsee jatkossakin

elävää maaseutua, viljelijöitä ja ennen kaikkea elinkelpoisia joustavaan tuotantoon valmiita pien- ja perhevilmeliä, joiden tuhoaminen on estettävä. Ja mikäli Ahon hallitus näine esityksineen — näitä on tänäkin päivänä maatalouteen liittyviä esityksiä — saa jatkaa tätä linjaansa, on ihan selvää, että maaseutu tulee autoitumaan ja maanviljelijät tulevat häviämään tästä valtakunnasta. Tämän suuntaista käsittelyä en omalta kohdaltani voi eikä SMP:n ryhmä voi hyväksyä.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella täällä ed. S-L. Anttilan puheenvuoron alku, jossa hän nyt ensi kertaa toi kokonaismarkkamäärän siitä, paljonko heidän oma rakas vaihtoehtohallituksensa on tämän vuoden ja tavallaan suunnitelmassa ensi vuoden osalta leikkannut niitten ihmisten elintasoja, jotka äänestivät heitä viime maaliskuun vaaleissa. Tämä summahan oli ed. S-L. Anttilan puheen mukaan noin 2,6 miljardia markkaa kokonaisarvoltaan. Kauhin summa sinällään! Varmasti ed. Louekoski viime hallituksen valtiovarainministerinä olisi ollut erittäin tyytyväinen, jos tällaisia leikkauksia olisi silloin pystytty tekemään. (Ed. M. Laukanen: Ei pystynyt itse samaan!)

Arvoisa puhemies! Eräs mielenkiintoinen kohta oli ed. Anttilan puheenvuorossa se, kun hän totesi, että meillä on liian pieniä tiloja, luonnollisen poistuman kautta ne onneksi suurenevät, ja lisäksi hän totesi, mikäli kuulin ja merkitsin oikein, että porkkanoilla saadaan vieläkin suurempia tiloja. Toisin sanoen ed. S-L. Anttila lähti omissa tulevaisuuden visioissaan siihen, mitä maatilahallituksen pääjohtaja Hemilä muutama viikko sitten ilmoitti: Vuoteen 2000 mennessä maatilojen lukumäärä on puolitettava. Ed. S-L. Anttila, minne nämä ihmiset sitten laitetaan?

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vistbackalle aivan lyhyesti: Kolmen neljän viime vuoden aikana oman maatalouskeskukseni alueella tilakoko on kasvanut luonnollista tietä keskimäärin 4 hehtaaria. Tämä kehitys menee vääjäämättä eteenpäin, enkä suinkaan ole viitannut mihinkään maatilahallituksen rakenneselvityksiin.

Ed. Tina Mäkelälle totean, että olisitte kuunnellut vähän huolellisemmin puheenvuoroani. Puhuin siitä viimeisen kuuden vuoden aikana harjoitetusta tuotannon rajoituspolitiikasta, jolla rakennekehitys on laiminlyöty. Siinä ajassa

meillä on ollut sinipunahallitus, siinä ajassa meillä on ollut edellinen hallitus, jossa keskustakin oli mukana, ja nyt jälleen keskusta on hallituksessa. Ei pidä yksilöidä eikä osoittaa sormella ketään erikseen, vaan kysymys on siitä kuuden vuoden politiikasta, jolla on ylituotantoa rajoitettu.

Ed. Louekoski ilmeisesti johtuen siitä, että hän on ollut valtiovarainministerinä, näki puheenvuoroni sisällön kyllä aika lailla vikaan sikäli, että en vaatinut elintarviketeollisuudelle hinnan-erokorvausten korottamista, vaan hinnan-erokorvausjärjestelmän säilyttämistä, jolla elintarviketeollisuuden raaka-aineet tasataan siihen hintatasoon, mikä on Euroopassakin. Enkä suinkaan ole vaatinut maatalouden tukea lisättäväksi, vaan pidän parempana sellaista maatalouden vientirahastojärjestelmää, johon varat kerätään sekä viljelijöiltä että valtiolta, mahdollisesti sinne voitaisiin lainatakin ulkopuolelta. Silloin tämä järjestelmä, nämä kustannukset, eivät olisi elintarvikeketjun rahavirroissa mukana kuluttajan kaupan kassalla maksamissa hinnoissa, niin kuin ne nyt ovat yli 3 miljardin markan osalta.

Ed. Laine, en ole ollut epärehellinen. Olen avoimesti kertonut, mitä nämä leikkaukset tekevät, ja viime kerralla täällä istuntosalissa perustellut sen, miksi äänestin "jaa". Kysyin vain, tiesivätkö kaikki muut edustajat, kuinka paljon tässä tilanteessa viljelijöiltä leikattiin.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. M. Laukkasen puheenvuoron johdosta, kun hän kyseli, miksi ei aloitettu sinipunaa aikana maatalouden uudistusta. Se aloitettiin, ed. Laukkanen, vuonna 83 silloin, kun Yläjärvi tuli maatalousministeriksi ja maidon tuotannon rajoitukset muutamaa vuotta myöhemmin saatiin aikaiseksi.

Uudistus on sinipunaa aikana jatkettu siitä huolimatta, että maa- ja metsätalousministeriön kekulaiset virkamiehet ovat kynsin ja hampain pistäneet vastaan Toivo Pohjalalle siinä, että hän noita uudistuksia olisi jatkanut. Koko neljä vuotta on kestänyt keskustapuolueen propaganda siitä, että sinipunahallituksen aikana maatalous tuhoetaan, viljelijät joutuvat lähtemään tiloiltaan pois ja muutenkin sinipuna kuristaa kaikki maanviljelijät. Tätä propagandaa on levitetty neljä vuotta, ja nyt sitten ed. M. Laukkanen tulee eduskuntaan sanomaan, että sinipunaa aikana ei tehty tarpeeksi tuotannon rajoitusta. Hiukan rehellisyyttä, ed. M. Laukkanen!

Ed. Louekoski sanoi täällä, että maatalouden tuki ei voi enää tulevaisuudessa lisääntyä. Olen hänen kanssaan aivan samaa mieltä, koska sitä eivät kestä viljelijät eivätkä sitä kestä veronmaksajat ja kuluttajat. Ylituotannosta on päästävä eroon.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kannattaisi korulauseiden ja ponsien tehtailun sijasta pohtia todella tositalannetta, ja se on juuri se, että me olemme viljassa vuodesta 86 käyttäneet 5 800 miljoonaa markkaa vientitukuihin, maidossa 8 300 miljoonaa markkaa, ja nyt myös tuottajille tulee hyvin rajuja maksuja. Tasapainottamisrahat ovat hukkaan kylvettyä rahaa sikäli, että ne eivät korjaa maatalouden tulorakennetta.

Nimenomaan ministeri Yläjärven aikoinaan aloittama kiintiösystemi on osoitus siitä hallinnoinnista, mitä on kovasti käytetty eräänä keinona: luodaan bonuksia ja kiintiöitä. Mutta niillä ei myöskään ratkaista mitään. Päinvastoin maidon osalta tietysti aluksi ylituotannon kasvu pysäytettiin, mutta nyt on pysäytetty sitten tilojen rakennekehitys ja tehdään todella pahaa jälkeä Itä- ja Pohjois-Suomen, Kotieläin-Suomen, tuotannolle. Jossain Ylä-Savossa esimerkiksi kolmasosa maitotiloista on alle 30 000 litran tuotannolla ja käytännössä pian poistuvia, valtaosaltaan tällä vuosikymmenellä. Sen jälkeen ne nuoret viljelijät, jotka 1980-luvun alussa aloittivat tuotannon, eivät ole pystyneet kehittämään tilojaan. Tämä tulee pian autoittamaan kyllä, jollei rakenteisiin päästä, koko Itä- ja Pohjois-Suomen maatalouden.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttila moitiskeli äsken, etten kuunnellut hänen puheenvuoroaan. Varsin hyvin sen kuuntelin ja vaikkakin sitä olisi kuullutkaan, niin olisin voinut esittää kritiikkiä keskustalaista maatalouspolitiikkaa kohtaan. Sitä on käynyt esittämässä täällä myös viljelijäestö ympäri Suomea. Useana päivänä ovat sadat viljelijät tulleet tänne sanomaan, että tällaista maatalouspolitiikkaa, jota nykyään harjoitetaan maassamme, ei ole koskaan ennen nähty eikä koskaan ennen ole oltu ajamassa niin suuren ahdinkoon maaseutuväestöä kuin tänä päivänä.

Nyt ed. S-L. Anttila moitiskeli Holkerin hallitusta ja sen harjoittamaa maatalouspolitiikkaa ja oli vyöryttämässä syytä sinne. Tosiasia on kuitenkin se, että tänä päivänä viljelijät jopa kehuvat sitä, että kokoomuslainen maatalousmi-

nisteri Pohjala oli ansiokas ja ministerinä ollessaan pystyi uudistamaan järkevästi maataloutta. Tällä hetkellä ei kuule samanlaisia arvioita ministeri Puran toiminnasta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on keskustelussa useassakin puheenvuorossa, mm. ed. Törnqvistin, jonka puheenvuoron johdosta vastauspuheenvuoron pyysin, puututtu sinipunahallituksen maatalouspolitiikkaan. Nyt pitää lähtökohtatilanne ottaa huomioon. Sinipunahallituksen ensimmäisenä toimintavuotena, ensimmäisenä syksynä vuonna 1987, tässä maassa oli vuosikymmenen pahin katosyky, jolloin ei ylituotannosta voitu puhua lainkaan, eikä seuraavakaan syksy ollut kovin kaksinen. Tätä taustaa vasten sinipunahallituksen aikana ei ollut käytännössä sellaisia ylituotanto-ongelmia, joihin nyt ensinäkkin ennätysmäinen viljasato ja sen jälkeen kaksi kohtalaisen hyvää syksyä ja viljavuotta ovat meidät käytännössä saattaneet. Eli viljan ylituotanto on muodostunut nyt johtuen tästä tilanteesta ylipääsemättömäksi ongelmaksi, ja siihen on löydettävä kestävä tie.

Yksi tie on se, että kesantopellot kylvetään, niin kuin maa- ja metsätalousvaliokunnassa olemme yksimielisesti keskustelleet, jatkossa energiatuotantoon esimerkiksi rypsilille ja sillä tavalla, että sitä ei yhteiskunnan toimesta tueta, vaan rypsi valmistetaan sitten öljyksi ja siitä peritään se hinta, mikä tuotantokustannusten mukaan tulee.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoron johdosta: En tiedä, kuulinko oikein, mutta hän sanoi, että Pohjois-Savossa on kolmasosa tiloja, joilla on alle 30 000 litran kiintiö. Tämä on minimikiintiö, mikä yleensä voi olla, ja tuo ei tunnu ihan nyt järkeenkäyvältä. Uskon, että se on huomattavasti suurempi tai tiedän oikeastaan, että se näin pieni ei ole. Koko ajan tilakoot ovat kasvaneet.

Hän mainitsi myös, jotta tasapainottamisrahat ovat hukkaan heitettyä rahaa. Samaa voisi ajatella koko EY:stä, jos siellä kaksi kolmasosaa kaikesta rahasta käytetään maatalouden menojen hoitamiseen, ja kyllä ne menot hyvin pitkälle

liittyvät juuri tasapainottamiseen, jotta silloin voidaan sanoa, että koko EY:n ja Euroopan kaikkien valtioiden toiminta on järjetöntä ja hukkaan heitettyä rahaa, jos tällaisen johtopäätöksen vetää.

Ed. M. Laukkane (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Törnqvistille toteaisin vielä kerran, että mitä pidemmälle siirretään muutospolitiikan aloittaminen, sitä suuremmat leikkaukset ja ongelmat meillä on edessä. Tästä johtuu, että sinipunahallituksen olisi pitänyt käyttää mahdollisuutta hyväkseen ja ryhtyä niihin ikäviinkin toimenpiteisiin, joiden välttelyn seuraamuksena me olemme nyt joutuneet tekemään kahta kauheampia päätöksiä. Sen takia täytyy koko ajan muistuttaa, minkä takia esimerkiksi lypsykarjatuotantoon kohdistuneiden tuotannonrajoituspäätöksien annettiin sinipunahallituksen aikana purkautua viljaan.

Siitähän oli kahdenlaisia seuraamuksia: toisaalta ylituotantoa, jonka ylimääräiseen markkinointimaksun keräämiseen me jouduimme tänä vuonna peräti 900 miljoonan kilon osalta. Toisaalta tämä suuri virheratkaisu johti myös siihen, että viljan viljelyn piiriin hakeutuu myös tavattoman paljon muuta väkeä kuin päätoimisia viljelijöitä. Sen seurauksena täälläkin lukuisia kertoja esiintyneiden viljelijöiden protestiliikkeiden johtajana esiintyi päätoiminen poliisi eikä suinkaan viljelijä.

Minusta olisikin syytä tehdä nyt määrätietoisia ratkaisuja siltä pohjalta, että me kykenisimme porrastamaan viljelijät päätoimisiin, osa-aikaisiin ja harrastajaviljelijöihin kohdistuvat tuotannon rajoitustoimenpiteet selvästi selkeämmin kuin tänä päivänä. Minusta tämä rajanveto ei ole vaikeaa. Päätoimisuuden ja osa-aikaisuuden edellytyksenä on aina tilalla asuminen ja pääasiallisen toimeentulon saanti maataloudesta. Tässä mielessä myös osa-aikaisuutta tulee tietysti kannustaa. Kovimmat rajoitustoimet tulee kohdistaa puhtaasti harrastajaviljelijöihin, jotka eivät asu tilalla ja saavat pääasiallisen toimeentulon muusta ammatista. Sellaista harrastustoimintaa yhteiskunnan ei tule jatkossa tukea.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Jokiniemelle vain totean, että maitokiintiöasia oli lähes suora lainaus Ylä-Savon aluetaloustutkimuksen loppuraportista vuoden 1988 lopulta Ylä-Savosta ja maitokiintiö oli muuten silloin voimassa.

Mitä tulee itse muutoksiin koko lainsäädäntöön, niin me olemme nimenomaan kritisoinut vuodesta 1989 konkreettisesti nykyistä maataloustulolakea siitä, että siinä on hinta- ja vientitakuujärjestelmä ja automatiikka kustannuskompensointineen. Se ei voi johtaa muuhun kuin tuotantokustannusten nousuun ja ylipäänsä tavoitehintojen nousuun edelleen ja yleensä elinkustannusten nousuun ja ylituotanto-ongelmaan. Ed. M. Laukkanen on nyt onneksi tämän huomannut, ja minusta on myönteistä, että myös valiokunnan puheenjohtaja ed. S.-L. Anttila on sen ensimmäisen kerran yhdeksään vuoteen täällä eduskunnassa tunnustanut. Hän puhuu kuin me sosialidemokraatit vuosia sitten. Minusta tärkein uuden muutoksen lähtökohta on se, että keskustakin on, huolimatta voimakkaasta bluffista vaalien alla, nyt vastuun alla uskaltanut todeta sen, mikä on tosiasia, ja että siihen on pakko puuttua.

Tilannetta pahentaa vielä se, että viime vuosi on rapaattu lisää 150 000 hehtaaria peltoa, ja se on tapahtunut nimenomaan pellonraivauslain alla kiirehdyttäessä. Nyt kesannointivoitetta kierretään uuden pellon raiviolla. Tähän te ette ole vielä puuttuneet. Porsaanreikiä te olette edelleenkin suosimassa monella tavalla. Se on ikävä tuottajan kannalta, sen rehellisen pienen päätoimisen tuottajan kannalta. Hän joutuu maksamaan viulut. Hän joutuu maksamaan teidän kesannointi- ym. sivutuloarvioillamme ja luokituksilla, mm. pientilallinen, joka joutuu hakemaan tilan ulkopuolelta tuloja, koska hänen sukupolvenvaihdoksensa on ollut hitonmoisen kallis tässä lainsäädäntötilanteessa.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta vain ed. M. Laukkaselle, miten viime eduskuntakauden aikana esimerkiksi uutta maataloustulolakea valmisteltiin. Se oli erittäin suuren työn takana, ja silloin nimenomaan oli tarkoitus se, että saadaan maatalouteen jonkinlaista pitkäjänteisyyttä ja sen johdosta se tehtiin viisivuotiseksi.

Mielestäni nyt kun täällä puhutaan uudeleen jostakin 5—7 vuodesta, niin kuin ed. S.-L. Anttila, niin emme me ole sen paremmassa tilanteessa. Silloin arvioitiin niiden tietojen perusteella, mitä oli saatavilla, ja nyt on ollut kaksi hyvää satovuotta. Entä jos tulee ensi kesänä heikko sato? Sitten ollaan taas sitä mieltä, että vanha maataloustulolaki olisikin ollut hyvä, koska se tähtäisi ja tähtää nimenomaan siihen, että sen voimassaoloaikana yli-

tuotantoa supistetaan järkevästi eikä sillä tavoin kuin nykyinen Ahon hallitus tekee, että kerralla lyödään luu kurkkuun.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen jatkoi siitä, mihin ensimmäisessä vastauspuheenvuorossaan lopetti, kun hän vaati, että sinipunahallituksen olisi pitänyt ruveta rankempiin toimenpiteisiin ylituotannon rajoittamiseksi. (Ed. M. Laukkanen: Ed. Rajamäkin on samaa mieltä!) — Ed. M. Laukkanen, varmasti olisi hyvää iltalukemista viime vaalikauden keskustan puheenvuorot, jotka löytyvät eduskunnan pöytäkirjoista, ja myös ne puheet, joita keskustan edustajat kentällä pitivät. Luulen, että maa- ja metsätalousministeriössä ja myös eduskunnassa osittain mentiin lankaan keskustan propagandan vuoksi. Oli se niin törkeää ja voimakasta. (Ed. M. Laukkanen: Sehän oli teidän heikkouttanne!)

Ed. S.-L. Anttila oli oikeassa siinä, kun hän sanoi, että kun 1987 oli katovuosi, niin se osaltaan vaikutti siihen, että tehtiin viisivuotinen maataloustuloratkaisu. Sitä ei olisi pitänyt tehdä, vaan olisi pitänyt tehdä lyhyempi ratkaisu ja tarkastella välillä.

Olen joskus sanonut, että maatalouden ylituotanto on kuin ilmapallo: Kun tuotantoa rajoitetaan yhdeltä reunalta eli rajoitetaan maidon tuotantoa, niin viljareunalta pursuaa. Sanotaan nyt esimerkiksi, että ruis pursua: Kun ruista rajoitetaan, pursuaa ohra, kun ohraa rajoitetaan pursuaa joku muu. Tästä ei päästä yli, ennen kuin rakenteisiin puututaan ja saadaan ne oikeiksi sillä tavalla, että ylituotantoa ei tässä määrin tule.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Päätoiminen poliisi voi olla sivutoiminen viljelijä, mutta päätoiminen viljelijä ei voi olla sivutoiminen poliisi.

Kun minä luin ed. Kalliksen ja ed. Vuorenso lan perustelulausumia ja kuulin ed. S.-L. Anttilan puheen, niin minun tuli todella sääli keskustaa ja sääli tuli myös niitä talonpoikia, jotka tuolla parvekkeella ovat viime viikkojen aikana käyneet odottamassa, että he saisivat jonkinlaista tukea siltä puolueelta, jonka pohjan he ovat aikanaan luoneet. Minä uskon, että sosialidemokraatit eivät jätä sorvaria pulaan, mutta keskustasta on jättänyt maanviljelijän perusteellisesti näiden viikkojen aikana. Se on aiheuttanut pettymyksen, ja sitä ei ponsilla, rouva puhemies,

korjailla. Tämä on viimeinen hätä veto, kun kirjoitellaan tällaisia kirjoituksia.

Rouva puhemies! SMP on ajanut täällä viljelijän asiaa ja ollut ryhdikkäästi hänen puolellaan. Nyt me tarjoamme keskustalle viimeisen mahdollisuuden pelastaa nahkansa ja kunniansa.

Rouva puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Riijhijärvi: Arvoisa puhemies! Ensinäkin kannatan ed. Aittoniemen tekemää hylkäysehdotusta. On aivan kohtuutonta, että kesken sopimuskauden 500 miljoonan lisärasituksella kuormitetaan maanviljelijöitä. Tämä ei ole heidän syytään.

Täällä on puhuttu viisaita sanoja ylituotannosta, mutta varsinaisesti ylituotanto-ongelman ratkaisua ei ole kyllä kukaan pystynyt sanomaan, eikä sitä tässä huoneessa pystytä sanoamaan. Se on monella tavalla tulevaisuuden asia. Se on maatalouden tutkimuksen ja opetuksen asia. Mahdollisuuksia on. Ne pelot, joita on pidetty ylimääräisinä, ovat lähiaikoina jo tarpeen. Jos emme tarvitse niitä viljantuotantoon tai karjanrehuntuotantoon, niin ns. non-food-tuotanto eli ei ruoaksi vaan polttoaineeksi. Muun muassa apilan kaasuttamisella on saatu erittäin hyviä koetuloksia. Nämä ovat kuitenkin, niin kuin sanoin, tutkimuksen, opetuksen ja tuotekehittelyn asia, eivät ne heti ratkea. Siksi on tärkeätä, että Suomen maataloutta ei nyt hätäpäässään nuijita kuoliaaksi, niin kuin keskusta ja kokoomus ovat tekemässä sosialidemokraattien auliin avun turvin.

Kaiken kaikkiaan ylituotanto ja sen vienti polkuhintaan merkitsee sitä, että meidän on itse syötävä kalliita eväitä voidaksemme viedä ilmaiseksi. Koko Eurooppa on saman hulluuden vallassa. Ei tämä ole Suomen ongelma, vaan se on kaikkien Euroopan maiden ongelma. Maatalouden tuotannon tasapainottamiseen ja vientitukeen uhrataan EY-maidenkin sisällä 800 miljardia, siis monta kertaa Suomen valtion vuotuinen budjetti, ja siitä ei ole päästy ojasta allikkoon. Sen tähden meillä ei ole mitään syytä ajatella, että kun Eurooppa yhdentyy, niin sitten maataloutemme tulee pärjäämään. Se ei tule pärjäämään silloin. Sen takia meidän onkin etsittävä markkinamme kokonaan muualta. Nyt meillä on hyvä tilaisuus. Kun Eta-sopimus näytetään purkautuvan, niin me säilytämme kasvomme ja sanomme: Ei tupata, kun ei tykätä, kiitoksia, meille tämä jo riittikin! Samoin kaikki puheetkin

EY:hyn liittymisestä lopetamme ja alamme suomalaiskansalliselta pohjalta maatalouttamme, myöskin koko vientiteollisuuttamme ja kauppaamme reivaamaan aivan muuhun suuntaan. Siellä on suuret kasvavat maat Aasiassa, Itä-Euroopassa ja Lähi-idässä. Etelä- ja Pohjois-Amerikkakin ovat hyvin merkittäviä.

Tässä ed. S.-L. Anttila syytti valtiota. Valtio onkin keljumaan, se tekee kaikkea. Ikävä kyllä, me olemme päättämässä täällä valtion toimenpiteistä. Siinä mielessä me emme jotakin kasvotonta valtiota voi syyttää, vaan me joudumme syyttämään itseämme. Rahasto, johon hän viittasi, on ilman muuta kerättävä. Totta kai tällaiseen rahastoon kun kerätään rahaa, niin elintarvikkeiden hintaan se varmasti vaikuttaa eikä sillä tavalla varmasti ole mikään erittäin hyvä ratkaisu. Mutta sekin nyt on parempi ratkaisu kuin tällainen reutominen ja yhtäkkiä lisälaskujen lähettäminen, niin kuin nyt on tapahtunut maanviljelijöille.

SMP ei hyväksy ylhäältä päin tulevaa ohjausta sillä tavalla, että se tapahtuu pakolla. Kyllä maanviljelijät tietävät, missä kannattaa viljaa viljellä ja milloinka pitävät karjaa. Tämä on niin monella tavalla viljelijän oman taipumuksen ja koulutuksenkin varassa. Kun täällä on syytelty, että me olemme maailman pohjoisin maatalousmaa, ei se varsinaisesti ole kuitenkaan meidän ongelmiamme syy. Onneksi me olemme pohjoisena maana kuitenkin hyvä maatalousmaa. Kyllä maanviljelijät epäedulliset ja edulliset alueet tietävät ja sen, mitä missäkin kannattaa viljellä, kun annetaan heille siihen mahdollisuus.

Se mahdollisuus on ennen kaikkea se, mihin täällä on jo viitattukin, että annetaan nuorille ja pienille tuottajille mahdollisuus. Lyödään sitten niille isommille tuottajille katto alemmaksi, sillä meillä koko maatalouden tuotannon tasapainottaminen on tapahtunut pienten kustannuksella, ja siinä on mennyt lapsi pesuveden mukana. Monia ammattimiehiä, joita maaseudulla tarvittaisiin, kun juuri isäntä oli seppänä, rakennusmiehenä, sementtimiehenä tai muurarina, ei enää maaseudulla ole ja siellä on maanviljelijänkin vaikea tulla toimeen. Eivät kaikki maanviljelijät haluakaan pitää vain sikoja tai vain lehmii. Moni haluaa tehdä työtä myös ulkopuolella. On oltava hyvin varovainen, kun puhutaan maatalouden harjoittajasta, että on vain pääasiallisesti maataloutta harjoittava, koska ihmiset haluavatkin tehdä monenlaisia töitä. Maaseudun elävänä pitäminen edellyttää, että siellä on monen alan taitajia. Tämän päivän suuren lehmä-

karjan pitäjä ei välttämättä ole enää monen alan taitaja, vaikka hänen täytyykin sitä toisaalta olla, mutta ei hän ainakaan kerkiä.

Siksi SMP:n hylkäysesitys, jottei meidän maataloutemme nyt ihan sortuisi näin häthätää, kun meillä on varmasti siellä loistava tulevaisuus, on erittäin kannatettava. Nyt on keskustallakin hyvä mahdollisuus osoittaa, haluaako se lähteä uudella tavalla maataloutta kehittämään, ei kuroimalla vaan pitämällä kiinni sopimuksista mutta tekemällä uuden maataloustulolain. Se pitää sitten tehdä sellainen, että sitä eivät kirjoita maanviljelijät itselleen vaan siinä on otettava kuluttajat huomioon, koska he ovat myös huomattavina maksumiehinä tässä elämän kokonaisuudessa.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan muistuttaa edelleen SMP:lle, että SMP on vasemmistoliiton kanssa lähtenyt sille tielle, että he ostavat nyt viljelijöiden sydämiä ylituotantotilanteessa ja kohtuuttomassa ja kalliissa tilanteessa palkansaajien ja veronmaksajien kustannuksella. Nythän kohtuutonta miljardien ylituotantolaskua jaetaan viljelijöiden ja veronmaksajien kesken ja viljelijät tulevat enemmän osallistumaan aiheuttamaansa ylituotantoon. Myönnän, että se on kohtuuton, yhtäkkinen, ennakoimaton tilanne. Tämä on tilanne, joka näkyy tietysti viljelijän tulossa, mutta se ei ole näkynyt palkansaajan tilinauhasa, vaikka se on siellä koko ajan ollut.

Kun ed. Riihijärvi katsoo, että nythän maailma aukenee, kun me viemme itään ruokaa, sieltä jää saamatta 6 markkaa voikilostakin, sieltä jää saamatta 5,50 markkaa naudanlihakilostakin. Kuka sen laskun maksaa? Aika huonoa kaupankäyntiä Suomen maataloudelle ja kansantaloudelle on sellainen tilanne, että viemme 18 markkaa kilolta tänäkin päivänä veronmaksajien rahoilla voita ja 19 markkaa kilolta naudanlihaa. Pitäisikö siihen lisätä vielä maailmanmarkkinahintakin "erittäin hyvässä" työllisyys- ja sosiaaliturvan tilanteessa elävän Suomen kansan osalta tällaisena aikana, voi kysyä.

Toisaalta tuotantopolitiikka on riippuvainen maataloustulolaista. Suomessa tuotetaan juuri tavoitehintojen ja nimenomaan hinta- ja vientitakuujärjestelmän puitteissa jopa kannattamattomalla tavalla. Koko rakennetilanteeseen meidän on päästävä kiinni, jotta voidaan pelastaa nekin tilat ja ne nuoret viljelijät, jotka yrittävät hyvin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa maitoiloillaan tai sianlihan tuotannossa päästä eteen-

päin. Heitetään holhousjärjestelmä pois ja annetaan mahdollisuus toimia.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Riihijärven puheenvuorossa oli monia erittäin kannatettavia näkökohtia. Hänen puheenvuoroonsa voi monissa kohdin yhtyä, kun hän otti esille tarpeen laajentaa maataloustuotteiden käyttöaluetta ei-elintarviketuolelle ja muutenkin otti esille sen tosiseikan, että muutosvauhti, jota nyt mennään, on liian nopea.

Kuitenkin eräs asia jäi vähemmälle käsittelylle eli yhtälön toinen puoli eli se, kuinka asia rahoitetaan, millä tavalla käytännössä voidaan tavoitteet saavuttaa. On ollut näkyvissä, että yksituumaisuutta ei salista ole löytynyt, koska kysymys on nimenomaan on siitä, että tuotannon laajuuden ylläpitäminen edellyttää valtion rahoituksellista panosta. Toki tilanne on sellainen, että jos valtio tähän ei osallistu maataloustuotteiden viennin muodossa vaan tuki väkisin leikataan pois, sama kustannus, samojen ihmisten elintason ylläpitäminen, joudutaan hoitamaan toista tietä. Siinä suhteessa yhdyn hänen näkemykseensä siitä, että parempi olisi hitaammin sopeuttaa ja tällä tavalla leikata tuotantoa pitemmällä aikavälillä kuitenkin tavoitteena päästä omavaraisuuden tasolle.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Riihijärvi ja SMP hänen mukanaan näyttävät takertuvan menneisyyteen. Ed. Riihijärvi, paluuta 50-luvulle ei enää ole. Me keskustassa olemme omaksuneet aktiivisen muutospolitiikan, me haluamme katsoa tulevaisuuteen, emme halua julistaa tuomiopäivän uhkia vaan näemme myös mahdollisuuksia myönteisessä muutospolitiikassa. Siinä kehityksessä hyvin tarkalla korvalla olen kuunnellut myös esimerkiksi vihreiden esittämiä maatalouspoliittisia ajatuksia, joiden lähtökohtana on hyvin kestävä, ekologisesti kestävä elintarviketuotanto, jonka keskeisenä valttina ja myös kilpailukykyyn liittyvänä vahvuustekijänä on laatutietoisuus. Siinä mielessä katson myös yhdyntymispolitiikkaa siltä pohjalta, että meillä on myös hyvällä elintarviketeollisuuden tuotekehittelyllä mahdollisuus selviytyä integraatiosta myönteisellä tavalla ja löytää sellaisia voimatekijöitä, jotka liittyvät suomalaisen luonnon ja suomalaisten elintarvikkeiden puhtauteen.

Kuka on, ed. Riihijärvi, sanonut, että Suomen maatalous ei saisi Euroopan yhteisön maata-

loustukea? Ei kukaan. Pikemminkin on näin, että tämäkin on yksi tekijä, minkä takia mielestäni jäsenhakemus tulisi jättää, jotta me selvittämmme suomalaisten mahdollisuudet saada tukea myös maatalouden osalta. On selvää, koska yhteisö tukee maataloutta ja maaseutua tekemänsä aluejaon perusteella, että me kuulumme koko Suomi epäedullisen maataloustuotannon alueeseen, ja sen tukipiiriin kuuluu tavattoman huomattavia ja merkittäviä tukimuotoja, joista Suomi mitä ilmeisimmin pääsis myös osalliseksi.

Ed. Riihijärvi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle sanon, että ei Venäjänvienti ole meille mikään ratkaisu. Tämän on aivan muista syistä johtuva.

Mitä tulee ylituotantomme, sehän johtuu öljyn hinnasta ja siitä, että öljyä vielä voidaan käyttää. Kun öljyn hinta tulee nousemaan, maataloutemme joutuu muuttamaan laaja-alaisemmaksi. EY-maiden tuen odottaminen on vielä epävarmempaa maanviljelijöille kuin saada keskustan ja kokoomuksen hallitukselta tukea. Minä näen, että sitä ei tule. Siellä on Portugali, ja siellä ovat Espanja ja Kreikka, jotka tarvitsevat tukea. Siellä aletaan Portugalia nyt vasta sähköistää ja tieverkkoa rakentaa. Avustusten saanti Suomen maataloudelle on ihan umpimetsässä. Varmasti meistä tulee maksumiehiä Euroopan maataloudellekin mieluemmin kuin tulimme sieltä saamaan. Keneltä raha otetaan? Samalla lailla kuluttajilta kuin tähänkin asti.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki hyvin voimasanallisesti arvosteli ed. Riihijärven puheenvuoroa ja puhui alasajamisesta ja siitä, kuinka kalliiksi se käy. Haluan jälleen kerran huomauttaa, että en ymmärrä, että tällä tavoin käsitellään maataloutta koskevia lakiesityksiä. Yksitellen tuodaan eduskuntaan, yhden lain osalta käsitellään ja sanotaan, mistä rahat otettaisiin ja millä tavoin tukimuotoja rahoitettaisiin. Mielestäni hallituksen pitäisi tuoda kaikki maataloutta koskevat lakiesitykset samassa nipussa, jolloin sieltä voitaisiin katsoa ja tasapainottaa asioita. Mielestäni tällaisella käsittelyllä ei ole tulevaisuuden kannalta ainakaan sellaista pohjaa, että saataisiin kaikki lakiesitykset tavallaan järkevästi nivottua toinen toisiinsa. Se on mielestäni suurin ongelma.

Ed. M. Laukkanen puhui, että me tuijotamme liikaa menneisyyteen. En tiedä, onko hyvä tuijottaa joskus vähän menneisyyteen. Minun mieles-

täni on. Ehkä ed. M. Laukkanen omassa toiminnassaan ei lue historiaa eikä mitään muuta eikä ota oppia sieltä. Mielestäni menneisyydessä on hyvinkin paljon opiksi otettavaa. Kun te nyt ed. M. Laukkanen mukaan lähдете muuttamaan kertaheitolla, muuttakaa pois ja autioittakaa maaseutu. Ei siitä mitään muuta tule.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt keskustellaan ylituotannosta luopumisesta, kannattaisi edetä hyvin harkitusti. Tilanne voi nimittäin milloin hyvänsä muuttua niin, että kaikkia niitä mahdollisia pelloja, jotka nyt jätetään viljelemättä, ehkä pian vielä tarvitaan viljelyyn. Virheiden korjaaminen voi näin ollen jatkossa tulla todella kalliiksi.

Mielestämme pelloja tulisi nykyisessä tilanteessa voida käyttää enemmän ns. non-food-tuotantoon. Hallituksen ja eduskunnan olisi syytä tukea non-food-tuotantoon siirtymistä.

Rouva puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi näin kuuluvan perustelulausuman:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin maataloustuotannon tasapainottamiseksi siten, että toimenpiteet kohdentuvat tasapuolisesti eri tuotantosuntiin.

Samalla eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiirehtii uuden maataloustulolain valmistelua.”

Myönnän, että samat asiat sisältyvät periaatteessa valiokunnan esittämiin ponsiin.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on sinänsä myönteistä, että kun vuonna 89 pyrimme muuttamaan nykyistä maataloustulolakia kaikilta keskeisiltä osiltaan, emme saaneet silloin lainkaan muista puolueista ymmärtämystä ja nyt valiokunta todella viittaa meidän esittämäämme lausumaan salissa ja siitä ilmeneviin muutostarpeisiin.

Mutta minusta ed. Kalliksen lausumassa on juuri edelleen se harha, ettei katsota, mikä on maatalouden rakennekehityksen tarve ja mikä on politiikan sisältö. Tasapuolisesti karsinnan suuntaaminen eri tahoille ei ota huomioon maatalouden sisäistä tulorakennetta ja saattaa aiheuttaa ongelmia erityisesti siinä suhteessa, että meidän pitäisi nykyisessä tilanteessa siirtää viljan tuotannosta enemmän kotieläintuotannon ja maidon ja naudanlihan tuotannon suuntaan tuotantorakennetta. Erityisesti EY-paineiden osalta saattaa olla juuri tähän suuntaan tarve mennä.

Mutta jos hallituspuolueiden edustajat saavat joulurauhan itsellensä, eivät he maaseudulle sitä

tee, ponsilla ja haluavat lähettää ne maatilojen seinille raameissa hallituksen lahjana, jos se teille riittää, niin kaikin mokomin, mutta esitetyllä lausunnolla ei hoideta yhtään mitään koko tilan-
netta ajatellen.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen suuresti, että hallituspuolueitten kesken on ilmeisesti sovittu ponnesta, jonka ed. Kallis esitti. Kun lukee maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön, johon sisältyy kolme ponneta, mielestäni tällaisia huijausponseja on aivan turha silloin tehdä. Ymmärtääkseni, kun on valiokunnan mietintö ja siihen liittyy määrättyjä asioita, jos eduskunta hyväksyy sen, silloin on voimaa siellä. Mielestäni on juuri niin kuin ed. Rajamäki sanoi, että tämä on nyt jonkinlaista kalastelua, mutta niistäkään viidestä rivistä, jotka ovat, ei saa todella mitään irti. Ihmettelen suuresti.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On merkkillistä, jos ei ponnen riveistä saa mitään irti, vaikka väittää, että ne ovat yhtäpitäviä valiokunnan ponsien kanssa.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Viitaten äskeiseen keskusteluun olen hyvin pitkälle samaa mieltä kuin ed. Vistbacka ja samaten kuin ed. Kallis totesi, että ei ole tietenkään tarkoituksenmukaista panna tätä lausumaa vastakkain maa- ja metsätalousvaliokunnan tekemien ponsien kanssa. Siinä ei ole todellakaan mitään mieltä.

Keskustelu maataloustulolain muuttamisesta sinänsä minusta on jälleen kerran osoittanut sen, että keskustelun tarvetta on aika tavalla. Mutta kovasti tietysti toivoisi sitä, että esitettäisiin enemmän sellaisia vaihtoehtoja, joita minusta nyt maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajan ensimmäisessä puheenvuorossa aika tavalla oli. Ennen muuta toivoisin sitä, että kun vaihtoehtoja esitetään, tulevatpa ne miltä suunnalta tahansa, niihin pystyttäisiin suhtautumaan sillä tavalla, ettei arvostelun lähtökohtana olisi se, kuka asian esittää, niin kuin minusta hyvin selkeästi tässäkin keskustelussa tulee ilmi.

Monessa puheenvuorossa puhuttiin muutoksesta, joka on helposti aivan tyhjä sana. Minusta joka tapauksessa maatalouspolitiikassa jos missä me elämme tällä hetkellä sellaista aikaa, että meidän on viisasta ja syytä tehdä tarvittavia johtopäätöksiä. Kun maa- ja metsätalousvaliokunta omista ponsissaan on esittänyt loppujen

lopuksi hyvinkin hallitusta velvoittavia toimenpiteitä, muuttukoot ne sitten käytännössä myöskin todeksi.

Minä uskon enkä lioittele varmaan yhtään, jos sanon, että ainakin ne ihmiset, jotka tässä salissa maataloutta ja maatalouspolitiikkaa paremmin tuntevat ja ovat siihen perehtyneet ja haluavat kokonaisvaltaisen, myös rakenteisiin puuttuvan muutoksen, tunnustavat sen tosiasian, että tällä hetkellä olemme ikään kuin isännättömässä talossa. Ei oikein ole sellaista isäntää, joka sanelee, missä se kaapin paikka on. Minusta tämä on jossain määrin häiritsevä tilanne, eikä välttämättä ihan jossain määrinkään, vaan tästä tilanteesta pitää päästä pois, ja meidän pitää siitä löytää yhteinen lähtökohta.

Kuitenkin näen niin, että se maataloustulolain muutos, jota me nyt käsittelemme, on sellainen, että se tehdään erittäin pakottavassa tarpeessa, nimenomaan valtiontalouden pakottavista tarpeista lähtien. Kun se on tavallaan yhtä vuotta koskeva lainmuutos, siitä ajatuksesta lähtee, olkoon se lähtökohta sille, että vuoden 93 alusta meillä olisi kunnon maataloustulolaki. En välttämättä ole sitä mieltä, että hylkäisimme vuonna 89 tehdyn lain. Jos siitä muuttamalla saadaan kunnon laki, hyväksyn senkin. Mutta epäilen suuresti, että tuosta laista ei ole uuden maataloustulolain pohjaksi. Mutta tämä asia pitää nopeasti saada liikkeelle ja selvittää.

Minun mielestäni on hyvin tärkeitä, että uudessa laissa turvataan maaseudun kehitys, viljelijöiden tulotaso, katsotaan tasapainottamista järkevällä tavalla, otetaan tasapainottamisen välineeksi myös, niin kuin ed. Kallis totesi, non-food-tuotanto. Sitten tarkistetaan ja katsotaan, aivan juuri niin kuin ed. Sirkka-Liisa Anttila totesi, kasvinviljelyn asema, katsotaan se kokonaisuutena, mutta silti unohtamatta eri tuotantosuuntien tasa-arvoa. Tällä tavalla minusta asiassa voidaan kohtuullisesti edetä ja ennen muuta niin, että me emme aiheuta korvaamatonta vahinkoa maaseudulle ja maataloudelle.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vuorensola kaipasi vaihtoehtoja. Jos oikein muistan, ainakin sellainen asia on täällä tullut esille, ed. S-L. Anttilan puheenvuorossa oli tällaisia vaihtoehtoja. Näistä puhutaan aina, mutta sen jälkeen, kun ryhdytään tuomaan esille vaikka onnahteleviäkin vaihtoehtomahdollisuuksia esimerkiksi harrastelijaviljelijöiden suuntaan, kuten on tänään meidän teke-

mässämme lakiesityksessä ollut — joka tietysti tuli täällä hylättyä näiden käsittelyiden aikana, toisin sanoen pakkokesannoinnin laajentaminen harrastelijaviljelijöihin — niille nauretaan täällä niin keskustan puolella kuin myöskin aivan viimeksi, kun täällä on keskusteltu, vasemmiston taholta. Puhutaan, että harrastelijaviljelijöihin pitää puuttua, mutta silloin kun esitetään jotain vaihtoehtoja, koko asialle nauretaan.

Emme me tällä tavalla pääse näissä asioissa eteenpäin. Meillä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin tuotannon vähentäminen. Se on aivan selvä asia. Se on aloitettava niistä viljelijöistä, jotka eivät saa siitä nimenomaan päätösmistä tuloansa.

Minä olen kyllä sitä mieltä, että meillä taistellaan maatalouskysymysten kanssa vielä kymmenenkin vuoden kuluttua. Tilanne on niin pattitilanne tässä vaiheessa, että siitä ei päästä eteenpäin millään tavalla. Me joudumme tuotantokustannuksia maksamaan, mutta onpahan täällä eduskunnassa herkkutelevat puheenaiheet, mistä jauhetaan niin kuin nykyin viikkotolkulla ja eikä mihinkään tulokseen, ei siihen suuntaankaan, ole päästy.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti voisin kommentoida käytyä keskustelua. Ylituotannosta luopuminen asteittain on hallitusohjelmankin tavoitteena, mutta kehottaisin siinä melkoiseen maltillisuuteen siinä mielessä, että nyt nähdään, että hyvin nopea luopuminen voi tapahtua vain viljelijän kukkaron kautta. Toinen näkemys on se, että elintarvikeketjussa on paljon työpaikkoja mukana myöskin ylituotannon osalta ja hyvin nopeat ratkaisut merkitsevät työttömyyden lisääntymistä.

Mitä tulee EY-jäsenyyteen ja maatalouteen, siinä ei kannata olla sinisilmäinen. Mehän tiedämme, että nopea EY-jäsenyys ja maatalouden kannattavuuden ja omavaraisuuden yhteensovittaminen on sellainen yhtälö, jota ei oikein millään saa toteutumaan. Sen takia jo pelkkä jäsenhakemuskin on asia, joka vaikuttaa meidän maatalouspolitiikkaamme. Sekin pitää katsoa tässä valossa, kun näitä asioita ensi vuonna joudutaan miettimään.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensola totesi puheenvuorossaan, että maatalouspolitiikka tuntuu olevan ikään kuin isännätön talo, kukaan ei osaa sanoa, mitä tehdään. Näin varmasti on.

Kysymys kuitenkin on aika pitkälle siitä, että meillä tällä hetkellä vallitsee tilanne, että emme tiedä keskeisiä reunaehtoja maatalouspolitiikan harjoittamiselle tulevaisuudessa.

Jos Gatt-neuvottelut, niin kuin ennakoidaan, lähiaikoina päätyvät johonkin lopputulokseen, saattaa sieltä tulla ehtoja, jotka merkitsevät tuontisuojan alentamista merkittävästi, sisäisen tuen alentamista merkittävästi samoin kuin viennin poistamista. Vasta sen jälkeen, kun tämä ratkaisu on tehty, tiedetään, millä reunaehdoilla lähivuosina maatalouspolitiikkaa harjoitetaan.

Toinen tärkeä kohta on Euroopan yhteisön mahdollinen jäsenyys. Jos Suomi päätyy sellaiseen ratkaisuun, että jäsenyyttä haetaan, se tarkoittaa käytännössä sitä, että kansallinen maatalouspolitiikka loppuu ja joudumme sopeuttamaan maatalouspolitiikan eurooppalaiseen maatalouspolitiikkaan, mikä käytännössä tulee pitkälti merkitsemään maataloustuotannon loppumista tai supistumista murto-osaan nykyisestä tasosta.

Kun näitä asioita ei tiedetä eikä niitä ole mahdollisuutta mielekkäästi ohjata, itse lähtisin siitä, että meillä pitää lähteä hakemaan kotimaista ja omavaraista maataloustuotannon pohjaa sopeuttamalla hallitusti tuotanto kotimaisen kulutuksen tasolle.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Täällä on varsin monessa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota voimassa olevaan maataloustulolakiin ja todettu, että siinä on korjaamisen varaa. Itse asiassa tämä lakiehdotus, joka on eduskunnan käsittelyssä tässä ja nyt, on osoitus siitä, että tarvetta maataloustulolain korjaamiseen on. Onhan tässä jopa jouduttu vallitsevista olosuhteista menemään viimeisten kuukausien aikana taannehtiviin muutoksiin, mikä lainsäädännöllisesti ja oikeudenmukaisuusnäkökohdista katsoen on varsin arveluttavaa. Nyt onkin, arvoisa puhemies, kysymys siitä, millä tavalla tästä eteenpäin.

En voi olla toteamatta, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa on vallinnut näitä asioita käsiteltäessä erittäin rakentava henki. On tehty töitä todella paljon, hartaasti ja pitkään. Erästäkin maatalouteen liittyvää lakiehdotusta käsiteltäessä kuultiin 31:tä asiantuntijaa. Tällä on sikäli merkitystä tässä yhteydessä, että kun näinkin perusteellista työtä tehdään ja siinä tulee jonkinlaisia johtopäätöksiä ja kun on tilanne, jolloin maa- ja metsätalousministeri ei ole eduskunnan jäsen, niin valiokunta saattaa havaintonsa itse

substanssin puolesta mietintöön myös ponnella, tuo esiin sen, mitä tässä tilanteessa tulisi jatkossa tehdä. Merkittävää on se, että ponnet tämänkin mietinnön osalta ovat muodostuneet yksimielisesti. Ponsien osalta ei valiokunnassa ole äänestetty. Se tarkoittaa silloin sitä, että hallituspuolueitten kansanedustajatkin ovat mitä suurimmalla todennäköisyydellä konsultoineet omia ryhmiään ja saattaneet näkemyksensä ”edellyttävän” ponnen muotoon.

Tässä katsannossa tuntuu jokseenkin ihmeelliseltä lukea ed. Kalliksen ehdottamaa perustelulausumaa. Arvoisa puhemies! Minun sallittaneen ruotia tätä ehdotusta aika perusteellisesti. Tässä on kaksi osaa, joista ensimmäinen kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin maataloustuotannon tasapainottamiseksi siten, että toimenpiteet kohdentuvat tasapuolisesti eri tuotantosuuntiin.” Siis tässä annetaan ”siten”-muodossa ohjeet. Tämä on mielenkiintoista sen takia, että meidän olemme näitä tasapainottamishdotuksia täällä juuri käsitelleet viime viikkojen aikana. Jos oikein tarkkoja ollaan, niin hyväksyttynä tämä ponsi merkitsee sitä, että samalla kun kolmannessa käsittelyssä hyväksytään tasapainottamiseen tähtäävät lakiehdotukset, todetaan, että pieleen meni. Tämä on yksi mahdollisuus tulkita, kun kirjoitetaan tällä tavalla kuin on kirjoitettu.

Mutta erityisen merkittävää on kuitenkin se, millä tavalla tähän akuuttiin tilanteeseen maa- ja metsätalousvaliokunta suhtautuu. Valiokunta esittää mietinnössä näin: ”Edellä esitetyn perusteella valiokunta edellyttää, että ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvien tuotannon tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamiseen ryhdytään heti tulo- ja menoarvioesityksen tultua hyväksytyksi.” Siis se on nopein mahdollinen aikataulu tällaiselle toimenpiteelle ja on vielä harvinaisen selvästi synkattu, niin kuin olettaa sopiikin, siihen lakiehdotuskokonaisuuteen, joka on arvioinnin kohteena.

Arvoisa puhemies! Minä en voi päätyä mihinkään muuhun tulokseen kuin siihen, että ed. Kallis ed. Vuorensolan kannattamana ehdottaa romuttamista tällä ehdotuksella, siis haluaakin nyt jälleen kävellä maa- ja metsätalousvaliokunnan yli. Valtiovarainvaliokunta suoritti tällaisen ennakkokävelyn. Nyt hallituspuolueitten eräät kansanedustajat suorittavat kertaluokkaa voimakkaammalla tavalla uuden kävelyn.

Arvoisa puhemies! Arviointini jatkuu: ”Samalla eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

kiirehtii uuden maataloustulolain valmistelua”. Toistan: ”valtioneuvosto kiirehtii uuden maataloustulolain valmistelua.” Mitä sanotaankaan valiokunnan mietinnön sisältämässä ponnessa n:o 2: ”Valiokunta edellyttääkin, että maataloustulolain ilmeisten puutteiden korjaamiseen tähtäävään ja kestäväen kehityksen mukaisen maatalouden harjoittamisen periaatteet huomioidaan ottavaan valmistelutyöhön ryhdytään välittömästi ja tulos saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pian sen valmistumisen jälkeen.” — Tätä ei voi ponnekkaammin, täsmällisemmin, absoluuttisemmin enää ilmaista.

Arvoisa puhemies! Teen tästä johtopäätöksen, että jälleen hallituspuolueiden kansanedustajat haluavat vesittää maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön ponnen näennäisessä hyväntarkoittavuudessaan, mutta kuitenkin haluavat romuttaa tämän ponnen sisällön. Kyllä olette varsinaista porukkaa. Luojan kiitos, sentään ette esitä tätä kolmatta valiokunnan mietintöön sisältyvää pontta romutettavaksi.

Siinähan sanotaan, että ”valiokunta edellyttääkin, että viljelijöille tiedotetaan riittävän ajoissa vientikustannusmaksuista ja muista sadoon markkinointiin liittyvistä maksuista, että he voivat omissa tuotantopäätöksissään ennakoita tulevat kustannukset”. Tämä on, arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajat, erittäin inhimillistä, viisasta ja kaukonäköistä, että te ette romuta sentään tätä kolmatta pontta valiokunnan mietinnössä.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi pieni näkökohta. On jokseenkin persoonallista, että istuvan hallituksen pääministeri muokkaa itseään varten ponsia. Luulisi, että sivupersonasta pääpersoonaan tieto menee ilman eduskunnan välikäsiä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Pulliainen kanssa täysin samaa mieltä, kuten jo aikaisemmassa vastauspuheenvuorossani myös totesin. En käsitä lainkaan sitä, miten eduskunta yleensä voi lähteä siihen. Tietysti täällä voi niin tehdä, jos sellaisia päätöksiä enemmistöllä tehdään. Mutta jos tarkasti analysoidaan maa- ja metsätalousvaliokunnan näitä kahta pontta ja ed. Kalliksen pontta, niin ei voi tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin juuri siihen, mitä ed. Pulliainen sanoi. Ed. Kalliksen perustelulausumalla vesitetään hyvin pitkälle tai heikennetään niitä kahta pontta, jotka sisältyvät maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ainakin yhden virheen teki ed. Pulliainen, kun hän totesi, että ed. Vuorensola kannatti minun esittämäni pontta. Hän ei ole sitä tehnyt ja, ed. Pulliainen, me olemme todenneet, että nämä menevät päällekkäin. Me olemme myös sopineet, että tätä pontta ei kannateta. Minä voin sen myös vetää takaisin, niin kenellekään ei synny houkutusta kannattaa. Me pyrimme ihan samaan asiaan, ja kun totesimme, että tällä tavalla päästään siihen, niin kukaan ei tätä kannata.

Ensimmäinen varapuhemies: Huomautan, että tehtyä ehdotusta ei voida vastauspuheenvuorossa perustaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisinpaa ollut etevä ja huomauttanut ed. Kallikselle tuosta asiasta. Mutta itse tästä substanssista: On tietysti hyvä, että tämmöiset järjestykseen panemiset tapahtuvat sanan voimalla. Se on erittäin positiivista, ja minä vain toivoisin, että kun te siellä hallitsitte hallituspuolueiden taholta ja teette tämmöisiä hengentuotteita, niin ahdingossakin miettisitte niiden sisältöä. Niitä on aika helppo ruotia, niin kuin havaitsin.

Ed. Malm: Talman, puhemies! I andra behandlingen av lantbrukets inkomstlag och exportavgiftslagen var ordföranden för jord- och skogsbruksutskottet synnerligen kritiskt inställd till statsutskottets betänkande när det gäller avgiftslagen. Hon kritiserade statsutskottet för att man inte beaktat specialutskottets utlåtande och det har hon ett visst fog för. Däremot tackade hon sitt eget utskott för enigheten kring regeringens förslag till ändring av inkomstlagen. Den diskussionen återspeglar väl den diskussion som har förts om lantbrukspolitikerna under hela hösten. Det har krävts en hel del ändringar i regeringens förslag. Det har krävts sänkningar av lantbrukets marknadsföringsavgifter, det har krävts höjda slaktvikter på svin, det har krävts att Rehumerit skall befrias från exportkostnadsavgift och sugg- och galköttet skall befrias från den förhöjda exportkostnadsavgiften.

Allt detta är berättigade krav. Grundorsaken till detta ligger dock enligt mitt sätt att se i ändringen av inkomstlagen. Så länge regeringen håller fast vid att statens exportkostnadsansvar skall minskas med 500 miljoner mark jämfört med gällande inkomstlag och lantbrukets ansvar

ökas i motsvarande grad är det svårt att göra något åt de problem som diskuterats. Om jord- och skogsbruksutskottet anser att regeringens förslag till ändring av inkomstlagen och därmed omfördelningen av exportansvaret är bra, så skall man inte kräva att andra utskott skall göra ändringar som skjuter problemen på framtiden. Varje sänkning av avgiften betyder att den andel bönderna betalar av ansvaret skjuts framåt så länge vi inte får staten att ta ett större ansvar. Vill vi åstadkomma lättnader för lantbrukets vidkommande så måste vi ändra inkomstlagen så att statens exportansvar ökas. Varje annan åtgärd utan den ändringen är självbedrägeri.

Maataloustulolain ja vientikustannusmaksulain toisessa käsittelyssä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja suhtautui erityisen kriittisesti valtiovarainvaliokunnan mietintöön vientikustannusmaksulain osalta. Hän arvosteli valtiovarainvaliokuntaa siitä, että tämä ei ole ottanut erikoisvaliokunnan mietintöä huomioon. Sen sijaan hän kiitti oman valiokuntansa yksimielisyyttä maataloustulolain muutoksen osalta.

Käyty keskustelu kuvasi hyvin mielestäni maatalouspolitiikasta koko syksyn ajan käytyä keskustelua. Hallituksen ehdotuksiin on vaadittu koko joukko muutoksia. On vaadittu maatalouden markkinoinnismaksun alentamista. On vaadittu sikojen teuraspainojen korottamista. On vaadittu rehumeritän vapauttamista vientikustannusmaksuista. Emakon- ja karjunlihan vapauttamista vientimaksun korotuksesta on niin ikään vaadittu. Kaikki nämä on oikeutettuja vaatimuksia.

Perussyynä tähän on kuitenkin maataloustulolain muutos. Niin kauan kuin hallitus pitää kiinni valtion vientivastuun vähentämisestä 500 miljoonalla markalla voimassa olevaan lakiin verrattuna ja maatalouden osuutta lisätään vastaavasti, on vaikea puuttua keskustelussa esiin otettuihin ongelmiin. Jos maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että hallituksen ehdotus maataloustulolain muuttamisesta ja siten vientivastuun uudelleenjakamisesta on hyvä, ei pidä vaatia muita valiokunta tekemään muutoksia, joilla ongelmia siirretään tulevaisuuteen. Kaikki maksujen pienentämiset merkitsevät, että viljelijöiden maksuosuutta siirretään eteenpäin niin kauan kuin emme saa valtiota ottamaan suurempaa vastuuta. Jos haluamme maataloudelle helpotuksia, meidän on muutettava maataloustulolakea niin, että valtion vientivastuuta lisätään.

Kaikki muut toimenpiteet ilman tällaista muutosta ovat itsepetosta.

Jag vet att det i jord- och skogsbruksutskottet fanns ett intresse för att göra förnuftiga ändringar i regeringens förslag till ändring av inkomstlagen. Eftersom regeringen stod fast vid sitt förslag så gjordes inga ändringar. På samma sätt diskuterades också möjligheten att göra ändringar i avgiftslagen, främst när det gäller vikten på slaktsvin och marknadsföringsavgifterna för Rehumestari. Också här meddelade såväl finansministeriet som jord- och skogsbruksministeriet att man håller fast vid regeringens förslag. Utskottet tog inte strid med ministerierna.

Det är regeringspartiernas sak att se till att det fattas beslut. Också obekväma beslut måste tas. Trovärdigheten i det beslutsfattandet blir inte större om man döljer egna svårigheter och för över problemen på andra. De beslut som fattats för lantbrukets del denna höst är ekonomiskt synnerligen betungande. De kunde ha gjorts annorlunda. Problemet ligger dock däri att vi inte diskuterat grundorsakerna för ändringen av inkomstlagen utan mera inriktat oss på enskilda detaljer. Det finns orsak att återkomma till frågan genast i början av nästa år. Vårt problem ligger däri att varje gång som inkomstlagen ändrats, det finns säkert orsak att göra det, varje gång den har ändrats så har det blivit sämre för lantbruket. Vi har inte kunnat åstadkomma någon förbättring.

Tiedän, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa on halua tehdä järkeviä muutoksia hallituksen esitykseen maataloustulolain muuttamisesta. Koska hallitus piti esityksestään kiinni, muutoksia ei tehty. Samalla tavoin käytiin keskustelua myös mahdollisuuksista tehdä muutoksia vientikustannusmaksulakiin koskien sikojen teuraspainoa ja rehumestarien markkinointimaksua. Myös näiltä osin sekä valtiovarainministeriö että maa- ja metsätalousministeriö ilmoittivat pitävänsä kiinni hallituksen esityksestä. Valiokunta ei lähtenyt kiistelemään ministeriöiden kanssa.

Hallituspuolueiden tehtävä on pitää huoli siitä, että päätöksiä tehdään. Myös hankalia päätöksiä on tehtävä. Päätöksenteon uskottavuutta ei lisää omien vaikeuksien salaaminen ja ongelmien siirtäminen muille. Tänä syksynä maatalouden osalta tehdyt päätökset ovat olleet taloudellisesti erityisen raskaita. Päätökset olisi

voitu tehdä toisin. Ongelma on kuitenkin se, että emme ole keskustelleet perussyistä maataloustulolain muuttamisessa, vaan kohdistaneet huomiomme yksityiskohtiin. Asioihin on syytä palata heti ensi vuoden alusta.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin halunnut puuttua edelliseen puheenvuoroon ja kommentoida sitä nimenomaan tuotantosuuntarakennemutoksen osalta tulevaisuudessa. Onkin toisaalta hyvin valitettavaa, että viljan viljelijät eivät ole nähneet mielestäni riittävästi sitä tosiasiaa, joka näihin rajoituspäätöksiin ja niistä seuranneisiin markkinointimaksuihin liittyy. Täytyy muistaa, että maidon tuottajathan ovat tässä maassa bonussopimuksineen olleet talkoissa jo koko 80-luvun. Sama asia koskee hyvin pitkälle myös lihantuottajia. Nämä kaksi tuotantosuuntaa maksavat tänä päivänä kaksi kertaa enemmän kuin heille laskennallisesti tosiasiaa kuuluu. Korvissani alkaa kuuluakin jo kiulujen kilinää, kun Maito-Suomen väki on tulossa sanomaan viljan tuottajille ja viljamiehille, että jo riittää tämän kaltainen epäsuhte.

Mielestäni maidon ja lihan tuotannon osalta onkin nähtävä se tosiasia, että olemme tulleet nyt uuteen vaiheeseen maatalouspolitiikassa. Jo tehdyillä tuotannon rajoitustoimilla olemme saavuttamassa varsin nopeasti tasapainon tilan niin maidon kuin lihankin osalta. Olen jo aikaisemmin sanonut, että tässä on lähellä se Ruotsin malli, jossa 70-luvun lopulla ajaututtiin nestepulaan ja sen myötä aika voimakkaaseenkin tilanteeseen, jossa valtion rahoituksella jouduttiin maidon tuotantoa rakentamaan uudelleen ylös.

Minusta suurin haaste edelleen on viljan ylituotannon tasapainottaminen, ja toivoisinkin, että tätä tuotantopoliittista keskustelua voitaisiin viljelijöiden etujärjestössä käydä nykyistä enemmän ja löytää siellä myös alan sisäinen ratkaisu, että tätä kädenvääntöä ja mahdollista ristiriitatilannetta ei tässä talossa jouduttaisi liian pitkälle selvittämään.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä käydyin viisastelun jälkeen on käynyt ilmi, että minun esittämäni perustelulausuma asetettaisiin valiokunnan ponsia vastaan, ja kun on myös käynyt tämän viisastelun jälkeen ilmi, että maatalousvaliokunnan esittämät ponnet ovat laajempia ja kattavampia, niin minä tietenkin vedän ehdotukseni takaisin.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Minun sallittaneen julkituoda ihailuni ja kunnioitukseni ed. Kallista kohtaan, että hän tällä tavalla reippaasti ja asiallisesti reagoi. Tämä on varsin poikkeuksellista. Vastaavaa ilmiötä en näiden neljän ja puolen eduskuntavuoden aikana ole aikaisemmin havainnut. Tämä oli erittäin rohkeaa. Toivotan ed. Kallikselle mahdollisimman pitkää parlamentaarikon uraa, sillä tällaisia parlamentaarisia tämä eduskunta kaipaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Riihijärven kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S.-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-aho, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norr-

back, Nyby, Näsi, A. Ojala, Ollila, Paasio, Paloheimo, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Apukka, Astala, Jurva, Laakso, Mäkelä, Mäkipää, O. Ojala, Polvi, Polvinen, Riihijärvi, Rimmi, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Andersson, Backman, von Bell, Biaudet, Donner, Juhantalo, Kuuskoski, Laaksonen, Laine, Lamminen, Lipponen, Paakkinen, Pekkarinen, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Sasi, Seppänen, Takala, Tuomioja, Viinanen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 17 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 51)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 118

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 60

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Rouva puhemies! En tässä yhteydessä käy tätä asiaa sen enempää käsittelemään, toivon vain, että nämä maatalouden tuotannon tasapainottamistoimet onnistuvat mahdollisimman pian, jotta me pääsemme siitä liian suuresta ylituotannosta vähän kohtuullisemmalle tasolle, koska se on nimenomaan maatalouden itsensäkin etu. Nämä vientikustannusmaksutahan ovat nyt nousseet niin korkeiksi, että ne leikkaavat maataloustulosta kohtuuttoman suuren osuuden. Samalla toivon, kun täällä esitetään tämän asian tiimoilta aivan asiallinen ponsi, että myöskin hallitus mahdollisimman nopeasti ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joita ponnassa edellytetään ja joilla myöskin parannetaan lihasiantuottajan taloudellista tuloksellisuutta.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Pakostakin, kun viikkokausia on näistä asioista keskusteltu, puheet alkavat kiertää kehää, niin se on ed. Sirkka-Liisa Anttilalla kuin allekirjoittaneellakin. Hänenkään puheestaan ei varmasti saatu minkäänlaista tulevaisuuden antia tälle asialle.

Sen verran haluan todeta, että äsken me hyväksyimme tiettyjä prosentteja, tietynlaisen puitelain. Nyt mennään oikein tosiasiaan, missä maanviljelijän viljakilosta otetaan raa'alla kädellä hintaa, viljakilosta, jonka siemen on jo laitettu tuonne mullan alle kasvamaan. Tämä siis on perustuslaillista petosta.

Mutta vielä kerran haluan antaa Suomen keskustalle mahdollisuuden osoittaa, miten laupiaita he ovat kannattajiaan kohtaan.

Ehdotan, että tämäkin lakiehdotus hylätään.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Koska tämä laki tulee merkitsemään sitä, että hallitus valtion puolesta rikkoo tehdyn sopimuksen, kannatan ed. Aittoniemen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! ensi kevään aikana maataloustuloratkaisun yhteydessä tulee ratkaistavaksi maatalouden eri tasapainottamistoimenpiteet. Tässä yhteydessä voidaan ja tulee sopia lähinnä sianlihan teuraspainoja koskevat rajat, sopia siitä, että markkinointimaksu ulotetaan koskemaan vain teuraaksi kasvatettua sikaa ja että ns. rehუმestaroiminta jää viljan markkinointimaksun ulkopuolelle. Sen

takia ehdotan tähän asiaan liittyen seuraavan sisältöisen perustelulausuman:

"Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin sianlihan vientikustannusmaksun perimiseksi siten, että se koskee ainoastaan teuraaksi kasvatettua sikaa. Valtioneuvoston tulee ottaa maataloustuloratkaisun yhteydessä selvittäväksi vientikustannusten perimisen oikeudenmukaisuus ja sianlihan vientikustannusmaksun määräytymisperusteet.

Eduskunnan edellyttää selvittävän, että vientikustannusmaksua ei perittäisi rehuviljasta sellaisesta rahtijauhatustoiminnasta, joka vastaa maatalon normaalia jauhatustoimintaa."

Kyseisestä perustelulausumasta on sovittu yhdessä hallitusryhmien kanssa.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensolan ponsi on sarsassamme "keskustan jouluponsia" kannattajille maataloustulolainsäädännön tiimoilta. Se yrittää peittää sitä ongelmaa, joka liittyy keskustan muuttuneeseen linjaan, jossa he ovat joutuneet tunnustamaan ylituotannon rajuuden kansantaloudelle ja Suomen maataloudelle. Myös tältä osin sian kilopainojen kanssa punnertamisen se tietysti kätkee sydämeensä.

Rehუმestariosa oli valiokunnassa yksimielinen, mutta se on kytketty tähän lausumaan. Näin ollen ei ole mitään syytä lähteä hyväksymään sellaista pontta, joka pitää sisällään sen tosiasian, jonka maa- ja metsätalousvaliokunta on yksimielisessä mietinnössään todennut, että on pikaisesti ryhdyttävä uuden maataloustulolain valmisteluun. Eli kun valiokunta nyt yksimielisesti on yhtynyt sosialidemokraattien kaksi ja puoli vuotta sitten yksinään ja orpona esittämään vaatimukseen, voisimme tyytyä siihen jo pelkästään.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä laki tietysti hylätään, sitähan me odotamme. Näen, että keskustan suunnassa on suorastaan kiitollisia katseita, kun olemme aivan viime tingassa sellaisen mahdollisuuden antaneet. Jos onnettomasti kuitenkin käy, kun keskustaan ei voi koskaan luottaa, siinä tapauksessa tämä ponsi tulee käsiteltäväksi.

Kun noin pieni ryhmä pitää pikakokousta, katselimme noita ponsia ja tulimme aikaisemmasta Kalliksen ponnesta ilman muuta samaan tulokseen kuin aikanaan esitettiin. Mutta myös ed. Vuorensolan ponsi on todella joululahjapon-

sia, niin kuin ed. Rajamäki sanoi, haparoivia yrityksiä peittää jotakin, mitä on tapahtunut. Siitä huolimatta meidän ryhmämme on päättänyt, että me kannatamme tätä pontta, jos niin onnettomasti käy, että tämä laki hyväksytään ja ponsi tulee mukaan esitettäväksi, vaikka se tiettyllä tavalla sisältyykin valiokunnan mietintöön, niin ei tämä ponsi missään tapauksessa maataloustuotantoa vie suuntaan eikä toiseen, niin että annetaan ed. Vuorensolalle sellainen joululahja, että hyväksytään tämä ponsi.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ed. Aittoniemeä tästä joululahjasta näin etukäteen, jos se on jo täysin varmaa. Mutta totean ed. Rajamäelle, että kyllä minun logiikkani lähtee myös siitä ajattelusta tämän asian osalta, että tasapainotamistoimenpiteet ja painoraja olisivat jollain tavalla synkronissa keskenään ja ne tehtäisiin suunnilleen samoihin aikoihin. Tiedämme hyvin sen, että maataloustuloratkaisun yhteydessä sovitaan nimenomaan siitä, miten tasapainottamista hoidetaan kuluvan vuoden aikana, ja käsitykseni mukaan painorajakysymys on mitä suurimmassa määrin sitä. On hyvinkin johdonmukaista jopa se, että se siinä yhteydessä myös uudelleen sovitaan.

Ed. Ollila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vuorensolan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Riihijärven kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Vuorensola ed. Ollilan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin sianlihan vientikustannusmaksun perimiseksi siten, että se koskee ainoastaan teuraaksi kasvatettua sikaa. Valtioneuvoston tulee ottaa maataloustuloratkaisun yhteydessä selvittettäväksi vientikustannusten perimisen oikeudenmukaisuus ja sianlihan vientikustannusmaksun määräytymisperusteet.

Eduskunta edellyttää selvittävän, että vientikustannusmaksua ei perittäisi rehuviljasta selaisesta rahtijauhatustoiminnasta, joka vastaa maatilana normaalia jauhatustoimintaa.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, Ollila, Paasio, Paloheimo, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Rätty, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäki, Väistö ja Zyskowiec.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Apukka, Astala, Jurva, Laakso, Laine, P. Leppänen, Mäkelä, Mäkipää, O. Ojala, Polvi, Polvinen, Riihijärvi, Rimmi, Suhonen, Tennilä ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Andersson, Backman, von Bell, Biaudet, Donner, Juhantalo, Lamminen, Lipponen, Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Pykäläinen, Ranta, Rauramo, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Takala, Tuomioja, Viinanen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 52)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vuorensolan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 53 jaa- ja 122 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 53)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Vuorensolan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotukset laeiksi lannoiteverosta annetun lain muuttamisesta ja fosforilannoiteverosta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 82
Lakialoite n:o 60
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 53

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus koskee

lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, joten lakiehdotus on valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on tältä osin palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toisessa käsittelyssä päätetty toinen lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain 34 §:n sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 95
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 54

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskeissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 206

Lakialoite n:o 107

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 57

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi vaatteiden tullittomasta maahantuonnista eräissä tapauksissa

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 194

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä hallituksen lakiehdotus hylättäisiin, koska tämä on sekä kilpailupoliittisesti että kauppapoliittisesti kuin myös kestävän kehityksen kannalta arveluttava.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Kantanan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Aikaan ihmettelin tätä lakia vähän. Tämä oli jollakin tavalla huvittava: Tuodaan jostakin näitten köyhien ihmisten tekemiä paitoja Suo-

meen, ja porvari myy niitä henkensä pitimiksi täällä.

Mutta toisaalta olen kyllä havainnut senkin, että samalla kun autetaan suomalaista teollisuutta täällä pysymään hengissä, samalla me tietenkin autamme näitä kaukaisten maiden köyhiä ihmisiä, jotka näin ollen saavat tästä työtä ja voidaan työllistää. Etteihän näin hyvää lakia, jos sen perimmäisesti ajattelee, voida hylätä. Näin meidän eduskuntaryhmämme on tämän ajatellut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S.-L. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Björkenheim, Enestam, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakon-
saari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvi-
lahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaan-
niemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koisti-
nen, Komi, Korhonen, Korkea-
oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakko-
nen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-
Nuuttila, Laine, Laitinen, Laivoranta, M. Lauk-
kanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikka-
nen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Loue-
koski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nord-

man, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, Ollila, Paasio, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Rajamäki, Rask, O. Rehn, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Rynänen, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Suhonen, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

U. Anttila, Haavisto, Hassi, Hautala, Luukkainen, Nikula, Paloheimo, Pulliainen, Pykäläinen ja Rätty.

”Tyhjää” äänestää ed. Koskinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Andersson, Backman, von Bell, Baudet, Donner, Dromberg, Juhantalo, Lahtinen, Lamminen, Lipponen, O. Ojala, Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, S. Pietikäinen, Ranta, Rauramo, E. Rehn, Savela, Seppänen, Särkijärvi, Takala, Tennilä, Tuomioja ja Viinanen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 10 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 26. (Koneään. 54)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 159

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Alun alkaen tämä hallituksen esitys oli esitys laiksi, jolla seitsemän veljestä olisi sieltä Jukolasta kammettu Impivaaraan. Toisin sanoen, kun olisi jätetty pellot viljelemättä, olisi valtion maista sitten annettu metsämaita. Tästä kuitenkin luovuttiin.

Tämähän ei ole se SMP:n ajama linja, tämä palkkio viljelemättömyydestä, vaan me olemme ajaneet sitä, että jos on vähän heikosti kannattava tila, niin toimeentuloa parannetaan lisämetsämailla. Me olemme kansankapitalismia kannattava puolue ja kyllä kannatamme valtion maitten myymistä yksityisille, mutta ei sillä tavalla, että se perustuu entiseen maanomistamiseen ja vallankin maan viljelemättä jättämiseen. Korjattuna tämä lakiehdotus on tosin torso mutta sellainen, joka voitaneen hyväksyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotus laiksi hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 84

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Kun Keskusta on tässä maassa kymmeniä vuosia saanut johtaa ja kehittää maatalouspolitiikkaa, niin sen hedelmänä on tänne myöskin tullut meille täysin vieras rikkakasvi: hukkakaura. (Naurua) On oikein, että tätä hukkakauraa on torjuttu.

Nyt kuitenkin haluaa hallitus esittää lakiin huononnusta niin, että hukkakauran torjuntaan käytettävistä torjunta-aineista valtio korvaisi vain 40 prosenttia, kun se on ennen korvannut 50 prosenttia. SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että voimassa oleva laki on kohtalaisen hyvä tätä hukkakauraa kurissa pitämään.

Siksi ehdotan tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kannattaa ed. Riihijärven ehdotusta.

Kun katselee tätä hallituksen esitystä, jossa korvausosuuden alentaminen on esitetty 50 prosentista 30 prosenttiin, sillä tämän esityksen mukaan vähennetään 3 miljoonalla markalla kustannuksia. Maa- ja metsätalousvaliokunta on näköjään suuressa viisaudessaan sen sitten nostonut 40 prosenttiin, mutta toisaalta ilmoittanut, että ”tämän lainkohdan mukaan valtion varoista vuosittain maksettavien korvausten enimmäismäärä on 7 miljoonaa markkaa”. Ilmeisesti maa- ja metsätalousvaliokunta pystyy etukäteen harkitsemaan, kuinka paljon tätä hukkakauraa on, jota pitää torjua.

Tässä on niin monenlaisia ristiriitoja, että minun mielestä ja SMP:n mielestä olisi parasta, että tämä lakiesitys hylättäisiin ja pysyttäisiin siinä vanhassa 50 prosentin korvauksessa. Valtion kassaan siitä ei kovinkaan paljon säästy. Ja otetaan huomioon myöskin ne vahingot, mitä säästöistä saattaa seurata.

Ed. J o k i n i e m i : Arvoisa puhemies! Hukkakaura on tätä eduskuntaa tänä syksynä puhuttanut harvinaisen paljon. Ed. Riihijärvi mainitsi vielä, että tämä on keskustalaisen maatalouspolitiikan tulosta. Haluan muistuttaa, kun juuri äsken puhuimme hyvinkin paljon maatalouden viljapuolen ylituotannosta, että hukkakaura on perua siitä, kun Suomessa on ollut katovuosia ja siementä on jouduttu tuomaan ulkomailta, kun kotimaista siementä ei ole ollut, (Ed. Riihijärvi: Minkä takia ei ole tehty viljavarastoja?) ja tästä se johtuu.

Meillä ei kumminkaan ole siemenviljaa kovin riittävästi, niin että aika pienillä marginaalierillä kumminkin puhutaan tästä ylituotannosta, ja 87 meillä viimeksi oli sellainen katovuosi, että siementä ei löytynyt kotimaasta, jotta kai edustajillekin tulee selväksi, jotta minkälaisista määristä on sinällänsä kysymys. Tämä on aika pieni asia tämä hukkakaura, mutta tämä on perua sellai-

selta ajalta, kun ei ole hukkakauratonta siementä saatu.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tietysti SMP:n kansanedustajat ovat siinä suhteessa oikeassa, että valiokunnassa muotoutunut esitys on jokseenkin torso, ja tässä hallitus on ajanut itsensä hukkaloukuun. Mutta me haluamme tietysti nauttia siitä ilosta, mikä tästä tulee, kun se räpiköi siellä hukkaloukussa perin juurin — sellaisessa loukussa, jossa ei paljon ole toivoa päivänvalosta. Sekin meille suotaneen tässä. Mutta toisaalta täytyy sanoa, että minä hartaasti toivon, että SMP:n toimet tässä asiassa osoittautuvat hukkatyöksi. Senkin tunnusmerkit ovat olleet hyvin vakuuttavat.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Jokiniemi sanoi, että hukkakaura oli pulavuosien jälkeistä tuottoa sen takia, että jouduttiin ulkomailta tuomaan siemenviljaa. No, keskustalainen systeemi jatkuu. Tehän juuri hiljattain toitte eduskuntaan esityksen ja se hyväksyttiin, jolla valtion siemenviljavarastoja pienennettiin. Samaan suuntaan te pyritte nytkin, että saataisiin niitä vuosia, joilloin joudutaan tuomaan ulkomailta viljaa ja myös hukkakauran siementä.

Ed. R i i h i j ä r v i : Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että SMP:n hylkäysesitys ei saa enemmistön kannatusta, ehdotan, että tämän lain perusteluissa lausutaan seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan alennetun hukkakauran torjuntakustannusten korvausprosentin vaikutusta hukkakauran esiintymiseen ja ryhtyy määrän mahdollisesti lisääntyessä tarvittaviin toimiin valtion myöntämän korvauksen korottamiseksi.”

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Riihijärven lausumaehdotusta.

Mikäli tämä lakiesitys hyväksytään, käsityksemme mukaan nimenomaan tämä perustelulausuma tukee ja parantaa niitä mahdollisuuksia, joita valiokunnan ihmeellisen muutoksen johdosta on syntynyt. Tosiaan siellä puhutaan 40 prosentista mutta korvaus on sidottu 7 miljoonaan markkaan. Tässä ponnessa nimenomaan edellytetään, että mikäli nämä 7 miljoonaa markkaa eivät riitä, välittömästi on ryhdyttävä toimenpiteisiin, että ne torjuntatyöt voidaan tehdä, joita hukkakaura vaatii.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! En voi olla ihailematta tätä SMP:n ponsiehdotusta. Sehän merkitsee, että kun ponsi on hyväksytty, hallitus joutuu hukkakauravahtiin pellon laitaan, ja se on minusta sille hallitukselle aivan oikein.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Riihijärvi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Riihijärvi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Björkenheim, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-osa, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuutila, Laine, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen,

Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttillainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, Ollila, Paasio, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, O. Rehn, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänän, Rätty, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Tenhiälä, Tennilä, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Mäkelä, Mäkipää, Riihijärvi, Suhonen ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Andersson, Backman, von Bell, Biaudet, Donner, Dromberg, Juhantalo, Lahtinen, Lamminen, Lipponen, Miettinen, Niinistö, O. Ojala, Paakkinen, Paloheimo, Pekkarinen, Ranta, Rauramo, E. Rehn, Savela, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Tuomioja, Viinanen ja Vuorensola.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 165 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 55)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ed. Riihijärven ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Riihijärven ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 56)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotus laiksi kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 126
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Ehdotan kyseisen lakiehdotuksen hylkäämistä.

Se on tällainen pieni säästölaki, 1,3 miljoonan valtiontaloudellista säästöä tarkoittava, mutta tämän lakiesityksen perustelut ja sen käsittely ovat olleet hyvin merkillisiä maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Mitään muuta kuin säästöperusteita tälle lakimuutokselle, joka kohdistuisi rasakana Pohjanlahden kalastusvakuutusyhdistyksiin, ei ole esitetty.

Kun Kalatalouden Keskusliitto ymmärsi säästön tarkoituksen ja esitti, että vastaava säästö saataisiin silakkatuesta, jonka arviomääräraha olisi voitu muuttaa kiinteäksi, niin valiokunta oli täysin yksimielinen Kalatalouden Keskusliiton kanssa. Mutta hallinnon joustamattomuus ja hallituksen joustamattomuus aiheuttivat sen, että hallituspuolueet joutuivat palaamaan tämän hirveän huonosti laaditun esityksen kannalle.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Iivarin tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! On aivan totta, mitä täällä on todettu. Valiokunnassa olisi ollut kova halu säästää samainen määräraha silakkatukeen varatusta määrärahasta, mutta kun se on arviomääräraha, se ei ollut käytännössä mahdollista. Sen takia nyt edetään tätä tietä. Mutta uskoisin, että ministeriössä on tiedostettu tämä ongelma ja he voivat varmasti jatkossa kalatalouden erilaisia määrärahoja ja-kaessaan pyrkiä tämän epäkohdan oikaisemaan, mikä tässä nyt syntyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Iivari ed. Rajamäen

kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, M. Laukanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Peltari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Rynnänen, Röntynen, Saapunki, Saario, Saastamoinen, Sasi, Seivästö, Suhola, Taina, Tenhiälä, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Väistö, Väyrynen ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, U. Anttila, Apukka, Astala, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Härmäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttillainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rätty, Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suho-

nen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Andersson, Backman, von Bell, Biaudet, Donner, Dromberg, Jansson, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Lahtinen, Lamminen, Lipponen, Miettinen, Niinistö, O. Ojala, Paakkinen, Paloheimo, Pekkarinen, Pesälä, Ranta, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Saari, Salolainen, Savela, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Tuomioja, Viinanen ja Vuorensola.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 57)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja eräiksi muiksi perhehoitoa koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 144

Toivomusaloitteet n:o 1035, 1100, 1121, 1163, 1228, 1272, 1287, 1314, 1322, 1339, 1340 ja 1398
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Uusi perhehoitajalaki on nyt kolmannessa käsittelyssä. Toisessa käsittelyssä tästä lakiesityksestä keskusteltiin runsaasti. Keskustelussa kävi ilmi, että perhehoitajalaissa on hyviä elementtejä, mutta myös ongelmia. Ongelmia muodostaa

perhehoitajien työskentely toimeksiantosuhteessa. Perhehoitajalaki tuo nyt uudenlaisen oikeudellisen järjestelmän työn tekemistä tarkoitaviin tilanteisiin. Lakiesityksen mukaan perhehoitaja tekisi kodissaan työtä toimeksiantosuhteessa kuntaan tai kuntainliittoon. Toimeksiantosopimuksen oikeudellinen luonne on epämääräinen ja sen sopimusoikeudellinen luonne on määrittelemättä.

Edellä olevan perustella ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään perhehoitajalain eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että toimeksiantosopimusten ja työsopimusten keskinäisen suhteen mahdollisesti aiheuttamia ongelmia seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin perhehoitajien oikeudellisen aseman selkiyttämiseksi. Hallituksen on myös varmistettava, ettei perhehoitajille synny menetyksiä sopimussuhteen epäselvyyden vuoksi sekä ettei menettely aiheuta perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon epätarkoituksenmukaisuutta, perhehoidon nimikkeen alla annettavaa tosiasiasta laitoshoitoa sekä työvoiman väärinkäyttöä."

Ed. Vehkaoja: Arvoisa puhemies! Kananan ed. Muttilaisen esittämää lausumaehdotusta.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! On erittäin myönteistä tässä laissa, että vihdoinkin sijaislasten vanhempien ja humanitaarista pyyteetöntä perhetyötä tekevien henkilöiden sosiaaliturva saadaan kuntoon. Valitettavaa on se, että perhehoitolaki mahdollistaa myös puhtaasti kaupalliset perhehoitokodit, joissa voidaan hoitaa seitsemää tai erityistapauksissa jopa useampaa lasta, vammaista, vanhusta, psyykkisesti sairasta, alkoholista jne. eli kaikkia, joita me yhteiskunnassa olemme lupautuneet hoitamaan. Hoitosopimus kilpailee ammatillisten laitosten hoitomaksujen kanssa.

Kuten olemme viimeisen vuorokauden aikana kuulleet, niin raha on se, joka ratkaisee. Olemme kuulleet, että uusi porvarillinen sosiaalipolitiikka on viime yönä saanut voiton muun muassa ed. Louvon tuulettaessa. Tullessaan pois puhujakorokkeelta hän kertoi, että uusi porvarillinen politiikka on saanut voiton. Tästä ilmeisesti on kysymys. Tästä syystä tämä lakiesitys ansaitsisi hyllyn, mutta koska ensin mainittu kaunis osa on sisällytetty lakiin, emme esitä tämän hylkäämistä, vaan kannatan myös ed. Muttilaisen tekemää ponsiesitystä.

Sosiaali- ja terveysministeriölle tiedoksi, että sen lisäksi, että toivon mukaan asettava perusturvalautakunta, jolla kyllä tulee olemaan töitä, tulee tarkkailemaan tätä, myös me tulemme tarkkailemaan ja palaamaan asiaan.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä korostaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielistä ponsilausumaa, jossa edellytetään, että ”hallitus huolehtii siitä, että omaishoitajien asemaa parannetaan lainsäädännöllä siten, että heille taataan mahdollisuus asianmukaiseen eläketurvaan ja muuhun sosiaaliturvaan”. Olemme saaneet tiedon siitä, että tämä selvitystyö on jo meneillään, mutta koska on kokemusta siitä, että selvitystyö saattaa kestää muutaman vuosikymmenen, niin on syytä esittää hallitukselle todella vakava vetoamus siitä, että asia hoidetaan nopeasti.

Nyhdän tilanne on se, että jos esimerkiksi vammaisten lasten vanhemmat vaihtavat lapsia keskenään, niin silloin heille syntyisi oikeus lomaan ja korvauksiin sekä kunnan järjestämiin monenlaisiin tukitoimiin. Jos he hoitavat omaa lastaan tai omaa vanhempaansa kotona, näitä oikeuksia heillä ei ole. Me kaikki tiedämme, miten raskasta ja vaativaa on hoitaa esimerkiksi vaikeasti vammaista, yhtä hyvin lasta kuin vanhusta.

Sosiaalivaliokunnan mietinnössä korostetaan velvoitteita, joita perhehoitojärjestelmä asettaa kunnille. Velvoitteiden täyttämisen lähtökohtana tulee olla hoidettavien paras ja perhehoitajan aseman turvaaminen, näin sanoo sosiaali- ja terveysvaliokunta.

Valiokunta kantaa huolta monella tavalla myös hoitajien aseman turvaamisesta. Todetaan, että ”kuntien korvauskäytäntöjen välillä on suuria eroavuuksia. Näillä tekijöillä saattaa olla myös keskeinen merkitys sen suhteen, miten hoitosopimuksia syntyy ja koetaanko hoidosta ympärivuorokautisesti vastuussa oleminen taloudellisesti turvatuksi ja henkisesti mahdolliseksi. Toimeksiantosopimuksen mukaisilla tukitoimilla, koulutuksella, ohjauksella ja muilla vastaavilla seikoilla voidaan parantaa hoitosuhteen onnistumisen edellytyksiä.” Tästäkin tulee ilmi se, että hoitotehtävät saattavat olla todella henkisesti raskaita. Silloin on turvattava mahdollisuudet kantaa tämä henkinen taakka ja myöskin taloudelliset mahdollisuudet huolehtia sairaista ja vammaisista tai esimerkiksi sijaiskotiin sijoitetuista vaikean taustan omaavista lapsista.

Tässä mielessä keskustelu toimeksiantosuhteesta tai työsopimussuhteesta ei ole selvittänyt ongelmaa hallituspuolueiden edustajille. He kantavat huolta samoista asioista kuin me, mutta kieltäytyivät käsittelemästä tätä asiaa niin, että näille henkilöille olisi turvattu niin kuin muillekin ammattimaisesti ja usein vakaumuksen perusteella työtään tekeville henkilöille oikeudet. Tämä on erittäin tärkeää juuri silloin, kun tehdään niin vaikeaa työtä kuin se, missä tässäkin lakiesityksessä on kysymys.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ”perhehoitolainsäädännön uudistuksen laajuus ja merkitys huomioon ottaen sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa ja onnistumista seurataan ja ryhdytään tarvittaessa ripeisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi ja uudistamiseksi, jos havaitaan epäkohtia.” Tätä kappaletta on syytä alleviivata ja lisätä siihen vielä se, että hallituksen tulisi antaa selvitys siitä, millä tavalla tämä lainsäädäntö käytännössä toimii.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kun ed. Puisto puhui, niin korvaani kuului sellainen maininta, että lakia voidaan käyttää myöskin alkoholistien huoltoon eli se ei ole mitenkään poissuljettu. Tässä sitten asiantuntijalta asiaa tiedustelin ja kuulin, että näin on mahdollista. Minähän en ole mikään sosiaalilainsäädännön asiantuntija. Tässä tapauksessa minä olen myönteinen tälle laille muutenkin, mutta erityisesti nyt, kun minä kuulin tämän asian, niin olisin valmis äänestyksessä painamaan hyvinkin syvään vihreätä nappia.

Meillä on nimittäin Suomessa tilanne se, että Lapinlahden ja Perniön alkoholistihuoltoloista alkoholistit heitetään pakkaseen joulun alla ja otetaan pakolaisia tilalle, kun on saatu kunnostettua nämä paikat. Ilmeisesti tämä toiminta jatkuu muissakin alkoholistiparantoloissa. Tässä on sellainen keino, jonka kautta voidaan ottaa niitä alkoholisteja huoltoon tämän lain perusteella, etteivät he aivan jää puille paljaille pakolaisen tieltä pois heitettyinä.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin ed. Aittoniemen huomiota siihen, että perhehoitoon voivat mennä sellaiset ihmiset, jotka eivät ole laitoshuollon tarpeessa, ja tämän asian lopulta päättävät kunnat ja kuntainliitot. Perhehoitoon voivat päästä niin pakolaiset kuin alkoholistit kuin monet muutkin tilanteen niin vaatiessa. Tämä valistuksena ed. Aittoniemelle.

Ed. Muttilaisen ponnesta sanoisin seuraavaa: Mielestäni se on ihan hyvä, siinä tulee esiin monia epäkohtia, joiden mahdollista ilmenemistä olisi järkevää tässä tilanteessa seurata.

Itse olen sitä mieltä, että perhehoitajalaki tulee hyväksyä tässä tilanteessa huolimatta siitä, että itse kannatin useita muutosesityksiä, jotka olisivat selkiyttäneet perhehoitajan työoikeudellista asemaa ja erinäisiä muita yksityiskohtia.

Toivon, että perhehoidosta tulee nimenomaan sellainen täydentävä hoitomuoto muiden hoitomuotojen rinnalle, jota toteutetaan nimenomaan hoidettavan ehdoilla. Se ei saisi olla sellainen hoitomuoto, jota toteutetaan tavoitteena saada aikaan taloudellisia säästöjä. Hoidettavan lähtökohtien tulee ehdottomasti perhehoidossa olla ensisijaisia.

Ed. Kuittinen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on aivan oikeassa. Tämä laki mahdollistaa nyt päihdeongelmaisten hoidon sen lisäksi, että perhehoitoa on aiemmin ollut mahdollista lastensuojelullisin toimenpitein ja myöskin kehitysvammaisten osalta toteuttaa. Erittäin tärkeää on myös nyt se, että perhehoito laajenee myöskin vanhuksiin ja mielenterveyspotilaiden perhehoitoon.

Mitä tulee ed. Muttilaisen ponteen, niin näen, että valiokunnan mietinnössä on hyvin laajasti otettu kantaa seurannan tärkeyteen, kuten ed. Stenius-Kaukonen myös totesi: ”Perhehoitolainsäädännön uudistuksen laajuus ja merkitys huomioon ottaen sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa ja onnistumista seurataan ja ryhdytään tarvittaessa ripeisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi ja uudistamiseksi, jos havaitaan epäkohtia.” Mielestäni tämä kappale riittää valiokunnan mietinnössä seurannan tärkeyttä korostamaan.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Perhehoitolaki on todella pitkä askel eteenpäin ja puutteineenkin hyväksyttävissä. Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota tähän sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimieliseen mietintöön, jossa kiinnitetään huomiota omaishoitajakysymykseen, joka jää edelleen ratkaisematta tässä laissa. Olen ymmärtänyt ministeri Kuuskosken puheenvuoroista, että tämä kysymys ollaan valmiita ottamaan 1992 budjettineuvotteluihin. Tulemme seuraamaan myös tätä asiaa, niin että ripeyttä riittää omaishoitajakysymyksen ratkai-

semiseen eikä työaika ole aivan yhtä pitkä kuin perhehoitolakia työstettäessä, sehän oli melkein 10 vuotta. On hyvä, että mietinnössä on kanta tähän asiaan. Vielä parempi olisi toki ollut se, että se olisi tietyllä aikataululla varustettu vuoden 1992 aikana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Muttilainen ed. Vehkaojan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään perhehoitajalain eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että toimeksiantosopimusten ja työsopimusten keskinäisen suhteen mahdollisesti aiheuttamia ongelmia seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin perhehoitajien oikeudellisen aseman selkiyttämiseksi. Hallituksen on myös varmistettava, ettei perhehoitajille synny menetyksiä sopimussuhteen epäselvyyden vuoksi sekä ettei menettely aiheuta perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon epätarkoituksenmukaisuutta, perhehoidon nimikkeen alla annettavaa tosiasiallista laitoshoidoa sekä työvoiman väärinkäyttöä”.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Muttilaisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 58)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotukset laiksi korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta ja eräiksi muiksi opintotukea koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 167

Lakialoitteet n:ot 66 ja 83

Toivomusaloitteet n:ot 688, 719, 730, 738, 745, 748, 749, 772, 793, 795, 870—872, 889, 903, 907, 911, 975 ja 999

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Ahon porvarihallitus valitsi opintotuen uudistuksessa sosiaalisen eriarvoisuuden linjan. Opiskelijat jaettiin mielivaltaisesti, ja keskiaste jäi kokonaan pois tässä vaiheessa. Tällainen erottelu on meidän sosialidemokraattien mielestä perusteetonta ja lisäämässä koulutuksellista epätasa-arvoa. Räikeä ero keskiasteen ja korkeasteen opiskelijoiden välillä tuen suuruudessa osoittaa, mikä on oikeistolais-porvarillisen koulutuspolitiikan avaus porvarihallitukselta.

Laajasti tiedossa käsittelyn tässä vaiheessa on, että sosialidemokraattien voimakkaan painostuksen seurauksena käydyissä neuvotteluissa hallituksen opintotukiudistusta kyettiin parantamaan pieniltä osin, kun ateriatuen palautuksesta kyettiin sopimaan. Sen sijaan meidän voimakkaasti vaatimaamme huoltajakorotusta ei kyetty palauttamaan, ja ikärajan, joka hallituksen esityksessä on korkeakouluopiskelijoiden osalta 20 vuotta, alentamisessa ei päästy eteenpäin, vaikka asiantuntijavaliokunnassa, sivistysvaliokunnassa, laajasti tämän mukaista tahtoa olikin.

Me sosialidemokraatit olemme erittäin pettyneitä siitä, että opintotuen verottomuusasiassa ei päästy yhteisymmärrykseen. Asiahan oli esillä reilut kaksi tuntia sitten istuntosalissa, jolloin äänin 105—83 eduskunnan enemmistö päätyi

siihen, että opintotuen verotusta ei siirtymävaiheessa poisteta. Olemme pettyneitä, ettei hallituspuolueitten edustajilta löytynyt ryhtiä asiaan.

Opintotukiudistuksen akilleenkantapää on jo moneen kertaan todettu: Opiskelijan opintolaina on markkinakorkoinen. Tästä tärkeästä asiasta myös valiokunnan mietintöön kirjattiin seurantaponsi, joka ei kuitenkaan meidän sosialidemokraattien mielestä ole riittävä, vaan tulemme sivistysvaliokunnan oppositiopuolueiden taholta esittämään asian tiimoilta pidemmälle menevän ponnen asian myöhemmässä käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Palaan puheenvuoroni alkulähteelle, jossa sivusin keskiasteen opiskelijoitten unohtamista opintotukiudistuksen tärkeässä käynnistämisyvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Meidän I vastalauseessamme esitetyn mukaisesti ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa opintotukiudistusta siten, että myös kaikki keskiasteen opiskelijat ovat sen piirissä viimeistään kahden vuoden kuluttua.”

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Tämä eduskunta tulee hyväksymään opintotukiudistuksen, joka on monelta osin epätydyttävä eikä vastaa niitä tavoitteita, jotka koulutuspolitiikassa selonteossa asetettiin ja opetusministeriönkin toimesta esitettiin. Voi sanoa, että opintotukiudistus on vain varjo siitä, mitä sen oli tarkoitus olla.

Hallituksen esitykseen liittyvät puutteet on aikaisemmissa keskusteluissa julkituotu, ja sosialidemokraatit ovat tehneet useita korjausehdotuksia hallituksen esitykseen. Ainoa hallituksen seulan neuvotteluissa läpäissyt parannus on ateriatuen palauttaminen. Kaikki muut parannusehdotukset on joko valiokunnassa tai lain toisessa käsittelyssä hallituspuolueiden kansanedustajien toimesta hylätty hyväntahtoisista puheista huolimatta. Äsken juuri verolakien toisessa käsittelyssä hallituspuolueet tyrmäsivät opintorahan verottomuuden siirtymäkauden aikana, vaikka tällekin asialle sympatiaa taustakeskusteluissa löytyy, mutta käytäntö näyttää olevan toista.

Näyttää kuitenkin siltä, että hallituksen lupauksen ja tekojen välinen ristiriita jo alkaa kovin painaa hallituspuolueiden edustajia. Näin päätelen siitä seikasta, että hallituspuolue kokouksen sivistysvaliokunnan puheenjohtaja on

tehnyt ponsiesityksen, joka pöydillekin on jo jaettuna. Ponsiesitys koskee opintotuen 20 vuoden ikärajan poistamista.

Sosialidemokraatit ovat alusta asti vastustaneet opiskelijoiden jakamista vuohiin ja lampaisiin iän taikka opiskelupaikan mukaan. Puheenjohtajan ponnassa esitetty 20 vuoden ikärajan poistaminen on lainattu sosialidemokraattien lakialoitteesta, joka sekä valiokunnassa että salissa pohjäänestyksissä tuli hallituksen äänin hylätyksi. Hallituspuolueet vastustivat myös ehdotustamme pykälämuutoksesta, jonka perusteella opintorahaan olisi ollut oikeus 18-vuotiaalla korkeakouluopiskelijalla. Olen jo aikaisemmassa puheenvuorossani todennut, että tämä muutos ei olisi paljon maksanut, muistini mukaan noin 14 miljoonaa.

Nyt sivistysvaliokunnan puheenjohtaja on hätäpäissään tehnyt asiasta ponsiehdotuksen. Me sosialidemokraatit tulemme äänestyksessä tietysti tukemaan tätä pontta, onhan se meidän pohjaehdotuksemme suuntainen. Jos ponsi toteutuu, edes korkeakouluopiskelijat tulevat iän puolesta tasa-arvoiseen asemaan. Tämä asia on moneen otteeseen sosialidemokraattien toimesta ollut esillä. Ihmettelen kuitenkin suuresti, miksei pontta jo valiokunnassa tehty mietintöön. Olisimme toki tukeneet hallituspuolueen tämän suuntaista pontta. Olisimme saaneet yksimielisen ponnin jo valiokunnassa. Mutta ehkäpä valiokuntahuoneen seinien sisällä tämä kokouksen sosialidemokraateilta lainaama tarjous olisi jäänyt liian vähälle huomiolle.

Arvoisa puhemies! Uusi opintoraha ei vastaa perustoimeentuloturvaa eikä riitä elämiseen. Lisäksi hallituspuolueet halusivat sen verolliseksi jo siirtymävaiheessa. Useimmat opiskelijat joutuvat ottamaan lisäksi opintolainaa tullakseen toimeen. Uuden lain mukaan opintolainat ovat markkinakorkoisia.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kävi lisäksi ilmi, että opiskelijalta saatetaan evätä yleinen toimeentulotuki, jos opintoraha ei elämiseen riitä. Näin opiskelijat ovat ainoa ihmisryhmä, joka pakotetaan ottamaan markkinakorkoista lainaa, suoraan sanottuna kulutusluottoa, vaikka he eivät sitä haluaisi.

Viime vuonna hyväksytyssä koulutuspoliittisen selonteon mietinnössä eduskunta on yksimielisesti vaatinut, että on selvítettävä mahdollisuudet opintorahaston perustamiseksi, josta opiskelijat voisivat saada pitkäaikaista ja markkinahintaista lainaa edullisempaa opintolainaa.

Edellä sanotun perusteella ehdotankin perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: "Hyväksytään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet sellaisen opintotukirahaston perustamiseksi, josta opiskelijat saisivat pitkäaikaista, nykyistä markkinakorkotasoa edullisempaa lainaa."

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Hacklinin puheeseen sisältyi yksi mielenkiintoinen asia, jota haluan kommentoida, eli sitä, että ed. Jouppila, joka on sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, on tietyllä tavalla tyytymätön oman valiokuntansa mietintöön ja paikkaa huonoa omaatuntoaan tällaisilla ponsilla, mikä on tietenkin kyseenalaista. Jos kerran sivistysvaliokunnan puheenjohtaja on sitä mieltä, että valiokunnan mietintö ei vastaa hänen käsityksiään, ja tekee ponnin, tulee käsitys, että ponnella paikataan sitä, ettei kaikkia hyviä asioita saatukaan läpi. Se on poliittisten pisteitten keruuta. En haluaisi tällaista tulevaisuutta, tällaista luonnetta eduskunnan hyväksymille ponsille vaan haluaisin, että ne todella otettaisiin tosissaan ja että eduskunta tosissaan seuraisi, että hallitus myös ponsia noudattaa.

Sellainenkin epäselvyys on ed. Jouppilan ponnassa, että kun sen mukaan "eduskunta edellyttää, että korkeakouluopiskelijoiden täyden opintorahan 20 vuoden ikäraja mahdollisimman pikaisesti poistetaan", poistetaanko se myös kotona asuvilta? Tämä on tietyllä tavalla ristiriidassa valiokunnan mietinnössä olevaan rajaukseen nähden, jossa tavoitteena on, että ikärajat poistetaan itsenäisen talouden muodostaneilta 20 vuotta täyttäneiltä opiskelijoilta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Kun on nyt kahdessa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota pöydälle jaettuun ponsiesitykseen, ehkä on, kun sivistysvaliokunnan puheenjohtaja ei käyttänyt puheenvuoroa, syytä todeta, mitä tällä ponnella ilmeisesti tarkoitetaan. (Vasemmalta: Onko se ministerin ponsi kuitenkin?) — Itse olen saanut ihan äskettäin ponsiehdotuksen eteeni, ja tämä on hiukan toisentapainen kuin sivistysvaliokunnan mietinnössä asiasta on todettu. — Sivistysvaliokunnan mietinnössä mielestäni kiinnitetään ihan oikealla

tavalla huomiota ongelmaan, jonka itsekin nostin esiin aikanani lähete keskustelussa, eli siihen, että korkeakouluopiskelijoille ei voida katsoa syntyvän erilaista opintorahaa riippuen ikävuodesta. Tämä 20 vuoden ikäraja itsenäisen talouden muodostaneelle korkeakouluopiskelijalle on täysin keinotekoinen.

Kun opetusministeriön kansliapäällikön Jaakko Nummisen johtama työryhmä kesällä jätti mietintönsä, julkistamistilaisuudessa totesin myös silloin, että en voi hyväksyä tällaista keino- tekoista ikärajaa, joka on syntynyt ainoastaan siitä syystä, että tämä on taloudellinen ja rahakysymys. On aivan oikein, että sivistysvaliokunnan mietinnössä sivulla 6 kiinnitetään asiaan huomiota ja todetaan, että ”jatkotoimenpiteitä suunniteltaessa tulee tavoitteena olla valtion- talouden tilanteen salliessa muuttaa opintotukijärjestelmässä olevaa ikärajaa siten, että 18 vuotta täyttäneillä itsenäisen talouden muodostaneilla opiskelijoilla on oikeus samantasoiseen opintotukeen kuin 20 vuotta täyttäneillä opiskelijoilla” eli 1 570 markkaan.

Nyt tämä pöydälle jaettu ponsi on siinä mielessä ehkä hämäävä, että se ei totea sitä, että lakiesityksen 5 §:ssä paitsi ikä myös asumismuoto määrittelee opintorahan suuruuden. Siellähän on kolmenlaista opintorahaa: 350 markkaa, 750 markkaa ja 1 570 markkaa riippuen paitsi iästä niin myös asumismuodosta. Sen takia halusin tässä yhteydessä käyttää puheenvuoron, koska ymmärrän, että tällä ponsiesityksellä halutaan tarkoittaa kaikkia itsenäisen talouden muodostaneita alle 20-vuotiaita opiskelijoita. Tässähän ei sanota tarkkaan myöskään tätä ikärajaa, mutta tarkoitetaan kaikkia korkeakouluopiskelijoita, jotka ovat alle 20-vuotiaita. Siinä mielessä ponsiesitys on tietenkin hyväksyttävä ja kannatettava. Mutta jos tällä tarkoitetaan sitä, että myös kotona asuville alle 20-vuotiaille tulisi maksaa täysi opintoraha, joka ilmeisesti tarkoittaisi samaa kuin lakiesityksen korkein opintoraha eli 1 570 markkaa, silloin kyllä tulee asia aivan toisenlaiseen valoon kuin se on tähän asti minkään keskustelun yhteydessä ollut.

Ed. J o u p p i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin tätä vastauspuheenvuoroa jo ed. Ukkolankin puheenvuoron jälkeen, mutta on hyvä, että ministeri Isohookana-Asunmaakin käytti puheenvuoron ja selvensi tätä tilannetta. Ensiksi haluaisin ed. Ukkolalle vastata, että mielestäni ei ole ollenkaan hämmäntävää, vaikka valiokunnan puheenjohtajan nimis-

sä tämä ponsi onkin jätetty. On nimittäin sillä tavalla, että valiokunta on ottanut mietinnössään kantaa tähän ikäraja-asiaan. Mutta kokoomuksen eduskuntaryhmässä on haluttu tähän tiukempaa ja selkeämpää kantaa. Tämä on nyt eduskuntaryhmän toivomuksesta ollut hallituspuolueitten ryhmyreitten välisissä neuvotteluissa ja tullut hyväksytyksi siellä ja myös valtiovarainministeriön kanssa tästä on keskusteltu, joten siltä osin katson, että voin olla myös tyytyväinen. Kun meitä on vain osa ryhmästä valiokunnan jäseniä, niin laajemmin kokoomuksessa on tähän asiaan kiinnitetty huomiota.

Toki tästä keskusteltiin, ja ikärajaa on pidetty keinotekoisena, niin kuin ministerikin totesi. Nyt ministerin puheenvuorossa kävi hyvin ilmi se, että täydellä opintorahalla me nimenomaan tarkoitamme sitä, että korkeakouluopiskelijan, joka asuu kodin ulkopuolella ja on näin ollen oikeutettu täyteen opintorahaan, kohdalla ikäraja mahdollisimman pikaisesti pitäisi poistaa.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella täytyy todeta näin uutena kansanedustajana, että minä pikkuisen peräisin kyllä sitä poliittista moraalialia, mistä täällä on kaiken aikaa käyty kovaakin keskustelua. Hyvin pitkään puhuimme ed. Stenius-Kaukosen kohdalla poliittisesta moraalista, ja nyt kyllä todella peräisin sitä, kun ihmettelen, miksi valiokunnassa valiokunnan puheenjohtaja ei tätä asiaa tuonut tiukemmin esille. Olisimme voineet asiasta varmaan ihan yksimielisesti sopia valiokuntakeskustelun aikana. Mutta päinvastoin tätä asiaa ei tietenkään hyväksytty, ja näin ollen tuntuu hieman ihmeelliseltä, että nyt tehdään ponsi, joka ei oikeastaan kuitenkaan ole hyvin tarkkaan rajattu, mitä se loppujen lopuksi tarkoittaa, ja täytyy myös ministerin käydä selittämässä, mitä sillä sitten tarkoitetaan. Minusta tämä tuntuu käsittämättömältä.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En istu tällä kaudella sivistysvaliokunnassa, mutta istuin siellä neljä vuotta, ja minusta jos tästä tulee tapa, ei ole hyvä, että täällä tehdään sellaisia ponsia, jotka saataisiin läpi yksimielisesti jo valiokuntakäsittelyssä. Mielestäni ne tulisi ottaa siellä käsittelyyn, tehdä esitys ja ainakin tarkistaa, vastustaako joku niitä. Nyt tässä on menetelty päinvastaisesti.

Ei ole myöskään mielestäni hyvä, että välittömästi ministeri joutuu lähtemään tulkitsemaan hallituspuolueiden edustajien yksimielisesti esit-

tämiä ponsia. Niiden ponsien on oltava sen verran yksiselitteisiä, että tulkintaerimielisyyksiä tai mahdollisuutta sellaiseen ei jää.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos oppositio on sitä mieltä, että tämä ponsi on huono, niin ed. Backman, olkaa hyvä ja äänestäkää tätä pontta vastaan täällä. Tilannehan on se, että sivistysvaliokunnassa hyvin todennäköisesti myös kokoomuksen edustajat ovat siinä vaiheessa olleet tyytyväisiä hallituksen esitykseen ja katsoneet, että vähemmistönä ryhmässä eivät halua aiheuttaa tällaista sisäistä ristiriitaa ryhmäänsä. (Ed. Tykkyläinen: Ei pidä paikkaansa!) Nyt kokoomuksen eduskuntaryhmässä ja myös hallituspuolueissa on syntynyt hyvin paljon paineita siihen, että tämän tyyppinen ponsi ja asia saadaan eteenpäin. Itse olen hyvin iloinen, että tällainen ponsi tänne tulee käsittelyyn. Olen hyvin iloinen, että ministeri pyytämättä tuli ja tuki tätä pontta. Jos oppositio tätä pontta vastustaa, niin olkaa hyvä ja äänestäkää vastaan.

Ed. Hacklin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karhusen puheenvuorosta totean, että meidän olemme puheenvuoroissamme todenneet tai ainakin minulla on ollut ilo korokkeelta päästä toteamaan, että me tuemme äänestyksessä tätä pontta, koska se on lainattu sosialidemokraateilta meidän pohjaehdotuksetamme ja myös meidän vastalauseestamme. Olemme suuresti tyytyväisiä, että kokoomus on tämän hyvän asian huomannut. Ainoa, mikä minua tässä ihmetyttää, on tämä tapa, miksi emme voineet saada tätä valiokunnassa nimenomaan pontena. Olisimme saaneet sen yksimielisenä, ja toteankin tässä, mikä on tänne puheenvuoroonikin jo kirjoitettu, että omatunto pahasti kolkuttaa, kun lupaukset eivät tahdo tuolla hallituspuolella äänestäjiin päin pitää.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin äskeiseen keskusteluun haluaisin todeta, että ed. Ukkolan tulkinta oli aivan oikea ja kyllä tämän asian yhteydessä on perusteltua syytä keskustella moraalista tai oikeastaan moraalin puutteesta. Ei voi muuta kuin hämmästyä.

Ministeri toteaa täällä, että hän on nostanut asian esille ongelmana jo hallituksessa. Tämä 20 vuoden raja on täysin keinotekoinen. Hän ei ole voinut hyväksyä sitä siellä. Kuitenkin esitys on ministeri Isohookana-Asunmaan allekirjoittama ja eduskuntaan lähettämä. Sen jälkeen hän on

nimenomaan eduskunnassa toisessa käsittelyssä äänestänyt niitä esityksiä vastaan, joissa 20 vuoden ikäraja olisi poistettu, siis kaikki ikärajat olisi poistettu korkeakouluopiskelijoilta. Ministeri Isohookana-Asunmaa on äänestänyt täällä asiasta eikä ole hyväksynyt sitä. Tänään hän yhtäkkiä toteaa, että asia on erittäin hyvä ja ponsikin on erittäin hyvä ja kannatettava. Tämän kaltaistako on tämä eduskuntatyöskentely? Siis tämän kaltaistako?

Entä ed. Jouppila sitten? Hän on sivistysvaliokunnassa useaan otteeseen sekä ensimmäisessä että toisessa käsittelyssä äänestänyt vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien esityksiä vastaan siitä, että tällaista keinotekoista ikärajaa ei olisi. Hän on äänestänyt hyvin tietoisena näitä vastaan eikä ole puhunutkaan mitään asiasta. Nyt hän on yhtäkkiä keksinyt, että tällainen ponsi on hyvin tärkeä, kun hän itse myös on äänestänyt eduskunnassa toisessa käsittelyssä vastaan tätä asiaa, kun me olemme sitä esittäneet, me ja sosialidemokraatit. Tällaista on teidän moraalinne? Kyllä on syytä keskustella siitä useasti ja sysällisesti.

Niin, arvoisa puhemies! Valitettavasti hallituspuolueet hyväksyivät hallituksen tahdon mukaisesti opintotukilain, mikä sisältää riittämättömän opintorahan. Se ei turvaa päätoimista opiskelua, minkä hallituspuolueetkin ovat asettaneet tavoitteekseen, ja kun se vielä on säädetty verolliseksi, niin onhan se suorastaan skandaalimainen juttu: 1 570 markkaa ja siitä pitää ryhtyä nyt maksamaan veroa.

Kun hallituspuolueen nuoret ja innokkaat kansanedustajat kakkoskäsittelyssä täällä puhuivat, niin he sanoivat, mm. muistelen, että ed. Karhunen, joka äsken juuri lähti ovesta ulos, sanoi, että hän ei voi esittää mitään lisää, koska en pysty mistään löytämään rahaa. Opintorahan verottomuuskysymykseen ei olisi tarvittu markkaakaan rahaa. Arvelen, että ed. Karhunenkin tietää sen asian. Sen takia ei olisi valtiolta mennyt markkaakaan rahaa. Siinä on kysymys nimenomaan hyvän tahdon puutteesta eikä mistään muusta. Kyllä te olette keskustelleet täällä salissa useasti siitä, kuinka verottomuus olisi hyvä asia. Mutta tänään te äänestitte kauniisti ja kiltisti hallituksen esityksen mukaisesti. Siinä on jälleen kysymys moraalista minun mielestäni.

Eräiden korkeakouluopiskelijoiden opintotuki nyt valitettavasti jopa supistuu. Tällöin on kysymys niistä perheellisistä opiskelijoista, jotka ovat saaneet huoltajakorotusta 380 markkaa. Kyllä minä tätäkin suorastaan rahtusen ihmette-

len, kun ministeri sanoo, että tällaiset huoltajakorotukset pitäisi siirtää perhepoliittisten tukien joukkoon jne. Mutta kun ensi vuodelle ei nosteta markkaakaan esimerkiksi lapsilisiä, niin siinä te vain puheissa annatte perhepoliittista tukea lapsiperheille ja opiskelijaperheille. Siinä sitä on suurta moraalia. Mielestäni opiskelijalapsiperheet ovat niitä, jotka erikoisesti tarvitsisivat ylimääräisen tuen, olisivat myös sen ansainneet. Sen tähden huoltajakorotusta ei olisi saanut poistaa.

Keskiasteen opiskelijat jäävät kokonaan lain ulkopuolelle, ja kyllä siinä voi puhua koulutuksellisen eriarvoisuuden lisääntymisestä, niin kuin ed. Gustafsson äsken totesi.

Hallitukseen kohdistuu tämän jälkeen varsin yhtenäinen ja laaja-alainen toive ja vaade kehittää opintotukea kaikkia opiskelijoita kattavaksi, nostaa opintorahan tasoa, sitoa se kansaneläkkeen perus- ja lisäosan tasoon sekä sitoa opintoraha myös indeksiin kansaneläkkeen tavoin. Tavoitteeksi tulee kehittää sellainen järjestelmä, jossa ns. opiskelijatulovähennys eläketulovähennyksen tapaan merkitsisi sitä, että pelkkä opintoraha ei sittenkään muodostuisi verolliseksi käytännössä.

Toivon, että vasemmistoliiton kokonaisvaltainen ja tarkoin harkittu lakiesitys n:o 83 otetaan myös vakavasti harkittavaksi, kun opintouudistusta edelleen kehitetään. Siinä on todella paljon hyvää ja toteuttamiskelpoista.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei ole hylkäämässä nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä, vaikka se on mielestämme puutteellinen niin kuin monet muutkin ovat todenneet. Ja se on hämmästyttävän puutteellinen, kun ottaa huomioon hallituspuolueiden sanallisen tahdon opintotuen kehittämisestä. — Minä muuten ajattelin Arkadia-seuran tilaisuudessa, että erittäin hyvin sopii tänne meille eduskuntaan, nimenomaan juuri tähän istuntosaliin, se Kai Kalinin huomio siitä, että sanoilla on mahtava merkityskato. Sanoilla on todella mahtava merkityskato tässä salissa.

Me siis emme ole hylkäämässä tätä mm. siksi, että nykyinen järjestelmä on jo romuttumassa pankkien toiminnan seurauksena. Nyt käsitellyssä oleva lakiesitys on linjaukseltaan siltä osin oikean suuntainen, että nyt rahaa pyritään antamaan opiskelijalle eikä pankille, ja se on tietenkin oikein.

Näillä saatesanoilla ehdotan vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puolesta perusteluissa lausuttavaksi seuraavat viisi lausumaa, jotka on

kirjattu sivistysvaliokunnan mietinnön II vastalauseen perusteluosaan. Pidän näitä perustelulausumaesityksiä erittäin oleellisina tavoitteina opintotukilakia pikaisesti kehitettäessä.

Siis II vastalauseen mukaisesti ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

1) ”Eduskunta edellyttää, että opintoraha tulisi jatkossa sitoa täyden kansaneläkkeen perus- ja lisäosan määrään.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että jatkotoimenpiteiden yhteydessä opintotukijärjestelmää muutetaan niin, että opintoraha tulee maksaa kaikille opiskelijoille.”

3) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen eduskunnalle sellaisen opintotukirahaston perustamiseksi, joka antaa opiskelijoille peruskorkosidonnaisia opintolainoja.” — Näin siis voitaisiin välttää erikoisesti se tuho, jonka markkinakorkoinen opintolaina matkaan ilmeisesti saattaisi.

4) Neljäs lausumaehdotuksemme on seuraavanlainen: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että opintorahan huoltajakorotus säilytetään.”

5) Viides perustelulausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää hallituksen määrittelevän toimeentulotuen soveltamismääräykset niin, että toimeentulotuen saamisedellytyksiä arvioitaessa opiskelijatuloon ei laskettaisi markkinakorkoista opintolainaa.” — Perusteluina olemme todenneet, että kansalaisten tulisi olla yhdenvertaisia toimeentulotukiasiakkaina. Minkään muun väestöryhmän kuin opiskelijoiden osalta ei tällä hetkellä edellytetä, että heidän tulisi hankkia pankista markkinakorkoista lainaa voidakseen kattaa toimeentulonsa ja täyttääkseen huoltovollisuutensa. Sen vuoksi ehdotamme siis opiskelijoiden perustoimeentulon turvaksi monissa tapauksissa tulleen toimeentulotuen myöntämisen osalta perustelulausumaa, joka siis kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää hallituksen määrittelevän toimeentulotuen soveltamismääräykset niin, että toimeentulotuen saamisedellytyksiä arvioitaessa opiskelijatuloon ei laskettaisi markkinakorkoista opintolainaa.”

Arvoisa puhemies! Toivon, että tätä opintotukilakia pikaisesti todella ryhdytään parantamaan ja sen kaltaiset teatterit, jotka täällä joku aika sitten olivat käynnissä, loppuisivat.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a :
Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti haluaisin ed. Astalalle todeta ensinnäkin sen, että on hyvä asia, että vasemmistoliitto tulee hallituksen laki-

esityksen taakse. Silloin kun aikanaan lähetekeskustelua käytiin, ajatukset olivat aivan toiset. (Ed. Astala: Miten niin toiset?) Kuitenkin kun asiaa on perusteellisemmin tutkittu, olen havainnut, että myöskin vasemmistoliitto on huomannut, että parempaa ei tähän mennessä ole ollut mahdollista saada. Hyvä näin, jos pienestä ja vaatimattomasta pääsemme alkuun.

Sitten kun ed. Astala hyvin voimakkaasti arvosteli toimintaani mm. ikäraja-asiaassa, niin haluaisin huomauttaa ainoastaan sen seikan, että valitettavasti hallituksessa ja muuallakin täytyy aina tyytyä enemmistön mielipiteeseen ja vähemmistö on aina vähemmistö, sille ei mahda mitään. Kun oli tiedossa, että opintotuki uudistukseen saadaan bruttomääräisesti 470 miljoonaa markkaa lisää ja sitten eri teitä noin 160 miljoonaa markkaa, niin silloin piti tehdä valintoja, millä tavalla tämä raha käytetään.

Sivistysvaliokunnalla on ollut täydet valtuudet käyttää hallituksen tulo- ja menoarvioesitykseen opintotukimomentille osoittama raha paremmalla tavalla ja myöskin täydet valtuudet saada ja hankkia lisää rahaa. On todella hyvä asia, ja varmasti kaikki tässä salissa olemme ilahduneita siitä, että ateriatukeen tulee tämä 31 miljoonaa markkaa lisää.

On myöskin ilolla pantava merkille, että sivistysvaliokunnan mietintö on erittäin huolellisesti tehty ja itse asiassa se ei kovin paljon ponsia lisäykseen kaipaisikaan. Siinä on aika hyvin ja mallikkaasti sanottu, mitenkä opintotuki uudistusta tullaan jatkamaan.

Hallituksen tarkoituksena on opintotuki uudistusta viedä eteenpäin niissä rajoissa kuin talous antaa mahdollisuuden tulevana vuosina ja niin nopeasti kuin suinkin mahdollista. Kuten olen useaan kertaan aikaisemminkin sanonut, niin tämä uudistus on ainoastaan ensimmäinen askel, ja näyttää siltä, että nyt enemmistö ja liki kaikki tämän ensimmäisen askeleen taakse tulevat. Tästä on hyvä jatkaa, kun valiokunta on tehnyt varsin perusteellista työtä.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Isohookana-Asunmaa sekä tässä että aiemmassa puheenvuorossaan paljasti ehkä tahtomattaan sen alastoman totuuden, joka nähdään sivistysvaliokunnan puheenjohtajan ponsioperaatiossa. Siinä yritetään pestä mustaa valkoiseksi ja kiertää totuutta siitä, että valiokunta on ollut kyvytön hallituksen edessä aikaansaamaan muutoksia, joita kipeästi tarvittaisiin, ja yrittää niitä nyt

naamioida ponsiesityksellä, johon hallitus ei ole sitoutunut.

Ministeri Isohookana-Asunmaa kyllä sanoi, että hän kannattaa lämpimästi tätä pontta, mutta näin hän on sanonut aikaisemminkin vastaavista esityksistä tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä eduskunnassa.

Haluan nähdä, että ministeri Isohookana-Asunmaa kävelee puhujakorokkeelle ja kertoo, että hallitus sitoutuu tämän ponnin mukaan toimimaan, ja kertoo vielä, missä aikataulussa se tapahtuu yksityiskohtaisesti. Silloin tämä ei ole mikään naamiointioperaatio, vaan silloin se toimii. Mutta ellei näin tapahdu, että ministeri Isohookana-Asunmaa taikka esimerkiksi pääministeri kertoo hallituksen sitoutuvan tähän, niin olen edelleen sitä mieltä, että tässä on kyseessä aivan puhdas epämääräinen operaatio, jolla vain yritetään naamioida epäonnistumista.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astala toi esille tämän räikeän eriarvoisuuden, kun keskiasteen opiskelijat jäävät ulkopuolelle. Minä toivoisin, että ministeri lyhyesti valottaisi omia näkemyksiään, mikä on se prioriteettijärjestys, millä hän aikoo viedä opintotuki uudistusta eteenpäin. Täällä on kirjattu epäkohtia: keskiasteen opiskelijoiden aseman parantaminen, tasokorotus yleensä perusturvaan vastaavasti, ikärajaongelmatiikka, huoltajalisän puuttuminen, verottomuus jne. Millä aikataululla ja missä järjestyksessä, kun resursseja ei kaikkien riitä, voidaan tällaiselta näytelmältä välttyä jatkossa, jos tämä ylipäätään näytelmä on? Kuitenkin sillä pyritään asian eteenpäinviemiseen, joten en ihan yhdy sosialidemokraattien arvosteluun näytelmän osalta. Millä aikataululla ja missä järjestyksessä? Joko vuoden 1993 budjetin pohjiin on jotakin kirjattu, ja mitä sinne on kirjattu?

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministerille totean, että tunnen kyllä hallitustoiminnan realiteetit. Mutta minun mielestäni ei ole kunniakasta tuoda tänne saliin tämän kaltainen teatterinäytelmä, kun te itse olette nimenomaan äänestännyt vastaan tätä keinotekoisien rajan poistamista.

Totean tästä lausunnosta, kun sanoitte, että sitä mukaa kuin talous antaa mahdollisuudet, ryhdytte korjaamaan ja parantamaan esitystä. Hyvä näin, mutta mikä taloudellinen este olisi poistaa opintorahan verollisuus, kun se ei olisi maksanut valtiolle mitään? Jokin kunta olisi

tosin hiukkasen menettänyt, mutta nämä kunnat ovat lähes katastrofaalisessa tilassa jo nyt. Ei niitä olisi auttanut tämä pieni lisätulo, joka nyt on tulossa, eivätkä ne ole ainakaan osanneet sitä budjettia tehdessään ottaa huomioon. Siis siihen ei olisi tarvittu taloudellisia resursseja, siihen olisi tarvittu vain hyvä tahto. Sen lisäksi haluan sanoa, että muihinkin kohtiin kuten huoltajakorotukseen ja keinotekoisien rajan poistamiseen ei olisi tarvittu muuta kuin esimerkiksi yhden torjuntahävittäjän vähentäminen 67:stä, jotka hallitus aikoo ostaa ja tilata lähitulevaisuudessa. Yhden torjuntahävittäjän hinnalla te olisitte saaneet nämä kaikki, ja olisi vielä tähteeksikin jäänyt aika paljon.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En käytä tätä puheenvuoroa opastaakseni vanhempaa valtiopäivämiestä Kalliomäkeä, mutta tässä on meneillään aivan normaali käytäntö, että eduskunta antaa valtioneuvostolle vastauksen, jossa se edellyttää, että hallitus ryhtyy tiettyihin toimiin, tässä tapauksessa ikärajan poistamiseen. Minusta sivistysvaliokunta ei missään tapauksessa ole ollut kyvytön hallituksen edessä, niin kuin ed. Kalliomäki sanoo. Tässä on yksinkertaisesti kyse siitä, että hallitus etenee opintotukiuudistuksessa asteittain, ja tässä on esimerkki siitä, miten eteenpäin mennään. Kun maan talous on tässä tilassa, joka meidän kaikkien tiedossa on, erityisesti toivon, että myös sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tiedossa, niin on todettava, että meillä ei ole kaikkeen hyvään mahdollista mennä. Hallitus ja hallituspuolueitten eduskuntaryhmät eivät halua jatkaa yli varojen elämisen politiikkaa, joka vie Suomen kerta kaikkiaan sellaiselle raiteelle, että mitään uudistuksia emme pysty tekemään, jos emme jossakin vaiheessa pysähdy ja katso, mihin meillä on varaa.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti ed. Huuhtaselle: Tässä on todellakin ns. normaali käytäntö meneillään, normaali ponsikäytäntö. Sen tähden olisi hyvä, ettei yrittäisi uskotella, että on jotain muuta kyseessä, että ministeri lämpimästi kannattaa ja antaa meidän ymmärtää, että kyllä se tästä hoituu tällä tavalla. Mutta jos halutaan, että se hoituu, tarvitaan poikkeamaa, poikkeavaa käytäntöä siitä ponsikäytännöstä, joka ei tässä salissa tuota tuloksia, ei lyhyellä eikä pitkällä tähtäimellä. Silloin tarvitaan ministerin suulla hallituksen sitoutumista tähän ponteen. Sitä hallituk-

set hyvin harvoin tekevät, mutta se on ainoa mahdollisuus, jos halutaan todella sitoutua tähän uudistukseen ja katsoa, mikä on sen aika-tila.

Ministeri Isohokana - Asunmaa: Arvoisa puhemies! Olen jo aikaisemmin kertonut, miten hallituksessa on suunniteltu vuoden 1993 budjetin tekemistä. Alkuperäisesti oli tarkoitus, että marraskuussa olisi hallituksessa käyty kts-keskustelu, jossa raamit olisi luotu, mutta tämä taloudellinen tilanne muutti hallituksen aikataulua, niin että nyt tällainen kts-neuvonpito on tarkoitus pitää helmikuussa, jolloin hallituksessa käsitellään monien muiden asioiden ohella myös opintotukiuudistuksen jatkoa. Kysymys on myös koko hallituksen näkemyksestä eikä ainoastaan minun. Koko hallitushan vastaa tästä asiasta eikä ainoastaan asianomainen ministeri. Jos asianomainen ministeri pystyisi yksin asioita viemään lävitse, varmasti budjetin loppusumma olisi noussut paljon suuremmaksi kuin se on. Täytyy vain ajatella, kuten muun muassa ed. Huuhtanen toi esille, valtiontaloutta kokonaisuudessaan.

Nyt on tilanne se, niin kuin olen todennut, että sivistysvaliokunnan mietinnössä on selvästi prioriteerattu tärkeimpiä asioita, ja jos sieltä nousee vielä sivistysvaliokunnan puheenjohtajan ponsi ylitse muiden, ei tässä kovin paljon lupauksia tarvitse tehdäkään. Sikäli kuin ponsiesitys tarkoittaa ainoastaan korkeakouluopiskelijoita, jotka asuvat kodin ulkopuolella ja ovat alle 20-vuotiaita, sehän ei taloudellisesti maksa kovin paljon, lieene 9 — 12 miljoonan markan välillä tämä vaatimus. Toivon kyllä, että hallituksessa menee paljon suurempi opintotukiuudistus vuoden 93 budjettiin kuin ainoastaan tämä.

Jos pitää paikkansa se, että on tulossa opintotukiuudistukseen toinenkin ponsi, niin ilmeisesti se merkitsee sitä, että toiseksi tärkeimpänä asiana eduskunta ja asianomaiset tahot pitävät verollisuuskysymyksen ratkaisemista. Syy, minkä takia verollisuuskysymystä ei ratkaistu ensi vuoden budjetin yhteydessä, oli yksinkertaisesti se, että uudistus tulee voimaan vasta syyslukukauden puolella ja järein paljon ei veroja opiskelija tule maksamaan, sikäli kuin hän on ollut koko vuoden päätoiminen opiskelija. — Haluan alleviivata tätä päätoimisuutta, koska opintotukiuudistus tehdään päätoimiselle opiskelijalle. Jos opiskelija on työssä, silloin hän joutaakin maksamaan veroja.

Oma käsitykseni on se, että tässä aivan varmasti edetään siihen suuntaan, että verollisuutta tarkastellaan yhdessä muiden pienituloisten kanssa ja luodaan perusturva ja samanlainen verokohtelu pelkästään työttömyyspäivärahojen, sairaspäivärahojen, äitiyspäivärahojen ja kansaneläkkeen varassa oleville. Mietinnössä ja myös hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa on todettu, että sitten kun opintotukiuudistus on toteutettu, pitää verotuskohtelun olla saman suuntainen kuin kansaneläkeläisillä. (Ed. Astala: Mutta ette vain tehneet!) Tällaista mallia on käsitykseni mukaan aivan mahdollista tehdä. Siinä on ensi kevättalvi aikaa tehdä. — Se tulee ajankohtaiseksi, ed. Astala, vasta 93. Kuten äsken totesin, niin 92 näitä verollisuusongelmia ei liki ole.

Jos vain näistä kahdesta asiasta on kyse, niin silloin on kovin pienistä asioista kysymys. Ole-tettavasti opintotukiuudistus etenee kuitenkin hiukan enemmän kuin näiden kahden ponnen verran. (Ed. Renko: Entä keskiaste?) — Seuraa-vassa vaiheessa opintotukiuudistuksen tulisi edetä keskiasteen puolelle. — Siinä yhteydessä tullaan tarkastelemaan myös opintososiaalista lain-säädäntöä kokonaisuudessaan. Sehän täytyy so-vittaa yhteen opintotukilain kanssa, koska opin-tososiaalisten lakien sisässä on aivan selvästi opintotukilain kanssa samanlaisia asioita ja ei voida ajatella niin, että kaksi lakia on yhtä opiskelijaryhmää kohden.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan erittäin suurella ilolla ja mielelläni ed. Hacklinin tekemää ponsiehdotusta huolimatta siitä, että ministeri Isohookana-Asunmaa toteaa, ettei näi-tä ponsia oikeastaan tarvittaisi ja vaikka tästä ponsitehtailusta nyt on tällainen show täällä tullut.

Nimittäin hallituksen esityksen mukaan kor-kotukea ei uusille opintolainoille makseta. Lai-nakorko jää pankkien ja opintolainan ottajan väliseksi asiaksi eli näin ollen opintolainoille tulee pankkien määräämä markkinakorko ja opiskelijat ovat todella täysin pankkien armoilla, koska heidät pakotetaan ottamaan markkina-korkoista lainaa kuten ed. Hacklin puheenvuo-rossaan totesi.

Kun eduskunta käsitteli vuonna 90 syksyllä koulutuspoliittista selontekoa, todettiin seuraa-vaa: ”Pitää selvittää, onko tarkoituksenmu-kaista nykyjärjestelmän sijasta perustaa valtion opintotukirahasto, josta opintotukimenot mak-settaisiin jonkin olemassa olevan organisaati-

on, esimerkiksi Valtion opintotukikeskuksen, kautta. Rahastosta tulisi saada pitkäaikaista nykyistä markkinakorkotasoa edullisempaa lai-naa.” Valitettavasti opintotukirahaston perus-tamista ei koskaan ole oikein kunnolla selvitet-ty. Näin ollen minusta pitää ehdottomasti sel-vittää mahdollisuudet sellaisen opintotukira-haston perustamiseksi, josta tällaista edullisem-paa pitkäaikaista lainaa voitaisiin opiskelijoille antaa.

Näin ollen tämä ponsi on aivan selvä ja selkeä, ja toivon, että se tulee myös hallituksen käsittelyssä huomioituksi.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Tästä laista jäi ulkopuolelle keskiaste, ja tänään täällä on tehty ponsiehdotus, joka sisältyy sivi-s-tysvaliokunnan I vastalauseeseen ensimmäisenä pontena, jonka on esittänyt ed. Jukka Gustafs-son. Kannatan hänen tekemäänsä ponsiehdotus-ta.

Sitten totean, että on valitettavaa, että sivi-s-tysvaliokunnan puheenjohtaja ottaa esille tässä vaiheessa sosialidemokraattien esittämän ikära-jan alentamisen, joka olisi voitu toteuttaa jo aikaisemmissa käsittelyissä silloin, kun ed. Kal-liomäen lakialoitetta käsiteltiin valiokunnassa. Aloitteessahan tämä 20 vuoden ikäraja oli pois-tettu. Kokoomus äänesti sekä valiokunnassa että täällä salissa näitä esityksiä vastaan. Samoin meillä oli pykäläkohtainen muutos, joka koski opiskelijoiden ikärajan alentamista. Tämän py-kälän yhteydessä kokoomus äänesti tätä esitystä vastaan. Tällöin ikäraja olisi jäänyt tosiaankin 18 vuoteen.

Me sosialidemokraatit olemme aina ajaneet johdonmukaisesti asioita eteenpäin emmekä ole tuoneet ainakaan tämän istuntokauden ai-kana ihmeellisiä ponsiesityksiä saliin, vaan olemme esittäneet asiat valiokunnassa sekä myös ennen istuntoa, niin että eri puolueet ovat voineet tutustua asioihin perusteellisesti. Sen johdosta on erittäin ikävä tilanne, että näin hihasta vetäisten otetaan nyt esille sociali-demokraattien esittämä asia, joka tietysti si-nänsä on hyvä, mutta menettely on moraalit-on. Tulemme kuitenkin kannattamaan sisällöl-tään omaa esitystämme, jonka ilmeisesti kohta tulee valiokunnan puheenjohtaja Riitta Jouppi-la esittämään.

Toivoisin kuitenkin vastaisuudessa, että voi-simme tehdä parempaa politiikkaa paremman yhteistyön merkeissä ja ottaa näitä asioita käsit-telyyn jo valiokuntatasolla.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tykkyläiselle huomautaisin, että on turha nyt valitella, kun saamme eteenpäin meidän yhteisesti tärkeiksi toteamiamme asioita. Ikäraja-asiaahan valiokunnassa kaikki mietimme ja olimme halukkaita sen korjaamaan, mutta niin kuin politiikassa on, kun meillä ei ollut rahaa käytettävissä, emme voineet mennä siihen silloin. Asia on nyt uudelleen keskusteltu ja saatu korjattua, ja minusta on aivan turha sitä täällä valitella, vaan ollaan iloisia, että saimme eteenpäin kaikkien yksimielisesti toivoman asian. (Ed. Rinne: Onko rahaa jostain nyt ilmestynyt?) Toivon, että oppositioinkin voisi olla tässä mukana.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmassa puheenvuorossaan ministeri Tytti Isohookana-Asunmaa täällä kertoi, että hallitus antoi täydet valtuudet sivistysvaliokunnalle ja silloin luonnollisesti sen hallituspuolueiden ryhmille korjata ja parantaa tätä hallituksen lakiesitystä. Muistan, että lähetekeskustelussa ministeri nimenomaan rohkaisi korjaamaan sekä huoltajakorotusta, verollisuusasiaa että tätä ikärajaa.

Joudumme toteamaan tässä tilanteessa sen, että sivistysvaliokunta ja erityisesti sen hallituspuolueiden valiokuntaryhmät ovat päätyneet ainoastaan tähän ponteen. On varmasti vastuullista kysyä erityisesti valiokunnan puheenjohtajalta: Oletteko te todella mitään tehneet asian hyväksi? Teillä oli kumminkin ministerin tuki takananne ja ette kumminkaan korjanneet ratkaisevasti opintotuki uudistusta.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Ala-Harjalle, että on hyvä, että tämä ikäraja on alenemassa ja siihen rahat ovat näin nopeasti löytyneet, tämän vuorokauden aikana. Totean myös samalla, että on tulossa keskiasteen uudistus. Toivottavasti nämä rahat löytyvät sitten valiokunnan käsittelyn yhteydessä.

Ed. Jouppila: Arvoisa puhemies! Voisin aluksi todeta tähän, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Mutta joka tapauksessa teen nyt tämän paljon jo keskustelua herättäneen lausumaehdotuksen:

”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että korkeakouluopiskelijoiden täyden opintorahan 20 vuoden ikäraja mahdollisimman pikaisesti poistetaan”.

Tämä on tullut tänne kokoomuksen aloitteesta ja hallituspuolueitten ryhmien yhteisellä sopimuksella, valitettavasti näin myöhäisessä vaiheessa. Olisi tietysti ollut tyylikästä, jos se olisi ollut aikaisemmin.

Ed. M. Pietikäinen: Herr talman! Att studiestödsreformen har kommit så här långt måste hälsas med tillfredsställelse, trots att den, som här ju flere gånger redan såväl i dag som tidigare har konstaterats, inte har kunnat genomföras i den utsträckning som skulle ha varit nödvändig. Vi kan i varje fall med tillfredsställelse konstatera att matbidraget med gemensamma krafter nu föreslås fortsätta. Det här är välplacerade 31 miljoner, som vi hörde här av ministern. Det här är ju speciellt viktigt i och med att det här matbidraget hade föreslagits bli struket från och med början av nästa år trots att reformen i sig föreslås träda i kraft från juli.

Så vill jag ytterligare konstatera att studiestödets beskattning, försörjartillägget, mellanstadiestuderandena och tidtabellen givetvis kräver fortsatt bevakning. Det här har jag också tidigare under en första behandling av reformen konstaterat.

Den föreslagna åldersgränsen på tjugo år är problematisk. Det är självklart att den grupp studerande som har blivit antagen till en högskola, aderton- och nittonåringar, skulle få stora problem. Det här är inte heller ett jämligt förslag. Man kan säga att det till och med drabbar de kvinnliga studerandena mera än de manliga, männen kan ju välja att göra sin värnplikt eller civiltjänstgöring medan de väntar på sin studieplats.

Speciellt problematisk är åldersgränsen tjugo år också i belysningen av de arbetslöshetssiffror vi har. I dag kan inte en ung student som har gått ut skolan räkna med att få en arbetsplats. Av vår höga arbetslöshet är ju speciellt ungdomar under tjugofem år särskilt hårt drabbade.

Jag vill understöda rdm. Jouppilas förslag och tycker att det är ett steg i rätt riktning.

Haluan kannattaa ed. Jouppilan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Laaksola: Herra puhemies! Ne perustelulausumaesitykset, joita ed. Astala teki, keskittyvät niihin kaikkein olennaisimpiin ongelmiin, mitkä vielä sisältyvät käsittelyssä olevaan opintotukilakiuudistukseen. Tästä syystä pyydän saada kannattaa näitä perustelulausumaehdotuksia.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Kuulimme äsken, että ministeri lupaili vuodelle 1993 kaksi asiaa, jos minä oikein ymmärsin, eli ikärajan poistamisen korkeakouluopiskelijoilta ja verokysymyksen ja ohitti hyvin kevyesti keskiasteen osuuden. Mutta kun tässä samalla käydään eväskeskustelua helmikuun kts-neuvottelua varten, haluan nostaa kyllä keskiasteen aikaisemmaksi kuin vastauspuheenvuoron perusteella ministeriltä aavistelen.

Nyt kun kunnallistalous tiukkenee, niin hyvin tiedämme, että kunnat ovat jo poistaneet lukiolaisilta ja myös jatkossa poistanevat ammatillisten oppilaitosten oppilailta matkakustannusten korvaukset. Toisaalta tämä sekä muutenkin yleinen kehitys nostaa asutokustannusten paineita. Samoin kunnat ovat tasapainottamassa budjettejaan ja miettivät koulujen aterian maksullisuutta ja poistavat ilmaisia oppikirjoja. Sieltä tulee meille sellainen iso yhteiskunnallinen pauku syliin. Siihen täytyy löytyä ratkaisu, ja minä en kyllä tällä erää näe mitään muuta ratkaisua, kuin että opintotukijärjestelmää kehitetään keskiasteen osalta nopealla aikataululla.

Sitten vielä toteaisin, että myös kouluverkon harventaminen on käynnissä kovaa vauhtia keskiasteen osalta. Koulumatkat pitenevät, jolloin matkakustannus voi tulla hyvinkin suureksi kriteeriksi, lähdetäänpö koulutukseen vai ei. Ennen kaikkea erikoislukioiden kärsivät tästä, koska käsittääkseni kuntien osalta on jo menossa valituksia korkeimpaan hallinto-oikeuteen siltä osin, että nykyisiä rahoituslakeja ei välttämättä noudateta. Kunnat pelaavat aikaa, koska valtionosuusuudistus tulee kokonaisuutena, mutta opiskelijat putovat väliin valitettavasti. Toivon, että keskiaste huomioidaan nopeammalla aikataululla.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että ed. Renko on osin aika voimakkaastikin pettynyt tähän hallituksen esitykseen opintotukilain muuttamisesta. Koulualan asiantuntijana hän tietää ja tuntee niitä kapeikkoja, joita meidän koulutuksessamme on erityisesti juuri opiskelijoiden kannalta.

Kun ed. Renko puhui koulukuljetuskustannuksista ja matkakustannuksista, niin on perusteltua muistuttaa siitä, että me voimme vielä budjetin käsittelyn yhteydessä lisätä budjettiin noin 100 miljoonaa markkaa valtionosuuksiin matkakustannuksista. Nythän on käynyt sillä tavalla, että hallitus on leikannut juuri lukion ja

keskiasteen oppilailta koulumatkojen tukea ja käyttänyt sen rahan ilmeisesti osin juuri tähän opintotukilain muuttamiseen.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli todella ilo kuunnella ed. Renkoa tämän osin mollivoittoisen keskustelun aikana. Olen myös itse ymmärtänyt sillä tavalla, että ainakin aiemmin keskustapuoluetta lähellä ovat olleet keskiasteen opiskelijat. On täysin loogista, että nyt kun käsitellään lähinnä korkeakouluopiskelijoita koskevaa opintotuki-uudistusta, pyrimme tavallaan parantamaan sitä omassa sarjassaan. Sen takia puhumme nyt täällä huoltajakorotuksesta, ateriatuudesta, verottomuudesta jne. Mutta silloin kun keskusteluun otetaan koko opintotuki-uudistuksen jatko, niin minusta on erittäin hienoa, että nimenomaan keskustapuolueen ja hallituspuolueen edustajan taholta otetaan esille keskiasteen mukaan saaminen.

Tässä on aika isoja eroja käsitykseni mukaan porvaripuolueiden välillä. Valiokuntakäsittelyssä se tuli esille sillä tavalla, että kokouksen taholta nähtiin keskiasteen aikataulu suuruusluokassa noin neljän vuoden uudistusajana, ja käsitykseni mukaan sosialidemokraatit vaativat sen toteuttamista kahden vuoden aikana. Keskustapuolue on toivottavasti lähempänä meidän käsitystämme.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Lyhyessä puheenvuorossani kiinnitän huomiota oikeastaan vain kahteen asiaan. Toinen niistä on yhteistyö ns. erityisvaliokuntien ja valtiovarainvaliokunnan välillä. Puhun tästä siksi, että on käyty erittäin kriittistäkin keskustelua siitä, että yhteistyö ei ole viime viikkoina pelannut.

Sivistysvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston yhteistyö mielestäni on pelannut puolestaan erittäin hyvin. Erityisesti hallituspuolueiden eduskuntaryhmien jäsenet ovat olleet tiiviissä kosketuksessa ja ovat voineet vertailla saatuja kokemuksia ja tietoja keskenään. Uskon, että sen vuoksi sivistysvaliokunnan mietintö on niin korkeatasoinen kuin se mielestäni on. (Ed. Lahti-Nuuttila: Koskee myös oppositiota!) — Se koskee varmaan opposition näkökulmasta katsottuna opposition näkemyksiä. — Tässä suhteessa sivistysvaliokunnan ja sivistys- ja tiedejaoston esimerkki voisi olla käytettävissä myös muiden valiokuntien kohdalla.

Varsinaisesti valiokunnan mietinnöstä haluan poimia ulos opintotuen maksatusjärjestelmää koskevan osan. On pantava tyydytyksellä mer-

kille, että sivistysvaliokunnan lausunto perustuslakivaliokunnalle hallituksen kertomuksesta vuodelta 1988 on huomioitu mietinnössä ja on selvästi ponnellen muodossa esitetty, että tutkittaisiin mahdollisuuksia opintotuen maksatuksiin Kansaneläkelaitoksesta. Tämähän liittyy Kurrin raportin yhteen kohtaan, jossa todetaan, että olisi selkeytettävä koko perustoimeentuloturva ja tukien hakumenettelyä sekä tulisi toteuttaa eri lakien nojalla annettavien etuuksien yhteensovittamista vaivatta ja kattavasti. Olemme Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen keskuudessa pohtineet asiaa ja tulleet siihen johtopäätöksen, että uskon hallituksen ryhtyvän selvityksiin valiokunnan mietinnön takia ja luulen, että se on hyvä tie. Aikanaan olemme valmiit ottamaan tehtävät vastaan.

Kun tässä on käyty kriittistä keskustelua ikärajan poistamisesta, voin todeta, että hallituksen esityksestä opintotukiuudistus on edistynyt siltäkin osin, että ateriatuki on palautettu. Tässä suhteessa olemme voineet sivistys- ja tiedejaostossa olla tätä asiaa eteenpäin viemässä.

Minulla on sellainen käsitys, että tässä salissa opintotukiuudistuksen tavoitteista on hyvin pitkälle menevä yhteinen käsitys, ja se on hyvä asia. Meillä on yhteinen tavoite. Näyttää vain siltä, että oppositio on malttamattomampi ja ehkä yleisiä taloudellisia puitteita vähemmän huomioida kuin vastuullinen hallitusosapuoli. Olemme siinä suhteessa joutuneet pitämään pienempää kiirettä, vaikka opposition puolelta on haluttu hoputtaa.

Ed. A s t l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtaselle haluan todeta, kun hän kertoi, että sivistysvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston yhteistoiminta on pelannut hyvin, että eikö teille ole yhteispalaverissa kerrottu sivistysvaliokunnan varsin yksimielistä ja laajaa toivetta, että näin alhainen opintoraha kuin tässä on kysymyksessä, ei voisi mitenkään olla verollinen. Jos teille olisi tämä kerrottu siinä hengessä kuin sivistysvaliokunta on sitä toivonut, niin arvelisin, että siitä olisi voinut tulla jotain tulostakin, jos tiede- ja sivistysjaosto olisi myöskin ollut hartaasti asialla. Päinvastoin te olette säätäneet nimenomaan valiokunnassanne, että opintoraha tulee verolliseksi. Siis tämä on uusi lainkohta. Toisin sanoen ei yhteistyö mielestäni siltä osin ole hyvin toiminut.

Mitä tulee maksatuksen siirtämiseen Kansaneläkelaitokselle, niin se on varsin hyvä esitys.

Minä olenkin ihmetellyt sitä, miksi tämän opintotukilain valmistelun yhteydessä ei ole otettu huomioon näitä monia yksimielisiä esityksiä, joita lähivuosien menness on esitetty. Te olette tuoneet tänne esityksen, jossa ei ole selvitystä tehty eikä esitetty maksatuksen siirtämistä, vaikka hallitusohjelmassakin on viittaus tähän ja vaikka vuoden 1992 budjetin perusteluissa todetaan tämä asia. Te kuitenkin käsittelytätte täällä opintotukilakia, jossa on täysin toisenlainen lopputulos.

Olen myös kysynyt teiltä, onko työryhmä, joka teillä nyt toimii, riittävän laaja-alainen.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Hacklin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtaselle tästä vastuusta: Kyllä me sosialidemokraatit olemme kantaneet vastuuta opintotukiasiassa ensinnäkin opiskelijoiden suuntaan, että maahan saataisiin mahdollisimman hyvä opintotukiuudistus, toiseksi sillä tavalla, että ne muutosehdotukset, joita olemme esittäneet, eivät olisi vaatineet suuria rahoja. Esimerkiksi opintotuen verottomuus ei olisi vienyt valtiolta paljonkaan verotuloja, koska olisi ollut kysymys kunnallisverosta ja nämä pienet verot olisivat hajaantuneet pieninä rippusina eri kuntiin. Se ei olisi ollut suuri kustannus kuten ei myöskään ikärajan alentaminen taikka huoltajakorotus.

Vaikka meitä kovin kirveleekin se, miten keskiasteen opiskelijoita on tässä kohdeltu eli heidät on ulkopuolelle jätetty, niin emme ole esittäneet heidän mukaan ottamistaan heti, vaan kahden vuoden aikana. Tällä tavalla olemme halunneet vaikean taloustilanteen ottaa huomioon, vaikka meitä todella kirvelee keskiasteen opiskelijoiden asema. Heillehän tulee uusia opiskelukustannuksia esimerkiksi matkakustannusten muodossa, mihin ed. Renko täällä aikaisemmin viittasi.

Ed. L a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan varmaa, että hallituksen kiire opintotuen kehittämiseksi päättyy tämän lakiesityksen hyväksymiseen, ellei se joukkoliike, jota opiskelijat ovat harjoittaneet koko syksyn ajan, jatku. Olen itse sitä mieltä, että opiskelijat pitävät kaikkein parhaimmalla tavalla huolta siitä, että opintotuki kehittyy, sillä että joukoittain he tämän lain voimaantulon jälkeen kääntyvät kuntien sosiaalitoimistojen puoleen ja pyytävät toimeentulotukea. Näin siksi, että opintora-

ha 1 570 markkaa ei kerta kaikkiaan riitä elämiseen eikä opiskelijoilta voida edellyttää, että he ottaisivat elämiseensä markkinakorkoista opintolainaa.

Luulen, että hallituksellekin tulee kiire, kun tuhannet ja tuhannet opiskelijat kääntyvät sosiaalitoimistojen puoleen. Kuten tiedämme, eräissä kunnissa katsotaan, että toimeentulotuen myöntämiseen on riittävät edellytykset tällaisessakin tapauksessa. Eräissä muissa kunnissa käytäntö on ollut toinen. Näin syntyy painetta, joka pakottaa hallituksen jo vuoden 93 budjettiesitystä laadittaessa huolehtimaan siitä, että opintoraha kehittyi riittävän suureksi.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtasen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että kun opintotukiuudistus ja sen hallinnoinnin järjestäminen edellisessä eduskunnassa oli käsittelyssä, todella nousi esille opintotuen siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ja sen hallinnoinnin siirtäminen Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Jotta kunnia tästä ehdotuksesta menisi sinne, minne se kuuluu, on sanottava, että nimenomaan opiskelijajärjestöt esittivät tämän suuntaisia kannanottoja, ja sivistysvaliokunta ne silloin mietintöönsä otti.

On myöskin aivan ymmärrettävää, että silloin kuten nytkin ollaan huolissaan siitä, millä tavalla varoja saadaan koottua opintotuen rahoittamiseen. Silloin opiskelijajärjestöt ja varmaan monet muutkin näkivät yhtenä mahdollisuutena sen, että tämä siirtäminen omalta osaltaan loisi myöskin lisämahdollisuuksia kartuttaa varoja nuorten opiskelun tukemiseen.

Kansaneläkelaitos näyttää kovasti saavan erilaisia tehtäviä. Itse asiassa, ed. Huuhtanen, tuo kansaneläke-sana alkaa olla siinä vanhentunut. Kelan valtuutettujen puheenjohtajana teidän ehkä kannattaisi miettiä laitoksen nimen muutosta vaikka perusturvalaitokseksi.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Astala kyseli, onko sivistys- ja tiedejaostolle kerrottu sivistysvaliokunnan taholta opintotuen verotuksesta. On kerrottu ja olemme siitä olleet hyvin tietoisia. Mutta haluaisin yhtyä tässä ministeri Isohoo-kana-Asunmaan äsken käytettyyn puheenvuoroon, jossa hän totesi, että ensi vuoden puolella opiskelijoitten verotus opintotuen suhteen alkaisi vasta syyskaudelta ja sitä verotettavaa ei kertyisi vielä niin huomattavasti, että sillä

olisi merkitystä silloin, kun puhumme päätoimisista opiskelijoista.

Ed. Hacklin totesi, että opintotukiuudistuksen tässä vaiheessa toteutumatta jääneet osat eivät olisi vieneet suuria rahoja. Kyllä varmasti, jos ajattelemme koko budjettia, ne pieniä ovat, mutta sitä painetta olisi toki tullut hyvin monesta suunnasta, ja hallituksen on ollut pakko laittaa raja johonkin kohtaan.

Edelleen on minusta väärin aliarvioida sitä, että tämä olisi kohdistunut vain kunnallisveroon. Kyllä tämän päivän kuntatalous on niin tiukalla, että siellä tarvitaan kunnallisverotuloja jokaikinen markka. Niille löytyy hyvä, tarkoituksenmukainen käyttö.

Ed. Lahti-Nuuttila, olemme vähän keskustelleet tästä nimivaihdoksesta, ja ihan samanlaisia ajatuksia on päässä käynyt, mitä esitte.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että opintoraha nostetaan perustoimeentulon turvaavalle tasolle viimeistään kahden vuoden kuluessa.”

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen tekemää ehdotusta.

Ed. Aittomäki: Arvoisa puhemies! Kun ateriatuki on palautettu järjestelmään, mikä sellaisenaan on menetetyn edun palauttamista, ja jos ed. Jouppilan ponsiehdotuksessaan tarkoittama 20 vuoden ikäraja poistuu, voidaan sanoa, että tämä opintotukiuudistus on ehkä korkeakouluopiskelijoiden osalta jonkin verran plussan puolella, hyvin vähäisesti kylläkin, erityisesti tietysti sellaisilla opiskelijoilla, joiden ei tarvitse ottaa lainaa kovin paljon. Epäedullisuus on kokonaan kiinni siitä, kuinka paljon joutuu ottamaan lainaa. Jos ottaa täyden lainan markkinakorolla ja jos, niin kuin tulee tapahtumaan, opintoraha tulee verolliseksi, olen huonossa päässäni laskeskellut, että markkinakoron osuus nykyiseen korkoon verrattuna vastaa suunnilleen sitä, mitä jää veron poistamisen jälkeen, riippuen tietysti kunkin henkilökohtaisista olosuhteista, opintorahan korotuksesta. Ne ovat vaakakupissa suunnilleen saman arvoisia. Riippuu tietysti ihan siitä, kuinka paljon joutuu ottamaan lainaa. Silloin tämä saattaa olla lievästi plussan puolella.

Kyllähän tämä laki tietysti on tavattoman

suuri pettymys opiskelijoille, jotka ovat hyvin paljon kaikkiin edustajiin ottaneet yhteyksiä.

Tulee tietysti mieleen, pitäisikö tällainen laki hylätä, mutta sen ehdotuksen saavat tehdä jotkut toiset. Nämä näkemykset esitin vain omasta puolestani.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Tämä on iso asia, joka koskee suurta määrää opiskelijoita. Opiskelijat ovat koettaneet osoittaa mieltään monella tavalla ja tuntevat suurta pettymystä hallituksen aikaansaannoksesta, josta ollaan nyt tekemässä päätöstä. Jo se, että siirrytään markkinakorkoihin, on isku. Suurin osa kansanedustajista on opiskellut, ja meidän nuoruudessamme oli korkotukilainat, korko oli 2 tai 3 prosenttia. Sen kanssa jotenkin selviytyi, mutta nyt on markkinakorot ja vielä opintoraha tulee verolliseksi ja opiskelija joutuu opintojen takia harjoittelemaan, tekemään kesätyötä, että voisi rahoittaa vähän opintojaan, ja monen on tehtävä ainakin osa-aikatyötä opiskellessaan, mikä sinänsä ei ole huono asia. Ei ollut huono asia, että opiskeluaikana oli satamassa lastaamassa tai jossain minkkihuutokaupassa minkinnahkoja kantamassa. Kaikki se koituu ihmisen elämän rakentumiseksi.

Tässä on sellainen ajatus, että kaikkien pitää olla päätoimisia viljelijöitä. Ei näin, vaan ihmisellä täytyy olla monenlaisia rakennusaineita ja virikkeitä elämässään. Tässä on sellaista yksivakaista ajattelua koko opintotukiajatuksen takana, että ihminen on, kun hän opiskelee, vain opiskelija. Mutta kun siinä pitäisi akka ehtiä tai ukko ja kotiakin rakentaa ja siinä on paljon paljon muuta. Näillä markkoilla ja tällä verotuksella se ei onnistu ainakaan hyvin. Ihminen tietysti kärsii ja venyy, mutta ei se onnistu.

Tämä laki ei ole myöskään tasapuolinen. Keskiasteen opiskelijat jäävät lupausten varaan.

Kaiken kaikkiaan — ei tämä meitä koske henkilökohtaisesti, mutta kun opiskelijat ovat täysin pettyneitä tähän lakiin — että saataisiin takeet siitä, että saadaan parempi laki, ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään ja hallitus tekee paljon paremman lain, joka voidaan suurella yksimielisyydellä opiskelijoitten edun mukaisena hyväksyä. (Ed. Astala: Ei näiltä saa parempaa! — Ed. Jaakonsaari: Ei tuolta hallitukselta!) — No niin, oppositiosta kuuluu järjen ääni. Ei tuolta hallitukselta voi parempaa odottaa. Mutta odotetaan parempaa hallitusta, joka tekee myös parempia ehdotuksia.

Herra puhemies! Toistan vielä, että ehdotan tämän lain hylättäväksi.

Toinen varapuhemies: Ed. Riihijärvi, kaikki kolme lakiehdotusta vai vain ensimmäinen?

Puhuja: Kaikki menkööt samalla kertaa.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Riihijärven tekemää ehdotusta lakien hylkäämisestä.

Itse olen useita kertoja puhunut siitä, miten epäoikeudenmukainen tämä on ja miten epätaasa-arvoisesti tämä kohtelee opiskelijoita. Olen pahoillani, että hallitus ei pystynyt parempaan esitykseen, mutta ei tämä tietysti ainoa huono esitys ole, joka hallitukselta tulee. Tosin täytyy sanoa, että laissa on joitakin hyviäkin kohtia, mutta ne jäävät kuitenkin niin pieniksi, että katson, että tässä vaiheessa esitys tulisi hylätä ja hallituksen tulisi ryhtyä uuden opintotukiuudistuksen valmisteleeseen, sellaisen opintotukiuudistuksen, jossa olisi otettu myös keskiasteen opiskelijat huomioon eikä olisi eriarvoistettu keinoitekoisilla ikärajoilla tai muilla opiskelijoita keskenään. Opiskelijat ovat vastustaneet esitystä tällaisena. Siksi kannatan todella ed. Riihijärven esitystä.

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Minusta tuntuu, että SMP:n kansanedustajat eivät aivan viimeisen päälle ole tätä asiaa miettineet, kun esittävät lakia hylättäväksi. Nimittäin se johtaisi opiskelijoiden kannalta kaikin huonoimpaan tilanteeseen.

Ed. Riihijärvellä ei loppujen lopuksi ollut kovin merkittäviä kriittisiä huomioita lakiesitykseen. Kuuntelin häntä tarkasti. Hän lähti liikkeelle kyllä yhdestä tärkeimpiä epäkohtia, joka liittyy markkinakorkoiseen lainaan. Se onkin, kuten olen aiemmin todennut, tämän esityksen akilleenkantapää. Mutta tähänkin asiaan löytyy ratkaisu, kun SMP ryhdikkäästi käy tukemaan ed. Hacklinin nimissä jätettyä ponsilauselmaa, jossa nimenomaan opintotukirahaston kautta haetaan markkinakorkotasoa edullisempaa lainaa. Se nostaisi hallituksen opintotukiesityksen tasoa merkittävästi.

Ed. Karhunen: Arvoisa puhemies! Haluan kysyä SMP:n edustajilta, miten he aikovat vastata siitä tilanteesta, jos sellainen tilanne syntyi ensi vuonna, että korkeakouluopiskelijat

eivät saisi lainaa lainkaan eivätkä pääsisi edes sellaiseen toimeentuloon, mitä tämä laki mahdollistaa. Eli oletteko te todellakin harkinneet tämän loppuun saakka?

Olen myös itse pahoillani, että taloudelliset realiteetit eivät anna meille mahdollisuuksia tehdä tällä kertaa koko uudistusta. Mutta olen silti hyvilläni, että opposition moittima ponsisoololukin, jota on ponsisekoiluksi sanottu, on kuitenkin tehty. Nimittäin nekin ovat pieniä, mutta vähitellen tulevia parannuksia.

Mutta todella vakavasti puhuen, hyvät edustajat Riihijärvi ja Mäkelä, oletteko ajatelleet sitä tilannetta, mihin opiskelijat joutuvat, jos hallituksella yksinkertaisesti ei ole rahaa tehdä tällä kertaa parempaa uudistusta?

Ministeri Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Kun SMP:n taholta tuotiin esille väite, että opiskelijataho vastustaisi näitä lakiesityksiä, haluan todeta ainoastaan sen, että minulla on täällä kaksi kirjallista kannanottoa Suomen ylioppilaskuntien liitolta, toinen allekirjoittaneelle ja toinen valtioneuvostolle. Niissä todetaan: "Suomen ylioppilaskuntien liitto ihmettelee suuresti tietoja, joiden mukaan valtioneuvostossa on vallalla käsitys, että opiskelijat voisivat myös jatkossa harjoittaa opintoja nykyisen opintotukijärjestelmän turvin. SYL on selkeästi kaikissa yhteyksissä todennut, ettei nykyisen järjestelmän jatkaminen ole opiskelijoiden, valtion eikä pankkien kannalta mahdollinen vaihtoehto." Tämä on päivätty 9.10.1991.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Myös minä olisin halunnut kiinnittää huomiota siihen, että kun SMP:n edustajat ovat esittämässä lain hylkäämistä, opiskelijat eivät suinkaan ole sen hylkäämisen kannalla, vaikkakin kritisoivat sitä voimakkaasti, aivan kuten vasemmistoliiton edustajat ovat tehneet niin valiokunnassa kuin myös keskustelussa. Meillä on lukuisia erittäin hyviä ponsiehdotuksia, joita SMP voisi olla tukemassa ja siten vauhdittamassa, että tämä puutteellinen ja vaillinaisen laki jäisi tässä muodossa erittäin lyhytaikaiseksi ja nimenomaan keskittyisimme parantamaan tätä lakiesitystä.

On lukuisia kertoja tullut esille se, että esimerkiksi perheellisten kohdalla huoltajallisen poistaminen on erittäin suuri puute. Edelleenkin se, että opintotukea ei ole sidottu elinkustannuksiin, saattaa todella johtaa tulevina vuosina suuriin vaikeuksiin, kun ei ole mitään takeita tuen säilymisestä tulevaisuudessa.

Mutta korostan sitä, että puutteineenkin laki on parempi kuin se, että lakiesitystä ei hyväksytäisi, koska silloin todella korkeakouluopiskelijat joutuvat erittäin vaikeaan tilanteeseen. Onko se sitten se, mitä SMP haluaa, että rokotetaan nyt ja näytetään, että kaadetaan lakiesitys, ja annetaan tilanteen muodostua aivan kestävämmäksi?

Se ero tietysti on keskiasteen opiskelijoitten osalta, että keskiasteella opiskelut kestävät useimmiten lyhyemmän aikaa kuin korkeakoulussa. Mutta pidän valitettavana todella myös minä sitä, että keskiasteen opiskelijat ovat nyt tästä ulkopuolella. Mutta meillä on mahdollisuus tehdä uusia lakialoitteita ja pyrkiä korjaamaan heti ensi vuonna heidän asemaansa.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Mielestäni meillä ei ole mitään syytä tehdä huonoa lakia hätäpäissään. Me voimme nopeasti tehdä uuden, kunnollisen ja toimivan lain.

Mitä tulee siihen, ettei saa rahaa pankista muuta kuin korkealla korolla, näinhän se on. Opiskelijat saavat varmaan korkealla korolla siinä kuin muutkin, mutta se on onni, jos eivät joutuisi ottamaan, vaan tehtäisiin sellainen uusi laki, jossa olisi myös korkotuki. Sillä olisi paljon suurempi merkitys. Tämä laki on keskentekoinen. Kun sitä on vielä valiokuntakin höystänyt omalla ponnellaan, sillähän se osoittaa sen, että eihän tästä nyt hyvää tullut mutta jonkinlainen saatiin aikaan. Ei tässä talossa voida korjata — niin kuin savolaispoika, että korjaisiko asentoa vai tekisikö ihan uuden. Ei tässä talossa voida tehdä muuta kuin uusia lakeja. Vanhojen korjaaminen on erittäin vaikeata.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Opintotukilakiesityksessä on monta virhettä. Ensimmäinen on se, että porukka jaetaan kahteen ryhmään: korkeakouluopiskelijoihin ja keskiasteen opiskelijoihin. Siihen huonompien ryhmään kuuluu enemmistö opiskelijoista, ja heidän sosiaalinen taustansa on sitä paitsi edelleenkin toinen kuin korkeakouluopiskelijoiden, joiksi valikoituu kuitenkin parempiosaisia ihmisiä keskimääräistä enemmän. Edelleenkin tämä pitää Suomessa valitettavasti paikkansa. (Eduskunnasta: Niin ja se trendi on kasvanut!) — Ja taas tämä trendi voimistuu niin kuin todetaan.

Tästähän seuraa se, että korkeakoulussa opiskelevilla monilla on sellainen koti, että voi ottaa markkinakorkoista lainaakin. Korkeakoulussakin on paljon niitä, joitten ei tarvitse ottaa

markkinakorkoista lainaa. He saavat kotoa rahaa, nämä parempiosasten lapset. Mutta ne, jotka joutuvat ottamaan markkinakorkoista lainaa, tulevat häviämään tässä uudistuksessa. Se on minusta selvä peli, sillä opintoraha ei ole sidottu indeksiin, eli se ei tule kohoamaan ajatellen sitä Suomea, missä elämme. Se tulee jököttämään nykyisessä, jolloin sen reaaliarvo huononee ja lainan tarve kasvaa. Tässä on tällainen perusvirhe. (Eduskunnasta: Me olemme esittäneet!) — Me olemme ehdottomasti esittäneet, mutta kun ei ole hyväksytty, ei ole hyväksytty. Tähän on jäänyt tällaisia vikoja. Sitten on verollisuus, huoltajalisän poislähtö jne.

Opiskelijat ovat varsin voimakkaasti osoittaneet mieltään. Minä olen itse ollut Lapissa, missä opiskelijaliike on uutta, monissa erittäin suurissa mielenosoituksissa. Rovaniemellä useita tuhansia opiskelijoita oli osoittamassa mieltään esitystä vastaan. Kemissä on parhaillaan nälkälakko menossa opintotukiesitystä vastaan terveydenhoitoalan oppilaitoksissa.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Ministeri Isohookana-Asunmaa äsken luki ylioppilasliitolta, opiskelijaliitolta, tulleen kirjeen. Varmastihan näin onkin, että he ovat todenneet, että nykyinen opintotukilainsäädäntö ei tyydytä heitä. Se on selvää. Sen me olemme tienneet, ja opiskelijoille on luvattu vuodesta toiseen, että opintotukilainsäädäntöä uudistetaan. Ei siinä kirjeessä ainakaan minun ymmärtääkseni kuitenkaan kovin monisanaisesti sanottu, että juuri esillä oleva hallituksen esitys opintotukilainsäädännön uudistamisesta on se, minkä he halusivat. He vain sanoivat, että nykyinen tilanne on huono. Mutta sen sijaan he odottavat uutta, parempaa. Nyt ei pitäisikään jämähtää nykyiseen vaan toteuttaa se opintotukiuudistus, josta vuosia on puhuttu.

Ed. R y y n ä n e n : Arvoisa puhemies! Kun ed. Tennilä kritisoi sitä, että laki jakaa keskiasteen opiskelijat eri leiriin korkeakouluopiskelijoitten kanssa, on tietysti syytä todeta, että erileirisyys johtuu siitäkin, että keskiasteella on toki kieltämättä opintososiaalisia etuja eli keskiasteen opiskelijat ovat siinä mielessä eri asemassa ja korkeakouluopiskelijoitten velkaantuminen on paljon suurempaa. Silloin minusta on ymmärrettävää aloittaa opintotukiuudistus korkeakouluopiskelijoitten kohdalla, niin kuin nyt on aloitettu, ja laajentaa sitä sitten vähitellen, kun me kuitenkin olemme tilanteessa, jossa me

emme voi saada kaikkea yhtä aikaa. Minusta tämä järjestys on joka tapauksessa perusteltu.

Minä myös ymmärrän hyvin eri puheenvuoroissa esitettyjä toiveita opintotuen parantamiseksi ja kuulun niihin, jotka pitävät hyvin tärkeänä, että me kehitämme todella opintotukea perusturvan takaavaksi etuudeksi. Tästä tavoitteesta ei tietysti tule luopua, vaikka nykyinen taloustilanne ei anna siihen nyt mahdollisuutta vielä ensi vuoden budjetissa.

Minusta tästä kaikesta keskeneräisyydestä huolimatta olisi kuitenkin kohtuullista todeta yhteisesti selvä edistyminen. Korkeakouluopiskelijoitten opintoraha on nyt kuitenkin varsin lähellä tavoitetta, ja jatkossa on tietysti hyvin tärkeää sitoa sen suuruus kansaneläkkeen täyteen määrään ja järjestää verollisuuskohtelu kansaneläkkeitten verotusta vastaavalla tavalla sekä laajentaa asteittain uudistusta.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Minä en halua pitkittää enempää keskustelua. Totean vain sen, että uudistushan lähti liikkeelle siitä, kun pankit ilmoittivat, että nykyinen lainoitusjärjestelmä ei jatku enää. Tämä on pankkien paine, mistä tämä lähti liikkeelle. Nyt käy vain niin, että kun korkeakouluopiskelijoille annetaan tietyllä tavalla lisää rahaa mutta hekin joutuvat edelleen rukoilemaan rahaa pankista nyt markkinakorolla, niin koko keskiaste joutuu erittäin suuriin vaikeuksiin, sillä totta kai pankit ottavat saman linjan käyttöön vuoden päästä myös siellä. He eivät saa opintolainaa, opintoraha keskiasteella on ihan surkea. Minusta keskiasteen kapina on aivan perusteltua, ja myös kritiikkiä tulee kovasti korkeakouluista, sillä siellä on muutama ryhmä, jotka häviävät suoraan. Jos karkeasti sanoisin, 50 000 hyötyy, 30 000 häviää suoraan ja 130 000 ei saa mitään muuta kuin sen uhkan, ettei saa enää opintolainakaan jatkossa, eli keskiaste kokonaisuudessaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Riihijärvi ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Gustafsson on ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut I vastalauseeseen viitaten seuraavaa perustelulausemaa: "Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa opintotukiuudistusta siten, että myös

kaikki keskiasteen opiskelijat ovat sen piirissä viimeistään kahden vuoden kuluttua.”

Ed. Pykäläinen on ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että opintoraha nostetaan perustoimeentulon turvaavalle tasolle viimeistään kahden vuoden kuluttua.”

Ed. Astala on ed. Laakson kannattamana ehdottanut II vastalauseen mukaisia 1) — 5) perustelulausumaa.

Ed. Hacklin on ed. A. Ojalan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet sellaisen opintotukirahaston perustamiseksi, josta opiskelijat saisivat pitkäaikaista, nykyistä markkinakorkotasoa edullisempaa lainaa.”

Ed. Jouppila on ed. M. Pietikäisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että korkeakouluopiskelijoiden täyden opintorahan 20 vuoden ikäraja mahdollisimman pikaisesti poistetaan.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S.-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Björkenheim, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekko-

nen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laine, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Morri, Mutttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyränen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Tenhiälä, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Väistö ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät edustajat Jurva, Mäkelä, Riihijärvi ja Tennilä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, von Bell, Biaudet, Donner, Dromberg, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Laaksonen, Lamminen, Lipponen, Pesälä, S. Pietikäinen, Polvi, Polvinen, Salolainen, Suhonen, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Vähänäkki ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 173 jaa- ja 4 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 59)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ed. Hacklinin ehdotus ja ed. Astalan 3) ehdotus ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Muut ehdotukset ovat erillisiä, joten niistä äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Hacklinin ehdotuksen ja ed. Astalan 3) ehdotuksen välillä.

Ed. Hacklinin ehdotus "jaa", ed. Astalan 3) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 16 ei-ääntä, 32 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 60)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hacklinin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Hacklinin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Hacklinin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 61)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Gustafssonin ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Gustafssonin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 62)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pykäläisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pykäläisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 63)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan 1) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 64)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan 2) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 154 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 65)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan 4) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan 4) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 66)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan 5) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Astalan 5) ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 20. (Koneään. 67)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jouppilan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Jouppilan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 1 jaa- ja 177 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 68)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Jouppilan ehdotuksen.

Eduskunta yhtyy sivistysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotukset rahoitustoimintalaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 69

Lakialoite n:o 44

Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Ehdotus laiksi työllisyyslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 148

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä oleva työllisyyslain muutos merkitsee sitä, että pitkäaikaistyötön voi luopua kuuden kuukauden työntekomahdollisuudesta työttömyyspäivärahaa menettämättä. Työnteon sijaan hänelle järjestetään tosin myös koulutusta, jos henkilö siihen suostuu.

Me SMP:ssä emme hyväksy valtion vaikean taloudellisen tilanteen varjolla tapahtuvaa työllisyyslain heikentämistä, josta esitettyä työstä luopumisen oikeudessa ilman sanktiota, on kyse. Ainoa ryhmä, jolle esitys sopii, on yli 50-vuotiaat työttömät, joille työnsaanti ja uudelleen koulutus voi olla vaikeaa. Heidän kohdallaan voidaan ajatella mahdollisuutta velvoitetyöpaikasta luopumiseen ilman, että he menettäisivät työttömyyskorvauksensa.

Mitä tämä merkitsee kuntien ja valtion taloutta ajatellen? Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, että työllistämismisvelvoitteiden määrän väheneminen lisää valtion ja kuntien työttömyysturvamenoja. Säästöjä ei siis synny, mutta hallitus tieteen tahtoon tällä esityksellä kannustaa ihmisiä passiiviseen toimeentuloon. Me kannatamme ja vaadimme, että jokaisella tulee olla työnoikeus tai -velvollisuus.

Näistä periaatteellisista syistä, herra puhemies, ja kun toisessa käsittelyssä asianomaisen pykälän kohdalla emme saaneet muutosta voimaan, ehdotan, että lakiehdotus ehdottomasti hylätään.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! On pidettävä epätodennäköisenä, että meidän yrityksemme onnistuu, mutta siitähän on aina lähdettävä, että kun lakia esitetään hylättäväksi, niin myös sillä tavalla tapahtuu.

Tässä on kaksi intressiä vastakkain. Me hyväksymme täysin sen, että yli 50-vuotias voi valita työn tai rahan välillä. Se on selvä asia. Mutta kuitenkin meidän näkemys meidän puntarissa tärkeämpi seikka on se, että tällaista mahdollisuutta ei anneta nuorille ihmisille, koska työ on kuitenkin elämässä tulevaisuudessakin tärkeä asia. Sen vuoksi kun tätä asiaa on puntaroitu keskuudessamme, olemme päätyneet esittämään tämän lain hylkäämistä, vaikkakin ymmärrämme, että laki olisi nimenomaan 50-vuotiaiden osalta aivan oikeaan osunut.

Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkipään hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mäkipää ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, Björkenheim, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilähti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Pekkarinen, Perho-Santala, Pokka, Puhakka, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Tenhiälä, Tennilä, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoris-to, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Zyskowiec.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Mäkelä, Mäkipää, Riijijärvi ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, von Bell, Biaudet, Donner, Dromberg, Juhantalo, Kaarilahti, Kanerva, Kasurinen, Laaksonen, Lahtinen, Lamminen, Lippinen, Metsämäki, Miettinen, Niinistö, Norrback, Paasio, Paloheimo, Pelttari, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Polvi, Polvinen, Puisto, J. Roos, Rätty, Salolainen, Savela, Suhonen, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Törnqvist ja Vähänäkki.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 6 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 69)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 27) asia.

Uusi hallituksen esitys

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan joulukuun 13 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 220, joka nyt on edustajille jaettu.

28) Hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1990 (K 12)

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri K a n k a a n n i e m i: Herra puhemies! Hallituksen selonteossa eduskunnalle ajankohtaisista ulkopoliittisista kysymyksistä, joka annettiin 14 päivänä marraskuuta tänä vuonna, kosketeltiin tarvetta luoda tähänastista kokonaisvaltaisempi näkemys kehitysmaiden ja teollisuusmaiden, mukaan lukien Suomen, keskinäisistä suhteista. Ilman tällaista näkemystä on vaarana, että kehitysyhteistyömme jää Suomen muista kehitysmaayhteyksistä irralliseksi toiminnaksi, jonka teho on kyseenalainen ja joka ei ole sopusoinnussa niiden linjanvetojen kanssa, jotka yleensä hallitsevat suhteitamme kehitysmaihin. Sanalla sanoen: meidän on siirryttävä kehitysyhteistyöpolitiikasta kehitysmaapolitiikkaan.

Ulkoiset olosuhteet pakottavat meidät muodostamaan kokonaiskuvan kehitysmaasuhteistamme. Keskinäinen riippuvuus, josta aiemminkin on puhuttu, mutta johon harvoin kiinnitetiin vakavaa huomiota käytännön politiikassa, on nyt muuttumassa todellisuudeksi tavoilla, jotka ovat osin pelottavia, osin rohkaisevia.

Tarkoitan tällä mm. väestöliikkeitä kehitysmaista teollisuusmaihin, joista olemme saaneet hiukan esimakua ja jotka ovat tuoneet esille omassa kansassamme piileviä surullisia piirteitä. Tarkoitan yleismaailmallisia ympäristöongelmia, joita ei voi ratkaista kuin kaikkien maiden, siis myös ja nimenomaan kehitysmaiden, yhteistyöllä. Tarkoitan myös synkkiä ennustuksia tulevista kaikkien kansakuntien turvallisuutta uhkaavista aseellisista selkkauksista, jotka koskevat milloin öljyä, milloin muita raaka-aineita tai vettä. Olisi suoranainen ihme, jos Persianlahden sota jäisi viimeiseksi laatuun.

Mutta tarkoitan myös sitä, että kaikki tämän planeetan asukkaat ovat yhä riippuvampia kansainvälisen kaupan ja teknologian virroista sekä kansainvälisistä rahoitusjärjestelmistä. Maailmassa ei enää ole sellaista kolkkaa, jossa voisimme olla turvassa kansainvälisten talouskriisien seurauksilta. Ja jos haluamme vaurautta, turvallisuutta ja rauhaa, piilee vastaus kansainvälisen talousjärjestelmän vakaudessa.

Ei ole perusteetonta väittää, että parasta kehitysapua olisi teollisuusmaiden talouksien hyvä hoito. Jos teollisuusmaat poistaisivat budjettivajeensa, pitäisivät korkotasonsa alhaalla ja valuuttakurssinsa vakaana, vaalisivat vapaakaupan periaatteita ja pääomamarkkinoiden rehellisyyttä, seuraisi siitä taloudellinen kasvu, joka loisi vientimarkkinoita kehitysmaiden tuotteille, sallisi niiden hoitaa velkaongelmansa ja vähitellen vakauttaa sisäiset olonsa.

On laskettu, että jos kehitysmailla olisi ollut vuonna 1990 täysin vapaa pääsy teollisuusmaiden markkinoille, olisivat ne saaneet 55 miljardia dollaria enemmän vientituloja kuin ne tosiasiasa saivat. Tämä summa sattuu olemaan samaa suuruusluokkaa kuin koko maailman kehitysapu tuona vuonna. Teollisuusmaat siis kahmivat pois yhdellä kädellä sen, minkä olivat toisella antaneet. Johtopäätös on yksinkertainen: Jos ottaisimme omat puheemme kaupan vapaudesta tosissamme, voisimme aikanaan vähentää kehitysapuamme ja ehkä toivon mukaan lopulta jopa kokonaan lopettaa sen.

Toistaiseksi on kuitenkin teollisuusmaissa helpompaa saada miljoonia kehitys yhteistyöhön

kuin raottaa ovia kehitysmaiden tuotteille. Emme silti saa unohtaa, että kehitys yhteistyö on vain eräs keinoista kehitysmaasuhteidemme hoidossa ja että sen käyttäminen edellyttää yhden-suuntaisuutta ja sopusointua muiden keinojen kanssa.

Herra puhemies! Kun tarkastelemme yli neljännesvuosisadan mittaista kokemustamme kehitys yhteistyöstä, törmäämme toistuvasti eräseen vastaansanomattomaan johtopäätökseen. Parhaimminkin suunnitellut projektit ja ohjelmat kehitysmaissa epäonnistuvat tai ainakin menettävät tehoaan, jos ne joutuvat toimimaan taloudellisessa ympäristössä, joka on niille epäedullinen.

Tuotantolaitos ei menesty, koska epärealistinen valuuttakurssi tekee varaosahuollon vaikeaksi. Vesihuoltoprojekti menettää tehoaan, kun sen ylläpitokuluja ei voida kerätä veden käyttäjiltä. Esimerkkejä voisi esittää lisääkin. Kaikki viittaavat kuitenkin samaan suuntaan. Kehitys yhteistyön teho on paras, kun vastaanotettavaan talouspolitiikka rakentuu terveille periaatteille. Tämä yksinkertainen totuus ei ole pelkkä mielipide, vaan sitä tukevat myös monet tieteelliset tutkimukset. Kehitys yhteistyötä on suunnattava tukemaan rakenneuudistuksia kehitysmaissa. Niitä on ohjattava terveeseen rahaja valuuttapolitiikkaan, luomaan edellytyksiä yrittäjyydelle ja poistamaan hallinnon tehottomuutta.

Näin ei kuitenkaan aina ole ollut. Suomenkin kehitys yhteistyön varhaisesta historiasta löytyy esimerkkejä siitä, että olemme paremminkin olleet mukana tukemassa olevien olojen jatkumista vastaanottajamaissa kuin laatimassa reformeja. Tällä vuosikymmenellä olemme yhdessä muiden kehitysapua antavien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa suuntaamassa yhä enemmän tukeamme uudistuspolitiikalle. Suomikin asettaa yhä selvemmin talouspoliittisia ehtoja avulleen toivoen siten saavansa kehitysapumarkoilla enemmän vaikutusta aikaan. Ehdollisuus koskee myös kestävästä kehitystä: oikean tasapainon löytämistä ihmisen taloudellisen toiminnan ja ympäristön sietokyvyn kesken.

Ne valtavat muutokset, jotka ovat tapahtuneet maailmassa 1980-luvun jälkipuoliskolta alkaen ja jotka yhä jatkuvat, ovat opettaneet meille paljon julkisen vallan ja yksityisen sektorin suhteista. Ne ovat mm. muistuttaneet meitä siitä, että sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on omat vahvat ja heikot puolensa ja että viisas politiikka edellyttää tämän tunnustamista.

Köyhyyden poistamiseen tähtäävä kehitysyhteistyö on julkisella sektorilla ennen kaikkea suunnattava sellaiseen toimintaan, jossa sillä on suhteellinen etu, ja vältettävä julkishallinnon pönkittämistä sellaisessa, minkä yksityinen sektori tekee parhaiten. Terveys- ja opetuspalvelut ovat tyypiesimerkki tällaisesta.

Jos aiomme taistella massaköyhyyttä vastaan kehitysmaissa, on meidän tuettava sitä, mitä taloustieteilijät nimittävät investoinniksi inhimilliseen pääomaan: luotava terveyttä ja tietoa köyhimpien väestönosien keskuuteen. Tähän kuuluvat sellaiset seikat kuin vesihuolto ja sanitaatio, yhdyskuntasuunnittelu ja perusterveydenhuollon tuki. Olen ylpeä voidessani sanoa, että Suomi on kehitysyhteistyössään panostanut juuri näille aloille ja aikoo jatkaa samoilla linjoilla.

Uudempi ja vaikeampi sarka meillä on kynnettävämme pyrkiessämme tukemaan kansanvallan, ihmisoikeuksien kunnioituksen ja hyvän hallinnon ihanteita kehitysmaissa. Jo vakiintunut linjamme on, ettemme pyri käyttämään kehitysyhteistyötä rangaistuksena tai palkkiona yhteistyömaidemme käytöksestä näissä suhteissa. Muunlainen asenne meidän taholtamme johtaisi nopeasti sekä poliittiseen että hallinnolliseen ristiriitaan. Emmehän voi säädellä kehitysyhteistyötä, jonka aikajänne on usein vuosia tai vuosikymmeniä, kuin hanaa kääntäen laskisimme vettä vesijohdosta.

Sen sijaan pyrimme löytämään rakentavia myönteisiä tapoja päästä samaan päämäärään. Kun aikaisemmilla vuosikymmenillä kehitelimme menestyksellisiä strategioita kehitysmaiden perusterveydenhuollon tai metsänhoidon tueksi, on tehtävämme lähivuosina luoda samanlainen strategia vapaamman tiedonvälityksen, puolueettomien oikeuslaitosten ja tehokkaan hallinnon edistämiseksi. Tutkimuksen ja mielipiteen vapaus, riippumattomat yliopistot ja tutkimuslaitokset kuuluvat oleellisesti tähän kuvaan. Samoin siihen kuuluu tuki kansanvallan toteutumiselle vaalien ja yhdistymisvapauden kautta.

On kuitenkin hyvin tärkeää huomata, että meidän on näitä pohjoismaisia ihanteita toteuttaessamme kunnioitettava myös yhteistyömaidemme ihanteita, perinteitä ja vakaumuksia. Demokratia- ja tasa-arvovaatimusten koneellinen soveltaminen paikalliset olosuhteet unohtaan on varmin tie poliittiseen umpikujaan eikä pitkällä tähtäyksellä useinkaan palvele niitä päämääriä, joihin pyrimme.

Köyhyys, väestönkasvu, alhainen koulutusta-

so, yhteiskuntakoneiston heikkoudet ja taloudellinen pysähtyneisyys aikaansaavat kehitysmaissa noidankehän, joka uhkaa kehitysmaiden kansojen hyvinvointia ja jopa niiden olemassaolon perusteita. Se ilmenee ympäristön laadun huonontumisena sekä maaseudulla että kaupungeissa, metsien tuhoutumisena, autiomaiden leviämisenä, maaperän eroosiona ja asuttujen alueiden saastumisena. Tämän noidankehän murttaminen on sekä moraalinen velvollisuutemme että mitä suuremmassa määrin oman etumme mukaista, kuten jo edellä totesin viitatessani ihmiskunnan keskinäisen riippuvuuden lisääntymiseen.

Suomi on kehitysyhteistyössään ryhtynyt toteuttamaan omaa osuuttaan yleismaailmallisen ympäristöongelman ratkaisemisessa leveällä rintamalla. Kaikki kahdenväliset ympäristöhankkeet arvioidaan ympäristövaikutusten kannalta. Erillisiä ympäristöprojekteja ja -ohjelmia tuetaan erityisesti metsätalouden, vesihuollon, sanitaation ja yhdyskuntasuunnittelun sekä peruspalvelujen kuten alkeiskoulutuksen ja perusterveydenhuollon aloilla.

Kansallisen ja kansainvälisen tason tutkimustyötä ympäristökysymyksissä rahoitetaan. Kansainvälisille järjestöille annetaan merkittävää tukea ympäristösektorin toimintaa varten. YK:n vuonna 1992 pidettävän ympäristö- ja kehityskonferenssin valmisteluihin osallistutaan aktiivisesti. Näitä ponnisteluja on helppo vähätellä viittaamalla ihmiskuntaa uhkaavien ympäristövaarojen jättäjämaisiin mittasuhteisiin. Oikein suunnattuina ja kansainvälisesti huolellisesti koordinoituina toimet edustavat kuitenkin parasta, mitä vauraat teollisuusmaat kuten Suomi voivat tehdä maapallomme ympäristön kohentamiseksi ja erityisesti kehitysmaiden asukkaiden aseman helpottamiseksi.

Samalla tavalla kuin ympäristöä koskevan huolenpidon pitää tuntua kaikessa kehitysyhteistyössämme, on erään toisen periaatteen tunkeuduttava sekä tajuntaamme että käytännön toimintaamme, nimittäin näkemyksen naisten keskeisestä asemasta kehityksessä. Useimpien köyhien maiden ainoa voimavara on sen kansa, eikä millään ansalla, köyhällä enempää kuin rikkaallakaan, ole varaa hylkiä puolta kaikista inhimillisistä resursseistaan. Olemme kauan tunteet naisten asemaa kehitysmaissa koskevat tosiseikat. Naiset tuottavat puolet kaikista kehitysmaissa tuotetuista elintarvikkeista ja myös jalostavat saman osan. Samoin he hoitavat 3/4 pienyrityksistä ja suurta osaa luonnonvaroista.

Kehitysyhteistyön kannalta pyrkimys parantaa naisten asemaa on yksinkertaisesti yhtä kuin kehitysapumme laadun parantaminen. Niinpä olemme ottaneet tänä vuonna käyttöön pitkään valmistellun Naiset kehityksessä -toimenpideohjelman. Se tuo kehitysyhteistyöhankkeisiimme tärkeän uuden piirteen. Hankkeiden valmistelun ja toteutuksen oleelliseksi osaksi tulee sukupuoleen liittyvien vaikutusten arviointi erityisen roolianalyysimallin mukaisesti. Sen avulla naisten ja miesten erilaisen aseman vaikutukset selvitetään kunkin hankkeen osalta, mikä sallii tavoitteiden, toimintojen ja panosten oikean suuntaamisen. Uskon, että Suomi kuuluu tässä suhteessa edelläkävijöiden joukkoon kehitysapua antavien maiden joukossa ja että me 1990-luvulla pääsemme tätä tietä pitkälle sekä taloudellisen kehityksen että demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioituksen edistämisessä kehityksmaissa.

Ihmisarvon kunnioituksesta on perimmältään kyse myös siinä kehitysyhteistyömme osassa, joka liittyy luonnon tai ihmisen aiheuttamien hätätilojen lievittämiseen ja jota kutsumme yleisnimellä humanitaarinen apu. Murheellinen tosiasiikka on, että tämän avun tarve on viime vuosina yhä kasvanut ja että sama suuntaus todennäköisesti jatkuu tällä vuosikymmenellä. Suomi pyrkii tehostamaan humanitaarisen avun käyttöä vaatimalla entistäkin tiukempaa kansainvälistä koordinoitua apua välittäviltä järjestöiltä sekä tukemalla toimintaa, joka auttaa kehitysmaita valmistautumaan usein toistuviin luonnonmullistuksiin.

Kansalaisjärjestöjen ja lähetysjärjestöjen rooli kehitysyhteistyömme toteuttajina on nopeasti kasvanut viime vuosina. Vaikka ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessä on esitetty peräti 140 miljoonaa markkaa tähän tarkoitukseen, on tämän avun osuus koko kehitysyhteistyöstämme edelleenkin huomattavasti alle Oecd-maiden keskiarvon. Kansalaisjärjestöjen merkitys siis tulee todennäköisesti kasvamaan ja niiden kautta voimme toteuttaa mitä moninaisimpia hankkeita, jotka mittakaavansa, toteuttamistapansa ja tavoitteidensa puolesta usein olisivat tavanomaisen hallintokoneistomme ulottumattomissa. Mikä parhainta, niiden kautta pääsemme vaikuttamaan siihen kehitysmaiden asukkaiden arkitodellisuuteen, johon valtioiden välinen kehitysyhteistyö voi vaikuttaa vain epäsuorasti, jos lainkaan. Nämä näköalat asettavat suomalaiset kansalaisjärjestöt luonnollisesti merkittävän haasteen eteen, mitä tulee niiden kiinnostukseen, osaamiseen ja kokemukseen kehitysyhteistyössä.

Vuosien mittaan on puhuttu ja kirjoitettu paljon kehitysyhteistyömme ja vientietujemme suhteesta. Todellisuus on tältäkin osin, kuten tavallista, hiukan moniselkoisempi kuin lehtien yleisönosastoista voisi päätellä. On selvää, että vientiteollisuuden ja kehitysyhteistyön välillä vallitsee tiivis yhteys ja yhteydenpito jo siitä yksinkertaisesta syystä, että useimmat niistä tavaroista ja palveluksista, joita kehitysyhteistyössä tarvitaan, ovat helpoimmin hankittavissa juuri vientiyrityksistä. Jos nämä hankinnat samalla palvelevat Suomen vientietuja, ei siinä voine olla kenelläkään mitään huomauttamista.

Haluaisin kuitenkin asettaa kaksi merkittävää rajoitusta tässä suhteessa. Ensinnäkin vientiteollisuuden tavoitteet eivät saa kehitysyhteistyörahoitteisessa viennissä muodostua kehitysyhteistyön tavoitteita tärkeämmiksi. Toiseksi kehitysyhteistyö ei saa muodostua tukiaiseksi viennille, jonka kilpailukyky olisi muutoin kyseenalainen. Näiden periaatteiden toivoisin voivan soveltua koko kehitysyhteistyöhömmme, mukaanlukien nk. korkotukiluotot, joista nykyisen heikon hintakilpailukykyämme vuoksi on muodostunut useille vientiyrityksille suorastaan elintärkeä kilpailukeino. Rahoitusehdoilla kilpaileminen saattaa soveltua suurille, pääomia vieville maille. Pienille velkaantuneille valtakunnille, kuten ehkä Suomellekin, ne sopivat huonommin, koska ne periaatteessa merkitsivät, että lainaamme ulkomailta kovilla ehdoilla ja lainaamme rahat annamme edelleen ulkomaille huokealla. Siksi pidän hyvin tervetulleina niitä rajoituksia tämän laatukselle kilpailulle, joita Oecd:ssä on valmisteltu.

Sen sijaan että tukisimme vientiämme keino-tekkoisesti, palvelemme mielestäni vientiteollisuuttamme parhaiten auttamalla kehitysmaita tervehdyttämään talouttaan, luomaan vapaa-kauppaan ja markkinatalouteen perustuvaa kysyntää ja ostovoimaa. Tämä on ehkä tärkein panos, jonka kehitysyhteistyöllämme voimme vientimme hyväksi antaa. Samoin palvelemme sekä omaa että yhteistyömaidemme etua edistämällä yrittäjyyttä suosivan taloudellisen ilmapiirin syntymistä kehityksmaissa. Sen kautta syntyvät yhteisyritykset auttavat teollisuutemme kansainvälistymistä ja ovat samalla sinänsä tehokasta kehitysyhteistyötä.

Herra puhemies! Kaiken edellä sanotun jälkeen ei minun tarvinne ryhtyä perustelemaan sitä, miksi meidän on osallistuttava kehitysmaiden kehityssponsistuksiin. Taloudelliset, poliittiset ja moraaliset perustelut viittaavat yhtäpitä-

västi siihen, ettei Suomen kaltaisella teollisuusmaalla ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin tehdä osuutensa tässä suhteessa.

Ylitsekäymättömien ja sodanjälkeisessä historiassamme ainutlaatuisten taloudellisten ongelmien edessä hallitus luopui keväisen säästöpäätöksensä yhteydessä — ja osittain jo viime vuonna edellinen hallitus — tilapäisesti kehitysyhteistyölle jo kaksi vuosikymmentä sitten asetetusta määrällisestä tavoitteesta: 0,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta. Pidän itse selvänä ja väistämättömänä, että tähän tavoitteeseen palataan sitä mukaa kuin taloutemme voittaa tämän hetkiset vaikeudet.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan pöyristyttävää ja uskomatonta, että Suomi, joka sanoo valmistautuvansa eurokuntoon, on leikkaamassa kehitysapuvaroista 27 prosenttia ilman, että se herättää sen kummempaa reaktiota tässä maassa enempää eduskunnassa kuin julkisessakaan keskustelussa. Ministeri sanoi, että tämä liittyy yleiseen säästölinjaan. Mikä muu ministeriö olisi sellainen, josta 27 prosenttia voitaisiin leikata noin vain pois tietäen kuitenkin, että hätä näissä maissa, joita Suomi on avustanut, on vain syventynyt koko ajan. Sitä paitsi rahoja on otettu eniten pois sellaisista projekteista, jotka ovat nimenomaan suunnatut kaikkein köyhimpiin maihin, ja varoja taas siirretty bilatelaariprojekteihin, joista Suomi hyötyy. Tämä on aivan uskomaton linja. Ihmettelen suuresti, mitkä ovat ne perusteet, jotka oikeuttavat tämän suuruiseen leikkaukseen.

Ministeri Kankaanniemi: Herra puhemies! Nyt en aivan tarkkaan tiedä, miten tämä keskustelu aiotaan eduskunnassa läpiviedä, mutta vastauksena ed. Anderssonin ajatuksiin totean, että tuo prosenttiluku 27 ei liene aivan paikallaan, koska meidän on huomattava, että Suomen bkt, bruttokansantuote, on myös alennunut aika voimakkaasti tänä vuonna, ja tänä vuonna saatamme saavuttaa lähes tuon 0,7 prosentin tavoitteen maksetuissa kehitysyhteistyömäärärahoissa.

Viime vuonna eli vuonna 90 leikkaukset toteutettiin tämän vuoden budjetin osalta siinä tilanteessa, jolloin mitään muita valtion budjetin pääluokkia ei tarkasteltu eikä leikattu. Tänä vuonna on hallitus käynyt läpi kaikki budjetin pääluokat, olemme eduskunnassa taistelleet erilaisista leikkauksista kaikilla hallinnonaloilla

kotimaassa, ja sen ohessa myös kehitysyhteistyövaroja on leikattu. Pidän sitä virheellisenä sinänsä, mutta kun tiedämme hyvin vaikean taloudellisen tilanteen ja toisaalta bruttokansantuotteen alenemisen, niin tämä luku, jonka ed. Andersson totesi, ei aivan oikein kuvaa sitä tilannetta, missä kehitysyhteistyön osalta ollaan.

Toivon todella, että täällä käytäisiin kehitysyhteistyöstä nyt perusteellinen keskustelu, vaikka onkin vähän huono ajankohta tämän keskustelun käymiselle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Valitan, että joidenkin aikatauluepäselvyyksien vuoksi puheenvuoro ei ole niin hyvin valmisteltu kuin olisi ehkä voinut toivoa.

Mielestäni on surullista, että samaan aikaan kun kehitysyhteistyölle asetetaan paljon uusia tavoitteita, niitäkin joita ministeri Kankaanniemi puheenvuorossaan esitteli, resursseja leikataan sillä tavalla, mihin ed. Anderssonin puheenvuorossa viitataan, eli hyvin dramaattisesti ensi vuoden osalta. Kun vuonna 90 oltiin kenties lähimpänä tätä 0,7 prosentin tavoitetta bkt:sta, ensi vuonna pudotaan jonnekin 0,57:n nurkille budjetin mukaan. Tämä on melkoinen vähennys sekä prosentteina että tosiasiallisesti markkamäärissä.

Samaan aikaan koko kehitysavun kokonaiskeskusteluun on tullut uusia elementtejä, kun on mietitty, miten Euroopan köyhiä alueita ja nimenomaan Itä-Euroopan ja itäisen Keski-Euroopan alueita pitäisi auttaa. Tästä on tässäkin salissa käyty keskustelua, kun on käsitelty Oecd:n Dac-luokitusta eli kehitysmaaluokitusta ja sen ongelmia. Dac-luokituksen mukaanhan Euroopassa on kahdeksan kehitysmaaksi luokiteltavaa maata. Ne ovat Albania, Kypros, Gibraltar, Kreikka, Malta, Portugali, Turkki ja Jugoslavia. Jos ajattelee näitä kahdeksaa maata Euroopan nykytilannetta katsoen, nämä eivät varmasti ole niitä maita, jotka keskeisesti tarvitsivat eniten apua tällä hetkellä Euroopassa.

Mutta tästä keskustelusta on seurannut se harmillinen piirre, että tavallaan kolmannen maailman maita, Euroopan ulkopuolisia maita, on ryhdytty asettamaan vastatusten eurooppalaisten avun tarvitsijoiden kanssa ja koetettu kammata keskustelua siihen suuntaan, että sekin

vähäinen osuus, jonka Suomi nyt antaa kehitysyhteistyömäärärahoina, suunnattaisiin pelkästään Eurooppaan tai pelkästään Suomen lähi-alueille ja unohdettaisiin näin tilanne muissa maanosissa.

Jopa sellainen keskusteluaihe kuin Eta-sopimuksen yhteydessä luotu koheesiorahasto, jossa annetaan sitä kautta jonkin verran apua Etelä-Euroopan maille, on herättänyt kuumia tunteita siitä, että Suomen ei pitäisi tukea Euroopan sisällä köyhimpiä alueita. Onkin tietysti perusteltua asettaa tälle tuelle selkeät kriteerit tai koettaa vaikuttaa siihen, että Etelä-Eurooppaan menevä apu nimenomaan menee köyhimmille alueille ja on järkevää apua, kohdistuu esimerkiksi ympäristöinvestointeihin, sosiaalisektorille jne. eikä esimerkiksi teollisuudelle tai joihinkin sellaisiin hankkeisiin, jotka eivät ympäristön kannalta niillä alueilla ole järkeviä.

Mielestäni nämä kaksi asiaa eli ns. perinteinen kehitysapu ja Itä-Euroopan ja Keski-Euroopan apu pitää selkeästi toisistaan erillään. Olen sitä mieltä, että esimerkiksi Neuvostoliiton apua pitäisi voimakkaasti kasvattaa, mutta sitä ei pitäisi lukea tämän tavoitteeksi asetetun 0,7 prosentin piiriin, vaan olisi määriteltävä erillinen kiintiö, esimerkiksi 0,3 prosenttia, käytettäväksi Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan apuun tästä edespäin niin kauan kuin apua siellä tarvitaan. Mielestäni tavoitteena siellä on oltava, että maa tai maat saadaan jaloilleen, kauppa saadaan käyntiin, kauppareitit avattua ja teollisuus käyntiin. Itä-Eurooppa on kuitenkin kovasti toisenlaisessa tilanteessa kuin esimerkiksi köyhimmät Afrikan maat. Siinä mielessä siellä pitäisi ainakin olla resurssit auttaa itse itseään paljon nopeammin kuin joillakin toisilla alueilla.

Myönteistä mielestäni uudessa kehitysapukeskustelussa on se, että kehitysavun kriteereistä on viime aikoina käyty paljon keskustelua. On puhuttu kehitysavun ehdollisuudesta ja ehdollisuus on nimenomaan liitetty demokratiakysymyksiin, ihmisoikeuskysymyksiin, ympäristökysymyksiin, uskottavaan väestöohjelmaan kehitysmaissa. Mielestäni kaikki tämän tyyppinen ehdollisuuskeskustelu on paikallaan ja sen miettiminen, miten meidän oma kehitysapumme tukee näitä tavoitteita kehitysmaissa. Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut joissakin kysymyksissä se, että hyvin nopeasti vaaditaan markkinamekanismeja tai markkinatalouden toimintaa tai markkinatalouden ehdoilla tapahtuvaa apua sellaisissa maissa, joissa tällaista struktuuria ei lainkaan ole ja joissa ei voi olettaa, että se toimisi

samalla tavalla kuin länsimaissa. Näissä tapauksissa on vaarana, että näin kohdennettu apu menee mustan pörssin tai jopa rikollisen toiminnan tukemiseen.

Myös keskustelu yksittäisistä kohdemaista on ollut melko vilkasta, ja se on pelkästään hyvä, mukaan lukien esimerkiksi ne toimet, joihin Suomikin on ryhtynyt Kenian osalta, jossa on vakavia ihmisoikeusloukkauksia, Kenia on ollut keskeinen avunsaajamaamme Afrikassa. Mielestäni on hyvä, että Suomi muun kansainvälisen yhteisön mukana reagoi tällaisiin tapauksiin ja koettaa omalta osaltaan painostaa hallituksia ihmisoikeuksia kunnioittavalla tiellä.

Myös ympäristökysymykset ovat yksittäisten maiden kohdalla nousseet voimakkaasti esiin. Esimerkiksi Thaimaan metsäprojekti on herättänyt voimakasta keskustelua sekä ympäristökysymysten valossa että sosiaalikysymyksenä. Kun maatonta väestöä tavallaan hädätetään niiltä alueilta, missä se on perinteisesti asunut ja missä nyt laajoja metsänhoitosuunnitelmia pannaan täytäntöön, pitäisi tietysti ajatella, minne väestö seuraavaksi siirtyy, mitä sosiaalisia vaikutuksia tällä on. Selvästikään suomalaiset konsultit näissä projekteissa eivät ole kenneet näitä näkökulmiaan hahmottamaan. Siinä mielessä tietynlainen kokonaisvastuu silloinkin, kun tehdään ympäristön kannalta mielekkäitä projekteja, kokonaisvastuu myös sosiaalisista kysymyksistä pitäisi ottaa huomioon.

Ministeri Kankaanniemi viittasi jo kansalaisjärjestöjen kasvaneeseen apuun ja kasvaneisiin mahdollisuuksiin, ja mielestäni se on erittäin hyvä linja. Se onkin ehkä ainoa asia, josta tälle hallitukselle kuuluu kiitos kehitysyhteistyön sisällä. Kansalaisjärjestöihin luotetaan nyt enemmän ja niille annetaan resursseja. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei luoteta!) — Niin, ehkä on totta sekin, mitä ed. Stenius-Kaukonen sanoo.

Valitettavaa on kuitenkin mielestäni se, että kaikkein voimakkain avun karsinta on ollut multilateraalisessa avussa: kansainvälisten järjestöjen tuessa. Se on ollut tietysti sillä tavalla helppoa leikata, että Suomi ei ole näiden järjestöjen kanssa sitoutunut kovin pitkäaikaisiin maksusuorituksiin. On vain maksulupauksia seuraavalle vuodelle, ja esimerkiksi vuoden 1992 maksulupauksista kansainvälisille järjestöille on jouduttu tinkimään. Tässä mielessä Suomen maine näissä kansainvälisissä järjestöissä, tämä kävi ilmi esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnan matkalla YK:hon, on kokenut ainakin jonkinlaisen, joissakin tapauksissa jopa melkoisen, kola-

uksen, kun olemme joutuneet luopumaan tai perääntymään niistä maksulupauksista, joita vuodelle 1992 on monille kansainvälisille järjestöille annettu.

Viitaan juuri näkökohtiin, jotka koskevat esimerkiksi katastrofiapua, humanitaarista apua. Koska se on kaikkein suunnittelematonta, siitähän on ollut kaikkein helpointa karsia. Mutta se ei varmaankaan ole ollut juuri se oikea karsintakohde, tai suomalaisten oikeustajua ei varmasti vastaa se, että juuri tällaisilta sektoreilta on kaikkein eniten pyyhitty määrärahoja pois.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan mielestäni suomalainen kehitysyhteistyö on nyt uudelleenarvion hetkessä. Siitä pitäisi puhua vakavasti, sen tavoitteiden asettelusta sekä sisällöllisesti että myös määrällisesti. Mielestäni on valitettavaa, jos keskustelu koskee pelkästään sisältöjä. On hyvä, että niistä puhutaan, mutta yhtä tärkeää on pitää määrällistä keskustelua yllä, tavoitteellista keskustelua yllä. Näyttää siltä, että hallituksella ei ole mitään visiota siitä, mihin kehitysyhteistyömäärärahojemme osuus jatkossa menee. Kun se oli näin helppo pudottaa 0,7 prosentin tavoitteesta 0,57:ään, niin itse pelkään vain, mitä jatkossa seuraa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun olen nyt epävarma siitä, mitenkä tätä keskustelua tullaan jatkamaan ja onko ministeri Kankaanmies paikalla, jos keskustelu mahdollisesti torstai-iltana jatkuu, niin haluaisin tässä yhteydessä ed. Haaviston puheenvuoroon viitaten nostaa esille vielä humanitaarisen avun leikkaukset. Ed. Haavisto nimenomaan siis toi esille tämän leikkauksen. Ensi vuoden budjettiesityksessä humanitaarista apua on esitetty leikattavaksi 48 prosentilla. Tämä on erittäin huomattava ja erittäin ikävä leikkaus ja kohdistuu todella väärään paikkaan.

Nyt olemme kuulleet, että tämän vuoden käyttämättä jääneitä määrärahoja on kehitysyhteistyöosastolla kerätty ja osoitettu humanitaariseen apuun. Tämä on mielestäni erittäin hyvä, että näin on tapahtunut. Esimerkiksi Unrwan avustusta saadaan näin nostetuksi 6 miljoonalla markalla, kun hallitus esitti ensi vuonna määrärahaa leikattavaksi 8 miljoonalla markalla.

Toivoisin nyt kuitenkin ministeriltä vielä selvitystä, onko ministeriössä valmiutta siihen, että eduskunta tätä määrärahaa vielä esittäisi lisättäväksi.

Erityisesti haluaisin kysyä erästä yksityiskohdasta. Ministeri puhui naisten asemasta. Kun Israelin hallitus on estänyt Suomen hallituksen rahoittaman naisten toimintakeskuksen rakentamisen Gazassa, niin mitenkähän tämän asian selvittelyn laita mahtaa olla? Joko on saatu varmistus siitä, että tämä päästään rakentamaan? Tähän on varattu viime vuoden rahoja yli miljoona markkaa, mutta niitä ei ole saatu käytetyksi, koska Israelin hallitus on, kuten mainitsin, estänyt rakentamisen.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Tämä komea kirjanen, joka ilmeisesti liittyy tähän tilaisuuteen, on elävä esimerkki kehitysyhteistyöstä, joka on prameilevaa, byrokraattista ja loppujen lopuksi pitkäjänteiseltä vaikutukseltaan ja kestävältä kehitykseltään täysin nollalinjaa. Niillä rahoilla, mitkä menevät noihin kaukaisiin maihin, ei juuri ole minkäänlaista vaikutusta.

Kun ed. Andersson puhui siitä, että meidän kehitysyhteistyömäärärahamme ovat huomattavasti alentuneet, se ei kyllä pidä paikkaansa, jos katsotaan tulevaisuuden kehitystä vasten tätä asiaa, jolloin kehitysyhteistyömaiden luettelo tulee varmasti muuttumaan. Jos katsotaan, mitä meillä on annettu Itä-Euroopan maihin apua, mukaan lukien tämä 400 miljoonaa markkaa, joka todellisuudessa on lahja lähialueille, niin meillä varmasti ollaan hyvinkin 0,7 prosentissa bruttokansantuotteesta, jos tunnustetaan tosiasiat.

Täällä eduskunnassa on tapahtunut viime päivinä ja viime viikkoina aivan selkeästi muutos. Aikaisemmin olen ollut yksin esittämässä sitä, että Neuvostoliitto ja eräät muut — Neuvostoliittoa ei kai enää ole olemassakaan, mutta jokainen tietää, mitä tarkoitan — pitää hyväksyä kehitysyhteistyömaiden luetteloon. Viime päivinä täällä on aivan avoimesti avoimissa puheissa tuotu esille samanlaisia ajatuksia siitä, että näin pitää tapahtua. Olen varma siitä, että tulevan puolen vuoden aikana meillä eduskunnassa vaatimukset siihen suuntaan, että Itä-Euroopan maat tulevat kehitysyhteistyömaiden piiriin ja luetteloon, tulevat kasvamaan. Se on aivan oikein. Meillä ei riitä rahaa joka puolelle, esimerkiksi jos lähdetään 1 prosentin bruttokansantuoteosuudesta — 0,3 ja 0,7 — meillä eivät rahat siihen riitä.

Ministeri Kankaanmies: Herra puhemies! Ed. Haavisto käsitteli puheenvuorossaan

hyvin monia keskeisiä kysymyksiä, ja oikeastaan kaikilta osin voin yhtyä niihin ajatuksiin, mitä hän esitti, eikä niistä erityistä kommentoitavaa löytynytäkään.

Sanoisin, että huoli, mikä tällä hetkellä on Itä-Euroopan tilanteesta, on todellinen. Meillä on edessä en tiedä kuinka iso ja kuinka laaja ja kuinka pitkä apuprojekti Itä-Eurooppaan itärajan taakse, ja se on varmasti meidän etumme. Tarve siellä on hyvin suuri. Mutta se ei saisi kyllä minunkaan mielestäni olla kehitysyhteistyömäärärahoista pois. En tiedä, onko joku 0,3 prosentin tavoite millään muotoa järkevä tässä suhteessa, mutta avun antaminen sinne on kyllä välttämätöntä, ja hallitus on tässä suhteessa ollut yksimielinen ja kiirehtinyt tuon avun antamista Itä-Eurooppa-toimintaohjelmansa mukaisesti Suomen lähialueille sen kohdistaan.

Sitten meillä on edessä, niin kuin ed. Haavisto totesi, mahdollinen Eta-ratkaisu ja sen mukanaan tuoma koheesiorahasto, jonka kautta joudumme rahoittamaan eteläisen Euroopan köyhimpiä maita, jotka eivät ole mitään kehitysmaita. Tämän lisäksi on tulossa Unced-kokous ja kansainväliset tai globaalit ympäristöongelmat ja niiden rahoitustarpeet. Niissä yhteyksissä puhutaan myös isoista summista, joihin meidän teollisuusvaltiona on syytä vakavasti paneutua. Eli on haasteita ns. perinteisen kehitysyhteistyön rinnalla.

Kun meidän oma taloutemme on siinä kunnonna kuin on, joudumme käymään syvällistä ja vakavaa keskustelua siitä, mihin pääpainoa asetamme. Valintoja joudutaan tekemään, ja ne valinnat ovat vielä vaikeampia kuin ne, mihin on jouduttu nyt, kun on budjetin leikkauksia kohdennettu. Nuo leikkaukset ovat olleet sitä suuruusluokkaa, että on ollut tarve tarttua kaikkiin määrärahoihin, ja se on luonnollisesti hyvin vaikeaa.

Kohdemaiden osalta kahdensivisessä kehitysyhteistyössä monet projektit ovat käynnissä niin, että niistä ei kerta kaikkiaan voi leikata, koska ei niitä voi keskeyttää ilman, että tulee kohtuuttomia tappioita ja menetyksiä. Siksi niihin ei ole niinkään pystytty tarttumaan. Olisiko se ollut oikeinkaan, on eri asia. On pitänyt käydä läpi nämä multiavun kohteet, ja niistä on leikattu siltä osin, mikä on ollut mahdollista. Myönnän sen, että Suomen maine näissä järjestöissä on jo jonkin verran kärsinyt. Toisaalta me olemme lupaukset aina tuleville vuosille antaneet budjetivarauksin eli eduskuntavarauksin, niin ettemme mitään laitonta ole tehneet (Ed. Stenius-

Kaukonen: Huono selitys!) — mutta se on huono selitys, myönnän sen, maine siitä on kärsinyt.

Humanitaarisen avun tarve on todella suuri, niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossanikin mainitsin. Siitä on leikattu liiankin paljon niin kuin monesta muustakin kohteesta. Me voimme tietysti toivoa, että humanitaarisen avun tarve ei olisi niin suuri kuin on ollut ehkä esimerkiksi Persianlahden sodan ja monien muidenkin tapahtumien vuoksi kuluneena vuonna. Mutta tähän ei uskalla luottaa. Todennäköistä on, että tarve on entistäkin suurempi.

Kehitysyhteistyön kriteereistä ed. Haavisto totesi markkinatalouden ongelmat minusta hyvin osuvasti. Kun olemme paljon puhuneet markkinatalouteen siirtymisestä kehitysmaissa, on sinänsä minun nähdäkseni välttämätöntä ja tervettä, että näin tapahtuu. Mutta todellakin sitä vauhtia, millä siirrytään, on syytä harkita, jotta nämä lieveilmiöt eivät pääse liian suuriksi, sillä niitä helposti tulee. Se on selvästi nähtävissä, että avoin talous — markkinatalous — on se, mihin kehitysmaissakin on syytä siirtyä. Meidän tulee tukea sellaista linjaa, että siirrytään siihen, mutta todellakin hallitusti ja järjestäytyneesti. Kaiken kaikkiaan uudelleenarvioinnin hetki on tullut kehitysyhteistyössä, niin kuin puheenvuorossani toin esille. Monipuolisesti on meidän mietittävä näitä asioita ja hallituksen tarkoituksena on käynnistää ja on jo osin käynnistettykin kokonaisvaltainen arviointi kehitysyhteistyöpolitiikasta.

Ed. Stenius-Kaukonen kyseli Unrwasta ja Lähi-idän tilanteesta ja avustussummista. Suomi on perinteisesti, niin kuin kaikki läntiset kehitysyhteistyötä tekevät maat, avustanut pakolaisia YK-järjestelmän kautta Unhcr:n ja Unrwan kautta eikä juuri muulla tavalla. Kun näin tehdään, emme joudu käymään emmekä käy yksittäisten hallitusten kanssa keskusteluja pakolaisten tilanteesta. Siksi en tarkkaan tiedä Israelin hallituksen käytöksestä. En ole niistä keskusteluista tietoinen, (Ed. Stenius-Kaukonen: Minä voin kertoa ministerille!) mitkä tässä on takana. Todellakin minusta Suomen tulee jatkossakin menetellä niin, että annamme pakolaisapumme koordinoitusti YK-järjestelmien kautta eli Unhcr:n ja Unrwan kautta emmekä muuta kautta. Silloin ei tällaisia ongelmia tule, vaan saamme avun tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti perille.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon

P u h e m i e s : Kyselytunti on ensi torstaina kello 17. Seuraava varsinainen täysistunto on ensi torstaina kello 19.

29) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Täysistunto lopetetaan kello 20.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

30) Lakivaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 152)

